ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

ΜΗΝΙΔΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΔΙ' ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ · ΑΘΗΝΑΙ · ΣΤΑΔΙΟΥ 33

Πρόοδος μετὰ φρονήσεως
Ἐφαρμογὴ μετὰ μαθήσεως

Θεωρία ἄνευ πράξεως εἶνε τι κενὸν
πρᾶξις ἄνευ θεωρίας εἶνε τι τυφλόν.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΡΙΣΤ. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥ ΓΕΩΠΟΝΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΖΟΝ ΑΡΙΘ. 187

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1927

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ προμήθεια τῶν χημικ. λιπασμάτων.— Παθήσεις φυτῶν: Ὁ δαυλίτης τοῦ σίτου.— Ἀποδεικτικοὶ ἀγροί.— «Ἀπὸ μίαν θαυμασίαν ἐκδρομὴν εἰς τὰ Λευκὰ Ὄρη» (κ. Κ. Φούμη).— Οἱ γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί.— Τὰ χημ. λιπάσματα καὶ αἱ ἀποδόσεις τοῦ σίτου.—Κτηνοτροφικά.— Γνώμη εἰς τὰ Λευκὰ Ὄρη» (κ. Κ. Φούμη).— Οἱ γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί.— Τὰ χημ. λιπάσματα καὶ αἱ ἀποδόσεις τοῦ σίτου.—Κτηνοτροφικά.— Γνώμη περὶ λαχανικῶν.— Ποικίλα: Γνῶμαι Ἑλλήνων γεωπόνων διὰ τὰ χημ. λιπάσματα.— Ἐπίκαιρα: α'. ὑπερφωσφορικὸν Ρενό. β'. Τὰ χημ. λιπάσματα τῆς ΑΕΕΧΠΛ εἰς Γιάφα.—Παλαιστίνης. γ'. Διὰ τοὺς πατατοκαλλιεργητάς: Στατιστικὴ καταναλώσεως 6-8-8 (1925—1927).—Ἀλληλογραφία.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗΝ ΠΡΟΟΔΟΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τὸ Διδασκαλικὸν Συνέδριον Γόρτυνος Κρήτης εἰς τὴν Γεωργικὴν Σχολὴν Μεσαρᾶς.

Ἔτος ΙΖον ΑΘΗΝΑΙ 15 Νοεμβρίου 1927 Ἀριθ. 187

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

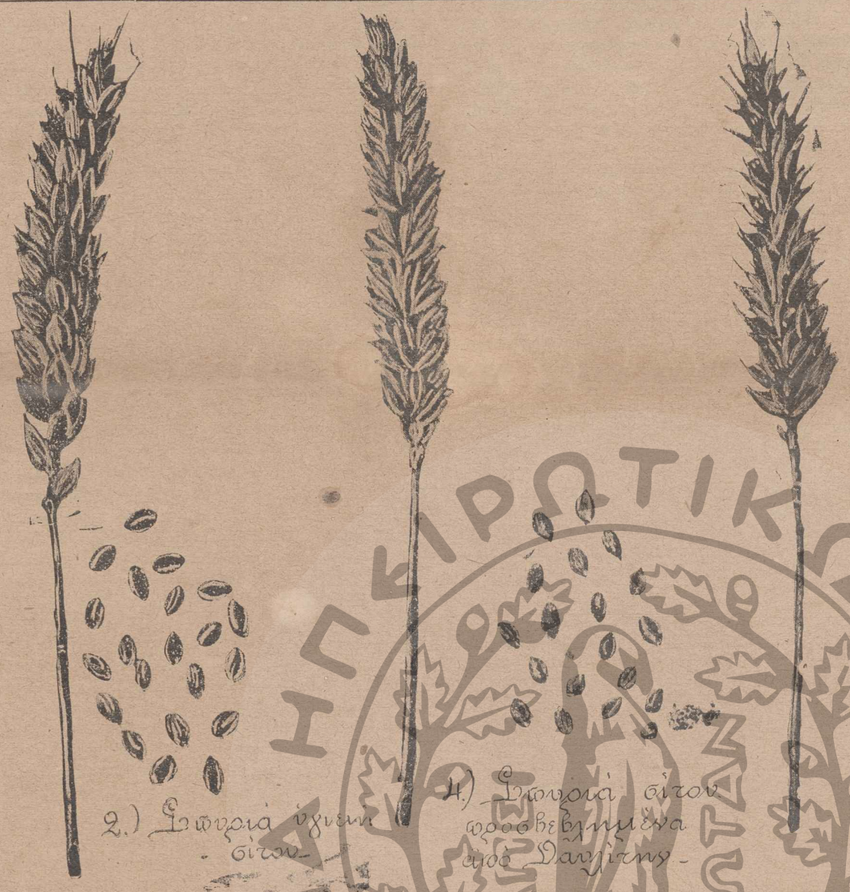
ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΖΗΤΟΥΝΤΑ ΠΕΜΠΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΤΗΣ Α. Ε. Ε. Χ. Π. Λ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΑΡΙΣΤ. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥΣ ΓΕΩΠΟΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡ. 33

(Βλέπε ἄρθρον μας σελ. 357).

Η ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

Ι. Ἱστορικὴ ἀποσκόπησις.

Μέχρι τοῦ 1912 ἡ ἐν Ἑλλάδι χρῆσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων, ἐμπράκτως τοὐλάχιστον, ἦτο ἄγνωστος, διότι ἡ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρησιμοποιουμένη ποσότης χημικῶν λιπασμάτων περιορίζετο εἰς ὀλίγας δεκάδας τόννων ἐτησίως.

Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1910 ἱδρυσις τῆς ΑΕΕΧΠΛ ἔδωκε τὴν πρώτην οὐσιαστικὴν ὤθησιν, ὅπως ὁ Ἕλλην γεωργοκτηματίας ἀρχίσῃ σοβαρῶς νὰ σκέπτεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν σπουδαιοτέραν ἀπὸ τὰς ἐφευρέσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τὰς ἐξυπηρετούσας τὴν γεωργικὴν πρόοδον.

Ἡ ΑΕΕΧΠΛ εἶχε τὴν πρόνοιαν νὰ συστήσῃ τὰς καλλιτέρας μεθόδους τῆς διαδόσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων.

Αἱ συνθέσεις τῶν τύπων χημικῶν λιπασμάτων τῆς ΑΕΕΧΠΛ, ἐκ 15ετοῦς ἤδη πείρας, ἀπεδείχθησαν ἄριστοι ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως· αἱ μέθοδοι τῆς προπαγάνδας καὶ ἐκλαϊκευτικῆς διδασκαλίας τὰς ὁποίας ἐθέσαμεν εἰς χρῆσιν ἐπίσης εἶναι ἀμεμπτοι· τέλος αἱ πρῶται ὕλαι τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ ἡ ΑΕΕΧΠΛ ἦσαν πάντοτε ἀρίστης ποιότητος καὶ ἡ κατεργασία αὐτῶν λίαν ἐπιμελημένη.

Ἀποτέλεσμα δὲ ὅλων τούτων τῶν φροντίδων τῆς ΑΕΕΧΠΛ ἦτο ὅτι ὁ Ἕλλην ἀγρότης μὲ ἐνθουσιασμὸν ἀπεδέχθη καὶ ἐφήρμωσε τὰς συστάσεις καὶ διδασκαλίας τοῦ «Ἀγροτ. Ταχυδρόμου» καὶ σήμερον ἐν τῇ χώρᾳ μας καταναλίσκονται χιλιάδες τόννοι λιπασμάτων προερχομένων ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τῆς ΑΕΕΧΠΛ.

Ἡ ἐν διαστήματι 15 μόνον ἐτῶν πραγματοποίησις τοιαύτης καταναλώσεως (1.000.000 ἡμίσακκα) ἀποδεικνύει:

1) Τὴν ἀπόλυτον χρησιμότητα τῶν χημικῶν λιπασμάτων διὰ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν.

β) τὴν εὐφυΐαν καὶ προοδευτικότητα τοῦ Ἕλληνος γεωργοκτηματίου, ὅστις, ἅμα μὲ τὰ μάτια του εἶδε τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῶν χημικῶν λιπασμάτων, μὲ ἀκατάσχετον προθυμίαν καὶ μὲ μεγάλην ὁρμὴν ἀπεδέχθη τὴν μεγαλυτέραν ἐφεύρεσιν τοῦ XIX αἰῶνος καὶ ἀνεπιφυλάκτως ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῇ τὰ χημικὰ λιπάσματα εἰς μεγάλην κλίμακα· ἡ πρὸς ταῦτα δὲ ὁρμή του δὲν πρόκειται νὰ σταματήσῃ· ἐξ ἐναντίας αὕτη ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος θὰ αὐξάνῃ, ἕως ὅτου ἡ Ἑλληνικὴ γῆ θὰ λιπαίνεται μὲ 600 χιλιάδας τοὐλάχιστον τόννους λιπασμάτων.

***

Ὁ Ἕλλην ἀγρότης καλῶς ἀντελήφθη τὴν χρησιμότητα τῶν χημικῶν λιπασμάτων.

Ὁ Ἕλλην ἀγρότης κατὰ τὸ 1912, ἀγνοῶν τελείως τὰ χημικὰ λιπάσματα ἀπεδέχθη δογματικῶς τὰς διδασκαλίας τοῦ Γεωπονικοῦ τμήματος τῆς ΑΕΕΧΠΛ, τὰς μεταδιδομένας εἰς αὐτὸν εἴτε διὰ προφορικῶν διδασκαλιῶν γινομένων ἐν αὐτῷ τῷ χωρίῳ του, εἴτε δι' ἐκτενοῦς καὶ συνεχοῦς ἀλληλογραφίας καὶ τέλος διὰ τοῦ «Ἀγρ. Ταχ)μου. Ὁ Ἕλλην ἀγρότης πάμπολλα ὠφελήθη ἀπὸ τὰς διδασκαλίας ταύτας τοῦ Γεωπονικοῦ τμήματος τῆς ΑΕΕΧΠΛ, ὡς κάλλιστα καταφαίνεται ἐκ τῆς μεγάλης ποσότητος τῶν χρησιμοποιουμένων χημικῶν λιπασμάτων.

***

Συνέπειαι τῆς ἐξαπλώσεως τῶν χημικ. λιπασμάτων.

Ἡ σπουδαία αὕτη αὔξησις τοῦ ποσοῦ τῶν καταναλισκομένων χημ. λιπασμάτων φυσικὰ εἶχε πολλὰς συνεπείας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνταῦθα θὰ μᾶς ἀπασχολήσωσι δύο, αἵτινες καὶ ἐπίκαιροι εἶναι, καὶ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρουσιν ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως, τὸν γεωργοκτηματίαν, διότι ἀπ' εὐθείας ἐπιρρεάζουσι τὰ ὑλικά του συμφέροντα, τὰ σχετιζόμενα μὲ τὰ χημικὰ λιπάσματα.

Αἱ δύο αὗται συνέπειαι, αἵτινες θὰ μᾶς ἀπασχολήσωσι σήμερον εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

Αον) Ὁ ἀγρότης ἐφ' ὅσον ἐξοικειοῦται μὲ τὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἐπὶ τοσοῦτον γεννᾶται ἐν αὐτῷ ὁ πόθος ἀκριβέστερον νὰ γνωρίζῃ τὴν φύσιν καὶ τὰς ἰδιότητας τῶν ὑλικῶν, τὰ ὁποῖα ἐπὶ καταβολῇ σπουδαίας δαπάνης διὰ τὴν προμήθειάν των μεταχειρίζεται· ἡ τοιαύτη διάθεσις τοῦ ἀγρότου: ***νὰ τελειοποιήσῃ τὰς γνώσεις του εἶναι ἔμφυτος διὰ κάθε ἄνθρωπον, πολὺ δὲ περισσότερον διὰ τὸν Ἕλληνα, ὅστις καὶ εὔφυὴς καὶ φιλομαθὴς καὶ φύσει παρατηρητικὸς εἶναι.***

Ἡ τοιαύτη διάθεσις τοῦ ἀγρότου εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀξιέπαινος καὶ πρέπει νὰ ἐνισχύεται λελογισμένως, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

Ἄλλως τε δὲ ἡ τάσις τοῦ ἀγρότου, νὰ ἐμβαθύνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον καὶ τελειότερον εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὸ ἐπάγγελμά του ἔχει καὶ θετικῶς πρακτικὸν καὶ ὑλικῶς χρήσιμον σκοπόν· μόνον ἐκεῖνος ὁ ὑποῖος σημειώνει, σκέπτεται καὶ μελετᾷ τὰ ποικίλα φαινόμενα τῆς ἐκμεταλλεύσεώς του δύναται νὰ βελτιώσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις του καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὰς ἐναντιότητας, τὰς ὁποίας συχνὰ συναντᾷ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του καὶ αἱ ὁποῖαι πολλάκις ἀποβαίνουσι ἐπιζήμιαι μέχρι τελείας οἰκονομικῆς καταστροφῆς.

Προκειμένου δὲ περὶ χημικῶν λιπασμάτων, ὁ πόθος τῆς τελειοτέρας γνώσεως τῆς φύσεως τῶν χρησιμοποιουμένων ὑλικῶν, ἀποκτᾷ τεχνικῶς μεγαλυτέραν καὶ ὑλικῶς σπουδαιοτέραν σημασίαν, διότι μόνον ὅταν ὁ καταναλωτὴς χημικῶν λιπασμάτων καλῶς γνωρίζει τὰς ἰδιότητας αὐτῶν δύναται ἀσφαλῶς νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα τεχνάσματα τῶν λιπασματοκαπήλων καὶ ἐπιτυχῶς νὰ ἀποφεύγῃ τὰς παγίδας των, ἀπὸ ὁποίας δήποτε μορφῆς καὶ ἂν παρουσιάζωνται.

Κατὰ ταῦτα ἡ φιλομάθεια τοῦ γεωργοῦ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶναι ἀξιέπαινος, ἀρκεῖ ἡ φιλομάθεια αὐτὴ νὰ μὴ λάβῃ μορφὴν τῆς ἐπιπολαίου πολυπραγμοσύνης· ὁ γεωργός, ὅτι νέον μανθάνει εἴτε ἐξ ἀναγνώσεως εἴτε—ἀκόμη περισσότερον—ἀπὸ προφορικὰς ὁμιλίας καὶ συζητήσεις χρεωστεῖ νὰ τὸ σκεφθῇ καλὰ καὶ νὰ τὸ διπλοκοσκινίσῃ καὶ ἔπειτα βαθμηδὸν νὰ τὸ θέσῃ εἰς πρᾶξιν· ποτὲ δὲν πρέπει ὁ γεωργὸς νὰ δέχεται, τυφλοῖς ὄμμασι, νὰ ἐφαρμόζῃ εἰς μεγάλην κλίμακα τὰ διδάγματα τὰ ὁποῖα τοῦ μεταδίδονται· ὁ ἀγρότης χρεωστεῖ τὰ τοιαῦτα διδάγματα, ὁπόθεν δήποτε καὶ ἂν προέρχωνται, πρῶτον μὲν νὰ τὰ σκεφθῇ μόνος του, ἔπειτα νὰ τὰ συζητήσῃ μὲ πεπειραμένους συναδέλφους του καὶ νὰ παρακολουθήσῃ, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, τὰς σχετικὰς δοκιμὰς ἄλλων καλῶν νοικοκυραίων συναδέλφων του, καὶ ἂν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων ἐξετάσεων καὶ ἐρευνῶν εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν νέαν διδασκαλίαν καὶ τὴν σύστασιν νέων ὑλικῶν (σπόρων, μηχανῶν καὶ πρὸ πάντων λιπασμάτων καὶ φαρμάκων) τότε μόνον νὰ ἀποφασίσῃ νὰ δοκιμάσῃ καὶ μόνος του—εἰς μικρὰν πάντοτε κλίμακα—εἰς τὰ κτήματά του τὴν νέαν διδασκαλίαν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην κυρίως ἐφαρμόζεται τὸ λόγιον τῶν προγόνων μας «***Σπεῦδε βραδέως***».

Τὴν τοιαύτην μέθοδον ὁ ἀγρότης χρεωστεῖ, χάριν τοῦ συμφέροντός του, νὰ ἀκολουθήσῃ, κυρίως ὅταν πρόκειται περὶ χημικῶν λιπασμάτων ἀγνώστων, διὰ πρώτην φορὰν εἰσαγομένων εἰς τὸν τόπον μας ἀπὸ ἀνθρώπους τελείως ξένους πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ γεωργοῦ.

Τὰς τοιαύτας μελέτας καὶ δοκιμὰς κυρίως πρέπει εὐσυνειδήτως καὶ ἐπιμελῶς νὰ κάμνωσιν οἱ Γεωργ. Συνεταιρισμοί, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ὁλότητα τῶν γεωργοκτηματιῶν.

Περιττὸν θεωροῦμεν ἐκτενέστερον νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅσοι μὲ προσοχὴν ἀναγνώσουν τὰ ἀνωτέρω λεγόμενα καὶ θελήσωσι νὰ κουράσωσι λίγο τὸ μυαλό των, ἄνευ πολλοῦ κόπου θέλουσιν ἀντιληφθῇ τὴν ὀρθότητα τῶν συστάσεών μας καὶ ἀκριβῶς θέλουσιν ἐννοήσει περὶ τίνος πρόκειται.

Ἡ δευτέρα συνέπεια τῆς ἐξετάσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων εἶναι ἡ ἀκόλουθος.

Βον) Ἡ εἰς μεγάλην κλίμακα διάδοσις τῶν χημ. λιπασμάτων, πλὴν τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης συνεπείας, εἶχε καὶ ἄλλην, ἤτοι τὴν ἀνάπτυξιν πολλῶν καὶ διαφόρων ἐμπόρων τοῦ πολυτίμου τούτου εἴδους, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἦτο τελείως ἄγνωστον εἰς τὴν ἀγοράν μας καὶ τοῦ ὁποίου ἡ παρασκευὴ καὶ ἡ σύνθεσις καὶ ποικίλαι καὶ δύσκολοι εἶναι.

Ὁ καταναλωτὴς τῶν χημικῶν λιπασμάτων εὐκόλως θὰ κατανοήσῃ πόσους κινδύνους ἐγκλείει ἡ ἀπότομος καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ἀνάπτυξις πολλῶν ἐμπόρων, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι κανὲν ἄλλο ἐμπόρευμα δὲν ἐπιδέχεται τόσον πολλὰς καὶ ποικίλας νοθείας καὶ ἀπάτας ὅσας τὰ χημικὰ λιπάσματα, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ ποιότης των χημ. λιπασμάτων δὲν δύναται νὰ διακρίνεται διὰ τῶν συνήθων μεθόδων (ἀφῆς, γεύσεως, χρώματος ἐξαιρετικῆς ἐμφανίσεως, εἰδικοῦ βάρους, διαλυτικότητος κτλ. κτλ.) διὰ τῶν ὁποίων ἐκτιμῶμεν τὴν ποιότητα τῶν ἄλλων ἐμπορευμάτων.

Ἡ ποιότης τῶν χημικῶν λιπασμάτων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ ἄλλως παρὰ μόνον δι' ἀκριβοῦς καὶ ἐπιμελημένης χημικῆς ἀναλύσεως, ἡ ὁποία φυσικὰ πρέπει νὰ διενεργῆται πρὸ τῆς προμηθείας τοῦ ἐμπορεύματος, ὅπως πληρωθῇ τοῦτο εἰς τὴν πρέπουσαν ἀξίαν του, σύμφωνα μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς χημικῆς ἀναλύσεως.

Αἱ νοθεῖαι δὲ τῶν χημικῶν λιπασμάτων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωσιν ἀντιληπταὶ ἀπὸ τὸν κτηματίαν παρὰ μόνον μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐσοδείας τοῦ φυτοῦ διὰ τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθησαν.

Εὐτυχῶς τὸ φυτὸν κάλλιστα αἰσθάνεται τὴν ποιότητα τοῦ λιπάσματος τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν, ἀλλὰ ὁ γεωργὸς διὰ ν' ἀντιληφθῇ τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ φυτοῦ διὰ τὴν κακὴν ποιότητα τοῦ λιπάσματος μὲ τὸ ὁποῖον ἐτράφη, ὀφείλει νὰ τὸ παρακολουθῇ καθ' ὅλας τὰς φάσεις τῆς ζωῆς του καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὴν συγκομιδὴν τούτου, ὅτε ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ὁ γεωργὸς θὰ σχηματίσῃ γνώμην ἀσφαλῆ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ λιπάσματος, τὸ ὁποῖον ἐπρομηθεύθη.

Προφυλάξεις ποῦ πρέπει νὰ λαμβάνῃ ὁ ἀγοραστὴς χημικῶν λιπασμάτων.

Ἀπὸ ὅσα παραπάνω εἴπαμεν γίνεται φανερὸν ὅτι ὁ γεωργοκτηματίας ποῦ χρησιμοποιεῖ χημ. λιπάσματα πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν δύο προβλήματα, τῶν ὁποίων τὸ ἓν εἶναι καθαρῶς τεχνικῆς καὶ φυσιολογικῆς φύσεως καὶ τὸ δεύτερον εἶναι ἐμπορικῆς φύσεως.

Α΄.) Κανόνες χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἀπὸ τεχνικῆς καὶ φυσιολογικῆς ἀπόψεως.

Τὰ ζητήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν τεχνικὴν καὶ φυσιολογικὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ πολλῶν διακεκριμμένων συναδέλφων πολλάκις καὶ πολλαχοῦ ἐξετέθησαν, ὥστε περιττὸν θεωροῦμεν καὶ πάλιν ἐκτενῶς νὰ τὰ ἀναπτύξωμεν· θὰ περιορισθῶμεν συντομώτατα ἁπλῶς νὰ τὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς μνήμης τῶν ἀναγνωστῶν μας.

Αἱ φυσιολογικαὶ ἀρχαὶ τῆς χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων εἶναι αἱ ἑξῆς:

α) Ὁ Ἕλλην γεωργὸς συμφέρον ἔχει νὰ μεταχειρίζεται πλήρη ἰσόρροπα λιπάσματα.

β) Ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τοῦ ἐδάφους, ἀπὸ λιπασματολογικῆς ἀπόψεως, εἶναι τελείως περιττή, πολλάκις δὲ δύναται νὰ ἀποβῇ καὶ ἐπιζήμιος.

γ) Ὁ γεωργὸς ὀφείλει νὰ τρέφῃ τὰ φυτά του ἀναλόγως τῶν φυσιολογικῶν ἀναγκῶν τούτων, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν του τὴν χημικὴν σύνθεσιν τοῦ ἐδάφους του, ἐκτὸς ὡρισμένων περιπτώσεων καταφανεστάτων (πολὺ ἄζωτον, ἔλλειψις λίαν αἰσθητὴ ἀσβέστου κτλ.).

Οἱ ἀνωτέρω τρεῖς κανόνες τελείως ἱκανοποιοῦσι τὸν θεμελιώδη νόμον τῶν **ἐλαχίστων,** περὶ τοῦ ὁποίου πολλάκις ἔγινε λόγος εἰς τὸν «Ἀγρ. Ταχ)μον».

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω τρεῖς κανόνας πρέπει νὰ προσθέσωμεν ἀκόμη ὅτι ὁ Ἕλλην κτηματίας ἐφ' ὅσον δὲν ἀπέκτησε τὴν πρέπουσαν πεῖραν, χρεωστεῖ νὰ μεταχειρίζεται λιπαντικὰ ὑλικὰ πρώτης ποιότητος· ἡ χρῆσις, χάριν οἰκονομίας, ὑλικῶν κατωτέρας ποιότητος δύναται ν' ἀποβῇ καταστρεπτικὴ εἰς τὸν πρωτόπειρον, σχετικῶς πρὸς τὰ χημικὰ λιπάσματα, κτηματίαν.

Πλὴν τοῦ νόμου τῶν ἐλαχίστων ὁ γεωργὸς διὰ τὴν ὀρθὴν καὶ ἐπικερδῆ χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων πρέπει νὰ ἐφαρμόζῃ πιστῶς καὶ δύο ἄλλους θεμελιώδεις φυσικοὺς νόμους σχετιζομένους μὲ τὰ χημικὰ λιπάσματα.

Οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

α) Ὁ γεωργὸς ὀφείλει ν' ἀντικαθιστᾷ τακτικὰ καὶ ἐτησίως καὶ εἰς τὴν πρέπουσαν ποσότητα τὰ διὰ τῶν ἐσοδειῶν ἀποκομιζόμενα θρεπτικὰ στοιχεῖα. (Loi de restutition).

β) Ἡ ἀπόδοσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων δὲν εἶναι ἀπ' εὐθείας ἀνάλογος τῆς ποσότητος τοῦ χορηγουμένου λιπάσματος. (Loi du maximum ἢ loi du rendement non proportionel. Βλ. Ch. Gide, Cours d'Economie politique pag. 85 καὶ συνέχειαν—Ἔκδοσις β' τοῦ 1911).

Διὰ τοὺς δύο τούτους θεμελιώδεις φυσικοὺς νόμους ὁ «Ἀγροτικὸς Ταχ)μος» δὲν ἠσχολήθη ἀκόμη, διότι θεωρεῖ ὅτι ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἀκόμη πρόωρος.

Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ εἶναι τόσον πτωχή, ὥστε ὁ νόμος τῆς ἀνταποδόσεως (loi de restitution) δὲν δύναται ἀκόμη νὰ λειτουργήσῃ· πρέπει προηγουμένως ἡ γῆ, ὀλίγον κατ' ὀλίγον τελείως νὰ ἐμπλουτισθῇ εἰς τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα, ὥστε νὰ δίδῃ τὰ μέγιστα δυνατὰ εἰσοδήματα καὶ ἔπειτα νὰ γίνῃ σκέψις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου τούτου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν δεύτερον νόμον ἐπίσης ἡ λελογισμένη ἐφαρμογή του εἶναι ἀκόμη πρόωρος.

Ἄλλως τε δὲ ἡ μέχρι τοῦδε κτηθεῖσα ἐπιτόπιος πεῖρα δὲν εἶναι ἐπαρκὴς διὰ νὰ προσδιορίσῃ τὸ ***μέγιστον*** ποσὸν τοῦ ἐπικερδῶς χρησιμοποιηθησομένου λιπάσματος· ἰδίως διὰ τὰς δενδρώδεις καλλιεργείας, αἵτινες ὅλως ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐνδιαφέρουν τὴν Ἑλλ. γεωργίαν.

Πρὸς τούτοις δὲ ἡ ἀκριβὴς ἐφαρμογὴ τοῦ σπουδαίου τούτου νόμου, θὰ συναντήσῃ παρ' ἡμῖν σπουδαιότατον ἐμπόδιον προερχόμενον ἀπὸ τὸ ἀκανόνιστον τῶν βροχῶν καὶ ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ πίπτοντος νεροῦ καὶ ὡς πρὸς τὴν κατανομὴν τῶν ὑδατίνων κατακρημνισμάτων διὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους.

Ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῆς αὐξήσεως τοῦ ποσοῦ τῶν λιπασμάτων μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ἐπικερδοῦς σημείου πρέπει νὰ μελετηθῇ εἰς τὰς ποτιστικὰς γαίας καὶ ἰδίως εἰς τοὺς λαχανοκήπους.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἐν γένει κοινωνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ μόρφωσις τοῦ Ἕλληνος κτηματίου, δὲν ἐπιτρέπει εἰσέτι τὴν μελέτην τοιούτων ζητημάτων.

Δίδοντες πέρας εἰς τὸ θέμα τοῦτο εὐχαριστοῦμεν ὅτι ὁ Ἕλλην κτηματίας ἐπαρχῶς ἐνόησε τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ ἱκανοποιητικῶς ἐφαρμόζει αὐτούς· ὑπάρχουσι δὲ θετικαὶ ἐνδείξεις ὅτι, σὺν τῷ χρόνῳ, ὁ Ἕλλην, σχεδὸν ἀμέμπτως, θὰ κάμῃ τελείως ὀρθὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ ἀπὸ ἀπόψεως τεχνικῆς ἐν συνδυασμῷ πρὸς τοὺς οἰκονομικοὺς ὅρους ὑφ' οὓς διατελεῖ.

Β΄.) Κανόνες διὰ τὴν ὀρθὴν προμήθειαν χημικῶν λιπασμάτων.

Ἡ δευτέρα συνέπεια τῆς εἰς κάπως σπουδαίαν κλίμακα διαδόσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἦτο ἡ ἀπότομος καὶ ἐκ προχείρου ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου τούτων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ χημ. λιπασμάτων πάσης προελεύσεως παρ' ἀνθρώπων τελείως ἀγνοούντων ὄχι μόνον τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλην. γεωργίας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδιότητας τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ μὴ ἐνδιαφερομένων οὐσιαστικῶς διὰ τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας μας· οἱ ἐκ τοῦ προχείρου βαπτισθέντες λιπασματέμποροι περὶ ἑνὸς μόνον ἐνδιαφέρονται: ***πῶς, μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερα κεφάλαια καὶ μὲ ὀλιγωτέρους κόπους, νὰ κερδίζω εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα***· οἱ τοιοῦτοι ἐπιχειρηματίαι βλέποντες ὅτι ὁ Ἕλλην ἀγρότης καλῶς ἐκτιμήσας τὰ θετικὰ α-

ποτελέσματα τῶν χημ. λ)σμάτων μὲ ἀπεριόριστον ὁρμὴν ζητεῖ νὰ προμηθευθῇ τοιαῦτα, ἐθεώρησαν τὸ εἶδος τοῦτο ὡς ἔδαφος καταλληλότατον διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰσχροκερδῶν προθέσεών των· τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐμπορεύματος ἐθεώρησαν ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον πρόσφορον πρὸς αἰσχροκερδῆ ἐκμετάλλευσιν, καθ' ὅσον τὰ χημικὰ λιπάσματα εὐκολώτατα νοθεύονται, οἱ καταναλωταὶ αὐτῶν εὐκόλως πίπτουσιν θύματα τῶν ἐξύπνων κατεργαρέων καὶ τέλος οἱ καταναλωταὶ τοῦ εἴδους τούτου εἶναι πολυαριθμότατοι, ὥστε ὁ λιπασματοκάπηλος, ἀποκαλυπτόμενος ἐῖς τινα περιφέρειαν εὐκόλως θὰ εὑρίσκεν ἀλλαχοῦ ἄλλους ἀφελεῖς οἱ ὁποῖοι ἐπὶ ἕνα ἢ δύο ἔτη θὰ τὸν ἐτροφοδότουν γενναίως μὲ τὸν ἱδρῶτα των.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ σκέψεις καὶ λογαριασμοὶ ἦσαν ἀπὸ ἀπόψεως λιπασματοκαπηλείας, ὀρθόταται, παρουσιάζουσαι μεγίστας πιθανότητας μεγάλων ἐπιτυχιῶν τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον καὶ τὰ ἐν μέτρῳ ἐλαττωματικὰ λιπάσματα πωλούμενα εἰς τιμὴν ὑπερδιπλασίαν τῆς ἀξίας των πάλιν ἀφίνουν εἰς τὸν γεωργὸν κέρδος τι, ὥστε ὁ γεωργὸς μένει εὐχαριστημένος, διότι κἂτι ἐκέρδισε, χωρὶς νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ πραγματοποιηθὲν κέρδος του ἦτο μικρότατον μέρος τοῦ κέρδους τὸ ὁποῖον ἐδικαιοῦτο νὰ πραγματοποιήσῃ.

Ὁ Ἕλλην γεωργοκτηματίας καλῶς πρέπει νὰ ἐννοήσῃ τὰ ζητήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα πολλάκις ἀνεπτύξαμεν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἐγενόμεθα πάντοτε πιστευτοὶ παρὰ πάντων, διότι οἱ λιπασματοκάπηλοι πάμπολλα διαλαλοῦσιν ἐναντίον μας, ἰσχυριζόμενοι ὅτι τὰ ὅσα διδάσκομεν δὲν προέρχονται ἀπὸ εἰλικρινῆ ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν γεωργόν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τὰ συμφέροντα τῆς ΑΕΕΧΠΛ παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἐργαζόμεθα.

Ὁ τοιοῦτος ἰσχυρισμὸς τῶν λιπασματεμπόρων εἶναι ψευδέστατος.

Διὰ τὰς καθ' ἡμῶν τοιαύτας κακοβούλους διαβολὰς πολλάκις ἐντόνως διεμαρτυρήθημεν, ἀλλ' ὑπάρχουν ἀκόμη γεωργοκτηματίαι οἱ ὁποῖοι δὲν μᾶς ἐπίστευσαν· οἱ τοιοῦτοι ἂς ἀναγνώσωσι μετὰ προσοχῆς τὰ ἀκόλουθα τὰ ὁποῖα γράφει ὁ κύριος Παναγ. Κουτσομητόπουλος τμηματάρχης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας καὶ καθηγητὴς τῆς Ἀν. Γεωργικῆς Σχολῆς εἰς τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν ἐξαίρετον σύγγραμμά του: «***Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τοῦ Γεωργοῦ***» (εἰς σελ.105—106).

Τὸ ἐμπόριον τῶν χημικῶν λιπασμάτων περισσότερον ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐμπόριον ἔχει σ' ἀνεπτυγμένο βαθμὸ τὴν αἰσχροκέρδειαν καὶ τὴ νοθεία. Γι' αὐτὸ πολλὲς φορὲς βλέπομε νὰ πουλιοῦνται σὲ ἐξωφρενικὴ τιμὴ μερικὰ λιπάσματα, καὶ ἄλλα νὰ πουλιοῦνται μὲν σὲ λογικὲς τιμὲς ἀλλὰ νὰ εἶναι νοθευμένα καὶ τότε πάλι στὸ ἴδιο καταλήγομεν.

Καὶ κἄτι χειρότερο ἀκόμη. Τὰ χημικὰ λιπάσματα δίνουν τόσον μεγάλα κέρδη (ἀπὸ 50 ἴσαμε 300 τὰ ἑκατό), ὥστε ἐκεῖνος ποῦ ἀγοράζει καὶ πολὺ ἀκριβὰ ἀκόμη ἕνα πολὺ καλὸ λίπασμα, σχεδὸν ποτὲ δὲν ζημιώνεται, ἀλλὰ μόνο θἄχῃ μικρότερο κέρδος π.χ. ἀγοράζομεν ἕνα λίπασμα καλὸ ποῦ ἔχει πραγματικὴ ἀξία δρ. 100 καὶ τὸ πληρώνομε δρχ. 150, πειὸ θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; Τὸ λίπασμα αὐτὸ θὰ μᾶς δώσῃ ἀπὸ αὔξησι παραγωγῆς κέρδος 200 δρ. Ἂν τὸ πληρώναμε στὴ πραγματική του ἀξία θὰ κερδίζαμε 200—100=100 δρχ. δηλαδὴ 100 στὰ ἑκατὸ τῆς τιμῆς ποῦ πληρώσαμε, ἐπειδὴ ὅμως γελασθήκαμε καὶ τὸ πληρώσαμε δρχ. 150 ἀντὶ δρχ. 100, κερδίσαμε μόνο 200—150=50 δρχ. δηλαδὴ 33 τὰ ἑκατὸ στὰ χρήματα ποῦ ἐδώσαμε.

Γελασθήκαμε ἀλλὰ δὲν ζημιωθήκαμε.

Ἐνῷ ἂν ἀγοράσωμε νοθευμένο λίπασμα ὄχι μόνο δὲν θὰ κερδίσωμε ἔστω καὶ μικρὸ τόκο ἀπὸ τὰ χρήματα ποῦ δώσαμε, ἀλλὰ θὰ χάσωμε πέρα πέρα καὶ τὰ χρήματα ποῦ ξωδέψαμε γιὰ τὸ λίπασμα αὐτὸ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔξοδα τῆς καλλιεργείας μας, ἀναλόγως τῆς νοθείας ποῦ ἔγινε σ' αὐτὸ τὸ λίπασμα ποῦ ἀγοράσαμε.

Βλέπομε δηλαδὴ πῶς ἐκεῖνος ποῦ ἀγοράζει καλὰ λιπάσματα ἀλλὰ πολὺ ἀκριβά, δὲν ζημιώνεται πραγματικά, ἀλλὰ λιγοστεύει τὸ κέρδος ποῦ θὰ ἔπερνε, ἐνῷ ἐκεῖνος ποῦ ἀγοράζει νοθευμένα λιπάσματα ὄχι μόνο δὲν πέρνει κέρδος, ἀλλὰ χάνει καὶ τὰ λεφτά του, μ' ἄλλα λόγια χάνει καὶ τ' αὐγὰ καὶ τὰ καλάθια.

Τὰς συμβουλὰς ταύτας τοῦ κυρίου Κουτσομητοπούλου, διὰ τὸν ὁποῖον κανεὶς δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἰπῇ ὅτι λέγεται δι' ἐμὲ προσωπικῶς, οἱ φρόνιμοι νοικοκυραῖοι χρεωστοῦν προσεκτικὰ νὰ τὰς μελετήσωσι.

Ὁ Ἕλλην γεωργοκτηματίας διὰ νὰ κάμῃ καλὰ τὴν δουλειά του ὅταν πρόκειται νὰ ἀγοράσῃ χημικὰ λιπάσματα χρεωστεῖ νὰ ἀκολουθῇ τοὺς ἑξῆς κανόνας:

1ον). Νὰ ἀγοράζῃ λιπάσματα ποῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὑλικὰ πρωτίστης ποιότητος (ὁποῖα εἶναι τὸ νιτρικὸν καὶ ἀμμωνιακὸν ἄζωτον, τὸ ὑπερφωσφορικὸν καὶ τὸ θειϊκὸν κάλι· νὰ μὴ μεταχειρίζεται δὲ ἀμιδικὸν ἄζωτον (κυαναμίδη), φυσικὰ φωσφάτα ὅσον λιανοτριμμένα καὶ ἂν εἶναι (μικροφωσφάτα κλπ.) καὶ χλωριοῦχον κάλι καὶ ἄλλα πρόστυχα ὑλικά.

Ὅσον καλλίτερα εἶναι τὰ ὑλικὰ τῶν χημικῶν λιπασμάτων, τόσον καλλίτερα καὶ ἀσφαλέστερα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ ἀγορὰ χημικῶν λιπασμάτων ἀποτελουμένων ἀπὸ κακὰ ἢ καὶ ἁπλῶς μέτρια ὑλικά, χάριν οἰκονομίας, εἶναι κακὴ δουλειά, εἶναι οἰκονομία κακὴ καὶ ἐπιζήμιος.

Εἰς τὸν τόπον μας πολλάκις μερικοὶ κατεργαρέοι, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν τοῦ γεωργοῦ, κατορθώνουν νὰ πωλοῦν λίπασμα μὲ πρόστυχα ὑλικὰ (ἀκατέργαστα φωσφάτα χλωριοῦχον κάλι, κυαναμίδην κτλ. κτλ.) εἰς μεγαλειτέραν τιμὴν ἀπὸ ὅτι πωλοῦνται τὰ λιπάσματα μὲ ἄριστα ὑλικά.

Οἱ γεωργοκτηματίαι ποῦ ἀγοράζουν ἀκριβὰ τοιαῦτα πρόστυχα ὑλικὰ εἶναι ἄξιοι τῆς τύχης των.

Δι' ὅσα ἀνωτέρω εἴπομεν ὁ ἀγοραστὴς χημικῶν λιπασμάτων πρέπει μὲ ἐπιμέλειαν νὰ ἐξακριβώνῃ τὴν ποιότητα τῶν ὑλικῶν ποῦ ἐμπεριέχουν τὰ λιπάσματα ποῦ ἀγοράζει.

2ον). Νὰ ἀγοράζῃ τὰ λιπάσματά του ἐπὶ χημικῇ ἀναλύσει· τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον διὰ τὸν κάθε γεωργὸν χωριστά, ἀλλ' εἶναι εὐκολώτατον διὰ τοὺς συνεταιρισμούς.

Αἱ τοιαῦται συμφωνίαι ἀγορᾶς πρέπει νὰ γίνωνται σύμφωνα μὲ τὸν περὶ ἐμπορίας τῶν χημικῶν λιπασμάτων νόμον.

3ον). Ὁ ἀγοραστὴς χημ. λιπασμάτων χρεωστεῖ νὰ ἀπαιτῇ ἀπὸ τὸν πωλητὴν νὰ τοῦ δίδῃ τὸ ***ἔντυπον ἐγγυητικὸν περιεκτικότητος***· ὁ πωλητὴς ὑποχρεοῦται ἀπὸ τὸν νόμον νὰ ἐκδίδῃ καὶ νὰ παραδίδῃ τοιοῦτον ἐγγυητικόν· ὁ ἀγοραστὴς δὲ χρεωστεῖ μὲ ἐπιμέλειαν νὰ ἐξετάζῃ ἂν τὸ ἐγγυητικὸν τοῦτο εἶναι ἐν πλήρει τάξει.

Οἱ μεταχειριζόμενοι τὰ χημικὰ λιπάσματα χρεωστοῦν νὰ γνωρίζουν εἰς τὴν ἐντέλειαν τὸν νόμον ***«Περὶ ἐμπορίας τῶν χημικῶν λιπασμάτων»***.

Ὁ «Ἀγροτικὸς Ταχ)μος» διὰ νὰ διευκολύνῃ τοὺς γεωργοκτηματίας καὶ διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο εὐχαρίστως πέμπει **δωρεὰν** τὸν νόμον τοῦτον εἰς κάθε ἕνα ποῦ ἤθελε τοῦ τὸν ζητήσει.

4ον). Ὁ ἀγρότης διὰ νὰ μὴν ἀπατᾶται κατὰ τὴν ἀγορὰν τῶν χημ. λιπασμάτων καὶ νὰ μὴ τὰ πληρώνῃ ἀκριβώτερα ἀπὸ τὴν πραγματικήν τους ἐμπορικὴν ἀξίαν χρεωστεῖ νὰ μάθῃ νὰ λογαριάζῃ τὴν τιμὴν τῶν λιπασμάτων ποῦ τοῦ προσφέρουν οἱ διάφοροι ἔμποροι.

Ὁ λογαριασμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι κανένα δύσκολον πρᾶγμα, δὲν εἶναι καμμία θεολογία, ὁ κάθε ἕνας εἰμπορεῖ νὰ τὸν κάμνῃ.

Ὁ «Ἀγρ. Ταχ)μος» πολλάκις ἐξήγησε τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον γίνεται αὐτὸς ὁ λογ)σμὸς καὶ σήμερον πάμπολλοι Ἕλληνες γεωργοκτηματίαι ξέρουν νὰ τὸν κάμνουν, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη ὅλοι οἱ καταναλωταὶ λιπασμάτων τακτικὰ εἰς κάθε ἀγορὰν λιπασμάτων νὰ τὸν κάμνουν.

Εὐτυχῶς τὸ ***Δελτίον τῆς Ἑλλ. Γεωργικῆς Ἑταιρίας***, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ λείπῃ ἀπὸ τὸ τραπέζι κανενὸς κτηματίου, δίδει κατὰ μῆνα τὰς τιμὰς καὶ τῶν ἁπλῶν καὶ τῶν συνθέτων λιπασμάτων.

Τὸ σπουδαῖον τοῦτο θέμα σαφέστατα ἐξηγεῖ καὶ ὁ τμηματάρχης κύριος Παν. Κουτσομητόπουλος εἰς τὸ σύγγραμμά του ***«Πρακτικὸς Ὁδηγὸς τοῦ Γεωργοῦ»*** (σελ. 111—116).

Συνιστῶμεν εἰς τοὺς προσδευτικοὺς γεωργοκτηματίας συχνὰ νὰ συμβουλεύωνται τὸ κάλλιστον τοῦτο σύγγραμμα· ἡ ἐπιμελημένη ἀνάγνωσίς του θὰ τοὺς εἶναι πολὺ ὠφέλιμος.

Τέλος ὅσοι γεωργοὶ δὲν εἰμποροῦν—δι' ἕνα ὁποτονδήποτε λόγον—νὰ συμβουλεύωνται τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα περιοδικὰ καὶ συγγράμματα ἂς ἐρωτήσουν τοὺς κατὰ τόπους ἐγεωπόνους, ἢ τὸν «Ἀγρ. Ταχ)μον», ὁ ὁποῖος εὐχαρίστως θὰ τοὺς δώσῃ, μὲ ἀπόλυτον εἰλικρίνειαν καὶ ἐπιστημονικὴν εὐσυνειδησίαν κάθε πληροφορίαν ποῦ ἤθελον τοῦ ζητήσει.

δον). Ὅσοι δὲν εἰμποροῦν ἢ βαρύνονται νὰ ἔλθουν εἰς πρᾶξιν τὰς ἄνω συμβουλάς μας χρεωστοῦν διὰ τὴν ἀληθινὴν καὶ πραγματικὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων των, νὰ ἀγοράζουν τὰ λιπάσματα ποῦ θὰ μεταχειρισθοῦν ἀπὸ μεγάλα γνωστὰ ἐν τῷ τόπῳ ἐργοστάσια ἢ ἀπὸ παλαιοὺς λιπασματεμπόρους γνωστοὺς διὰ τὴν τιμιότητά των.

Οἱ γεωργοκτηματίαι χρεωστοῦν ν' ἀποφεύγουν—ὅπως ὁ διάβολος τὸ λιβάνι—τοὺς τυχαρπάστους λιπασματεμπόρους—ὀρθότερον λιπασματοκαπήλους—τοῦ ποδαριοῦ, τῶν ὁποίων ὁ κύριος σκοπὸς εἶναι σήμερα νὰ γελάσουν τὸν ἕνα καὶ αὔριον τὸν ἄλλον καὶ ἔπειτα, ὅταν δὲν εὑρίσκουν κουτοὺς νὰ γελάσουν, εὔκολα ἀλλάζουν ἐπάγγελμα διότι δὲν ἔχουν νὰ χάσουν τίποτε, διότι δὲν κατέθεσαν τίποτε διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν λιπασμάτων καὶ δὲν ἔχουν τίποτε νὰ χάσουν· ὁ μόνος σκοπός των εἶναι νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀθωότητα τοῦ γεωργοῦ.

Ὅσοι ἀπό τινων ἐτῶν μεταχειρίζονται τὰ χημικὰ λιπάσματα, διαβάζοντας τὰ ἄνω θὰ ἐνθυμηθοῦν μερικοὺς τύπους ποῦ τοὺς ἐπεσκέφθησαν καὶ ἴσως τοὺς ἐγέλασαν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ ὅσα ἀνωτέρω γράφομεν θερμῶς συνιστῶμεν εἰς τοὺς προσδευτικοὺς γεωργοκτηματίας μετ' ἐπιμελείας νὰ παρακολουθῶσι τὰ φυσικὰ καὶ φυσιολογικὰ φαινόμενα ποῦ λαμβάνουν χώραν εἰς τὰ κτήματά των διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν πρέπουσαν φωτισμένην πεῖραν, καὶ νὰ μὴ μένουν τυφλοὶ ρουτινιέριδες· τοῦτο θὰ τὸ κατορθώσουν διὰ τῆς παρατηρήσεως, τῆς συζητήσεως μετὰ τῶν συναδέλφων των καὶ διὰ τῆς μελέτης καλῶν γεωργικῶν βιβλίων καὶ περιοδικῶν.

Ἐπίσης οἱ προσδευτικοὶ γεωργοκτηματίαι χρεωστοῦν νὰ καταβάλλουν πᾶσαν φροντίδα διὰ τὴν προμήθειαν τῶν εἰδῶν τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται καὶ πρὸ πάντων τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ φαρμάκων, διότι ἡ κακὴ ποιότης τούτων δὲν δίδει τὰ πρέποντα ἀποτελέσματα· τοῦτο δὲ ἀπαγορεύει τὸν γεωργὸν καὶ παρεμποδίζει τὴν πρόοδον πρὸς μεγίστην ζημίαν καὶ τοῦ γεωργοῦ ἀτομικῶς καὶ τῆς Πολιτείας ἐν γένει.

Οἱ γεωργοκτηματίαι μας καλῶς πρέπει νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἡ ἐξάσκησις τοῦ ἐπαγγέλματός των κοντὰ εἰς τὰ μέγιστα πλεονεκτήματα ποῦ ἔχει, παρουσιάζει καὶ πολλὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ὁ γεωργὸς θὰ ὑπερπηδήσῃ διὰ τῆς ἐπιμελείας, προσοχῆς καὶ ἐργατικότητός του.

Ὅταν δὲ ὁ γεωργὸς κατορθώσει νὰ ἐξασκῇ τὸ ἐπάγγελμά του λελογισμένως καὶ μὲ τὴν πρέπουσαν πεῖραν ὄχι μόνον ἀνέτως θὰ κερδίζει ὅσα θέλει ἀλλὰ καὶ θὰ ζῇ ἀληθινὰ εὐτυχισμένον βίον μὲ ὅλα τὰ καλὰ τοῦ Κόσμου, τὰ ὁποῖα δὲν δίδει κανένα ἄλλο ἐπάγγελμα.

Ὁ φρόνιμος καὶ προσδευτικὸς γεωργοκτηματίας εἶναι ὁ εὐτυχέστερος ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

ΑΡ. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥΣ

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΦΥΤΩΝ

Ο ΔΑΥΛΙΤΗΣ ΤΟΥ ΣΙΤΟΥ

(Tilletia tritici—Ustilago tritici)

Ὑπὸ τὸ ὄνομα Δαυλίτης ἢ ἄνθραξ, ἐν Ἑλλάδι ὑπονοοῦνται δύο ἀσθένειαι ἀρκετὰ κοιναὶ αἵτινες ἐπιφέρουν οὐκ ὀλίγας ζημίας.

Ἡ καταπολέμησις τῶν δύο αὐτῶν ἀσθενειῶν εἶναι εὐκολωτάτη καὶ ἁπλουστάτη, κοστίζει ἐλάχιστα καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ μὴν παραλείπεται παρ' οὐδενὸς σιταροκαλλιεργητοῦ, ἢ διὰ νὰ μὴν φαινώμεθα τόσον ἀπόλυτοι, νὰ μὴν παραλείπεται ἀπὸ ὅλους ἐκείνους εἰς τῶν ὁποίων τὰ χωράφια, ἢ καὶ τὴν περιφέρειαν ἀκόμη, ἀνεφάνη κατὰ τὸ παρελθόν, ὁ δαυλὸς ἔστω καὶ ἀραιά. Διότι αἱ δύο αὐταὶ ἀσθένειαι μεταδίδονται εὐκολώτατα, ὅταν δὲ εὕρουν καὶ καταλλήλους ὅρους ἀναπτύξεως ἁπλοῦνται καὶ λαμβάνουν μεγάλας διαστάσεις καταστρέφουσαι μέγα μέρος τῆς ἐσοδείας.

Αἱ δύο αὐταὶ ἀσθένειαι ὀνομάζονται ἐπιστημονικῶς τερηδών (tilletia tritici) καὶ ἄνθραξ (ustilago tritici).

Χαρακτῆρες τῆς παθήσεως.

Ἡ πρώτη ἡ Τερηδών, ἀναγνωρίζεται εἰς τὸ σιτάρι μόνον ὅταν εἶναι ὥριμον, διότι φυτρώνει μαζὺ μὲ τὸν σπόρον τοῦ σίτου καὶ καθ' ὅλον τὸ ἄλλο διάστημα προχωρεῖ μέσα εἰς τὸ καλάμι χωρὶς νὰ δεικνύῃ τίποτε. Μόνον ὅταν σχηματισθοῦν τὰ σπυριὰ τοῦ σίτου, τότε διακρίνονται καὶ ἀπὸ μακρυὰ ἀκόμη τὰ βλαμένα στάχυα τὰ ὁποῖα στέκονται ὄρθια, ἐνῷ τὰ ὑγιειᾶ τοιαῦτα, ὡς γνωστόν, γέρνουν πάντοτε, ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ καρποῦ. Ἐκτὸς ὅμως τούτου τὰ προσβεβλημένα στάχια καὶ πράσινα ἀκόμη ὅταν εἶναι διακρίνονται εὔκολα, ἀπὸ τὰ ἄλλα διότι εἶναι ἀκανόνιστα (βλέπε εἰκόνας ἀριθμὸς 3 καὶ 5). Τὰ βλαμένα σπυριὰ σίτου εἶναι ἐπίσης ἀκανόνιστα καὶ δὲν ἔχουν εἰς τὴν μέσην τοῦ σπόρου τὴν αὐλακιὰ ποῦ παρουσιάζουν οἱ ὑγιεῖς σπόροι σίτου. Οἱ βλαμένοι σπόροι εἶναι πάντοτε ἐλαφρότεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἐπιπλέουν εἰς τὸ νερό. Αὐτοὺς τοὺς σπόρους ὅταν τοὺς σπάσωμεν μὲ τὸ χέρι βγαίνει ἀπὸ μέσα μιὰ μαύρη σκόνι ἡ ὁποία μυρίζει ὅπως ἡ «ρέγγα». Αὐτὴ ἡ μαύρη σκόνι εἶναι ὅλο σπόροι τοῦ παρασίτου οἱ ὁποῖοι καὶ μεταδίδουν τὴν ἀρρώστειαν.

Ἡ δευτέρα, εἶναι ὁ ἄνθραξ. Ὁ ἄνθραξ εἶναι ἐσωτερικὸς ἢ ἐξωτερικός, ἑκάστη δὲ μορφὴ τῆς παθήσεως ταύτης προκαλεῖται ἀπὸ τὸν διάφορον τρόπον προσβολῆς. Οὕτω ἐνῷ ὁ γνωστὸς ἐξωτερικὸς ἄνθραξ τὸν ὁποῖον ὅλοι ἀναγνωρίζουν ἀπὸ μακρὰν διότι καταστρέφει τελείως τοὺς σπόρους καὶ τοὺς ἀντικαθιστᾷ μὲ μίαν μαύρην σκόνιν, ἐπικάθηται εἰς τὸ κάτω καὶ ἐξωτερικὸν μέρος τοῦ σίτου καὶ κατόπιν φυτρώνει καὶ ἀναπτύσσεται μὲ αὐτὸν ὅπως καὶ ἡ τερηδών. Ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθραξ προκαλεῖται ἀπὸ σπόρον ἄνθρακος ὁ ὁποῖος μολύνει ἀπ' εὐθείας τὸ ἄνθος τοῦ σίτου. Ὁ σπόρος φυτρώνει ἐντὸς τοῦ ἄνθους καὶ δίδει ἕνα μικύλιον τὸ ὁποῖον παραμένει εἰς λανθάνουσαν ζωὴν δηλαδὴ χωρὶς ν' ἀναπτύσσεται, μέχρι τῆς ἐποχῆς ὅπου θὰ σπαρῇ ὁ σπόρος τοῦ σίτου καὶ θὰ βλαστήσῃ διὰ ν' ἀναπτυχθῇ καὶ αὐτὸ μαζὺ του, καὶ προξενήσῃ κατόπιν τὸν γνωστὸν ἐξωτερικὸν ἄνθρακα.

Ἡ δευτέρα αὐτὴ μορφὴ τοῦ ἄνθρακος παρουσιάζει δυσκολίας κατὰ τὴν καταπολέμησιν, διότι δὲν καταστρέφεται μὲ τὰ ἐξωτερικὰ μέσα καταπολεμήσεως πρέπει νὰ προσβάλλῃ κανεὶς τὸ παράσιτον ἐσωτερικῶς χωρὶς ὅμως καὶ νὰ βλάψῃ, τὴν βλαστικὴν ἱκανότητα τοῦ σπόρου τοῦ σίτου.

Συνήθως, ὁ Δαυλίτης μεταδίδεται ὡς ἑξῆς: κατὰ τὸν ἀλωνισμὸν οἱ σπόροι σίτου ὅπου εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ σπόρους δαυλίτου σπάζουν καὶ χύνουν τὸ περιεχόμενόν των. Δὲν εἶναι σπάνιον, κατὰ τὸν ἀλωνισμόν, νὰ ἴδῃ κανεὶς ὁλόκληρον τὸν σωρὸν σιταριοῦ σκεπασμένον ἀπ' αὐτὴν τὴν μαύρην σκόνιν.

Βεβαίως πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς σπόρους τῆς ἀσθενείας πηγαίνουν καὶ κολλοῦν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ σπιριοῦ τοῦ σίτου ὅπου ὑπάρχει χνοῦδι, καὶ κατόπιν ὅταν σπέρνῃ κανεὶς τὸν σωρὸν τοῦ σιταριοῦ χωρὶς νὰ τὸν ἀπολυμάνῃ, σπέρνει μαζὺ καὶ τὴν ἀσθένειαν.

Ἐπίσης κάποτε ἡ ἀσθένεια εὑρίσκεται καὶ μέσα εἰς τὸ χωράφι, διότι κατὰ τὴν συγκομιδὴν πολλοὶ σπόροι τοῦ Δαυλίτου πέφτουν κάτω εἰς τὴν γῆν κατόπιν σκεπάζονται καὶ ἀπὸ τὸ ἄροτρον καὶ δύνανται ν' ἀνθέξουν ἐπὶ πολὺν καιρόν, καὶ 10 χρόνια, ἕως ὅτου εὕρουν τὰς καταλλήλους περιστάσεις νὰ φυτρώσουν.

Διὰ τοῦτο καὶ κάποτε παρατηρεῖ τις ὅτι μὲ ὅλην τὴν ἀπολύμανσιν τοῦ σπόρου παρουσιάζεται ἡ ἀσθένεια. Ἀλλὰ μία

τοιαύτη μόλυνσις εἶναι πλέον σπανία διότι χρειάζεται πάντοτε συγχρονισμὸς βλαστήσεως σπόρου σίτου καὶ παρασίτου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι εὔκολον νὰ συμπέσῃ, ἐὰν ὁ σπόρος τοῦ παρασίτου δὲν εἶναι προσκεκολημένος ἐπὶ τοῦ σπόρου τοῦ σίτου. Διότι μόλις τὸ σιτάρι ἔχει τὸ δεύτερον φύλλον του δὲν προσβάλλεται πλέον ἀπὸ τὸν Δαυλίτην.

Αἱ μετεωρολογικαὶ συνθῆκαι παίζουν, ὅπως δι' ὅλα τὰ παράσιτα μεγάλον ρόλον. Οὕτω μικρὰ ὑγρασία κάμνει τὸν σπόρον τοῦ δαυλίτου νὰ φυτρώσῃ ἐνῷ τοῦναντίον ὁ σπόρος σίτου θέλει μεγαλυτέραν ὑγρασίαν. Λοιπὸν μόλυνσις γίνεται μόνον ὅταν ἔχομεν ἀρκετὰς βροχὰς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς ὅπως ἐφέτος π.χ. διὰ νὰ δύνανται νὰ φυτρώσουν δαυλίτης καὶ σίτος ταὐτοχρόνως.

Ἡ θερμοκρασία ἐπίσης ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν μόλυνσιν τοῦ σίτου ὑπὸ τοῦ δαυλίτου: Διὰ νὰ ἐπέλθῃ μόλυνσις χρειάζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς θερμοκρασία 6—12°. Διότι εἰς θερμοκρασίαν χαμηλοτέραν τῶν 5° ὁ σπόρος τοῦ Δαυλίτου δὲν φυτρώνει ἐνῷ ὡς γνωστὸν ὁ σίτος φυτρώνει καὶ εἰς τοὺς 3°. Ἐπίσης ἐνῷ ἡ καλυτέρα θερμοκρασία διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Δαυλίτου εἶναι ἀπὸ 12°—18°, ἡ τοῦ σίτου εἶναι 25°. Οὕτως ὥστε ἐὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς ἔχωμεν θερμοκρασίαν κατωτέραν τῶν 5° ὁ μὲν σπόρος σίτου θὰ φυτρώσῃ καὶ θ' ἀρχίσῃ ν' ἀναπτύσσεται, ἐνῷ ὁ τοῦ δαυλίτου δὲν θὰ φυτρώσῃ. Καὶ τοὐναντίον ἐὰν ἡ θερμοκρασία εἶναι ἄνω τῶν 18° ἡ μὲν βλάστησις τοῦ δαυλίτου θὰ σταματήσῃ, ἐνῷ τοὐναντίον ἡ τοῦ σίτου θὰ ἐπιταχυνθῇ. Μόλις δὲ τὸ σιτάρι, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, προχωρήσῃ ὀλίγον, ὁ δαυλίτης πλέον δὲν δύναται νὰ τὸ προσβάλῃ.

Ἡ μόλυνσις τοῦ σίτου ἀπὸ τὸν Δαυλίτην δύναται ἐπίσης νὰ γίνῃ καὶ μὲ τὴν κοπριάν, ὅταν λόγου χάριν ἡ κοπριὰ περιέχῃ ἄχυρα μολυσμένα ἀπὸ δαυλίτην. Καὶ τότε ὅσον πλέον φρέσκια εἶναι ἡ κοπριὰ τόσον καὶ πλέον ἐπικίνδυνος εἶναι. Διότι, ὅταν ἡ κοπριὰ εἶναι παληά, καλοχωνεμένη, τὸ παράσιτον ἔχει φυτρώσει μέσα εἰς τὴν κοπριὰν καὶ χάνει πλέον τὴν μιασματικότητά του, δηλαδὴ τὴν δύναμίν του. Ὅπως ἐπίσης τὴν χάνει ὅταν τὸν σπόρον φάγουν τὰ ζῶα καὶ περάσῃ ἀπὸ τὸν ἐντερικὸν σωλῆνά των.

Αὐταὶ εἶναι ὅλαι αἱ γνωσταὶ περιπτώσεις ὅπου ὁ δαυλίτης μολύνει τὸ σιτάρι. Ἐξ ὅλων αὐτῶν ἡ πλέον συχνὴ περίπτωσις, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ πλέον ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ μόλυνσις ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν σπόρον σίτου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σποράς. Κατὰ συνέπειαν ἐὰν ἀπολυμαίνωμεν κάθε χρόνον τὴν σποράν μας, 99 ο/ο δὲν θὰ ἔχωμεν καὶ δαυλίτην. Ἐὰν μάλιστα αὐτὸ τὸ κάμνουν ὅλοι οἱ σιταροκαλλιεργηταὶ ὅπως ὀφείλουν, σιγὰ σιγὰ εἰμπορεῖ νὰ ἐξαλείψωμεν αὐτὴν τὴν πάθησιν, ἀπὸ τὸν τόπον μας καθ' ὅσον οὔτε τὸ χωράφι μας θὰ δύναται πλέον νὰ μολυνθῇ ἀπ' ἔξω μὲν τὸν ἀέρα οὔτε καὶ ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωξ νὰ προσδεύσῃ.

ΜΕΣΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΕΩΣ

Ὅλα τὰ μέσα καταπολεμήσεως διὰ τὸν δαυλίτην περιορίζονται εἰς τὴν ἀπολύμανσιν τοῦ σπόρου, διότι κατόπιν τὸ παράσιτον εἶναι ἐσωτερικὸν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ καταστρέψωμεν, ἐὰν δὲν καταστρέψωμεν καὶ τὸ σιτάρι μαζύ.

1ον). Θειϊκὸς χαλκός.

Ὁ θειϊκὸς χαλκὸς ἐν διαλύσει μέσα εἰς τὸ νερὸ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν ἀπολύμανσιν τοῦ σπόρου σιταριοῦ.

Δόσεις:

Θειϊκὸς χαλκὸς	1	ὀκᾶ
Νερὸ	100	ὀκάδες

Βάζομεν τὸν θειϊκὸν χαλκὸν μέσα εἰς ἕνα πανὶ καὶ τὸν κρεμνᾶμε μέσα εἰς τὸ βαρέλι εἰς τὸ ὁποῖον εἴβάλαμεν τὸ νερό, ἀφοῦ λυώσῃ τελείως ὁ χαλκός, ἀνακατεύομεν καλὰ τὸ νερὸ τοῦ βαρελιοῦ. Κατόπιν ἑτοιμάζομεν ἕνα κοφίνι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὁποίου εἶναι ραμένη μία λινάτσα. Ἐντὸς τοῦ κοφινιοῦ αὐτοῦ βάζομεν τὸν πρὸς ἀπολύμανσιν σπόρον καὶ τὸν βουτᾶμε μέσα εἰς τὴν διάλυσιν θειϊκοῦ χαλκοῦ ἐπὶ 5 λεπτὰ τῆς ὥρας, τρίβοντες καλὰ τὸν σπόρον μὲ τὰ χέρια διὰ νὰ βραχῇ ὅλος καλά. Ἐν τῷ μεταξὺ μαζεύομεν καὶ ὅλους τοὺς κούφιους σπόρους οἱ ὁποῖοι ἐπιπλέουν.

Δὲν πρέπει ν' ἀφίνωμεν τὸν σπόρον βουτημένον περισσότερον ἀπὸ 5 λεπτὰ τῆς ὥρας, μέσα εἰς τὴν διάλυσιν αὐτήν, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν χρησιμεύει εἰς τίποτε περὶ πλέον διὰ τὴν προφύλαξιν τῆς ἀσθενείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ βλαφθῇ ὁ σπόρος καὶ νὰ μὴν φυτρώσῃ καλά, ἰδίως ὅταν πρόκειται περὶ σπόρου ἁλωνισθέντος μὲ μηχανήν, ὅπου πολλὰ σπιριὰ εἶναι ραγισμένα. Ἀφοῦ ἀπολυμάνωμεν οὕτω τὸν σπόρον τὸν ρίπτομεν εἰς μίαν ἐπίπεδον γωνίαν τῆς αὐλῆς μας διὰ νὰ στραγγίσῃ, καὶ ἐκεῖ ἐὰν ἔχωμεν καὶ σκόνιν ἀσβέστου πασπαλίζομεν καὶ ἀνακατεύομεν μὲ τὸ φτιάρι. Ὁ ἀσβέστης ὅμως δὲν εἶναι ἀπαραίτητος, καλὸς εἶναι μόνον διὰ νὰ μὴν ἐξακολουθῇ ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑγροῦ, δηλαδὴ ἐξουδετερώνει τὸν χαλκόν.

Κάθε βράδυ δὲν πρέπει ν' ἀπολυμαίνωμεν περισσότερον σπόρον ἀπὸ ὅσον μποροῦμε νὰ σπείρωμεν τὴν ἄλλην ἡμέραν. Ἐὰν δὲ διὰ μίαν οἱανδήποτε αἰτίαν ἐμποδισθοῦμεν τὴν ἄλλην ἡμέραν νὰ σπείρωμεν τὸν βρεγμένον σπόρον, τότε πρέπει νὰ τὸν βάλωμεν νὰ στεγνώσῃ, διὰ νὰ μὴν βλαστήσῃ ἐν τῷ μεταξύ.

Ὁ σπόρος τοῦ σιταριοῦ ποῦ μουσκεύεται ἀπορροφᾷ νερὸ καὶ αὐξάνει κατ' ὄγκον καὶ κατὰ βάρος διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι πρέπει νὰ σπέρνωμεν ἀπὸ τοιοῦτον ἀπολυμασμένον σπόρον κάτι παραπάνω, ἕνα 10—20 ο/ο περίπου, δηλαδὴ ἐὰν πρὶν ἐσπέρναμεν 10 ὀκάδας ξηρὸν σπόρον, ἀπ' αὐτὸν τὸν βρεγμένον θὰ σπείρωμεν 11—12 ὀκάδας.

Ἡ διάλυσις τῆς γαλαζόπετρας χρησιμεύει διαρκῶς ἕως ὅτου πλέον τὸ νερὸ δὲν σκεπάζει τὸ σιτάρι τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸ κοφίνι, διότι τὸ σιτάρι ἀπορροφᾷ νερὸ ἀναλόγως τῆς ξηρασίας του, ἕνα 20—25 ο/ο, τὸ ὁποῖον καὶ συμπληρώνομεν μὲ νέαν διάλυσιν. Πρέπει νὰ ὑπολογίζωμεν περίπου ὅτι μὲ μίαν ὀκᾶν γαλαζόπετραν καὶ 100 ὀκάδας νεροῦ, θ' ἀπολυμάνωμεν 400—500 ὀκάδες σπόρον.

2ον). Φορμόλη.

Εἶναι ἐπίσης ἕνα ἀπολυμαντικὸν φάρμακον τὸ ὁποῖον μερικοὶ προτιμοῦν, διότι ἡ διάλυσίς του ἑτοιμάζεται ἀμέσως, καθ' ὃ ὑγρόν, καὶ δίδει ἐπίσης τόσον καλὰ ἀποτελέσματα διὰ τὸν Δαυλίτην ὅσον καὶ ὁ θειϊκὸς χαλκός.

Δόσεις:

Φορμόλη	100 δράμια
Νερὸ	150 ὀκάδας

Ὅπως καὶ εἰς τὸν χαλκὸν οὕτω καὶ μὲ τὴν φορμόλην ὁ χρόνος ἐμβαπτίσεως δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 5 λεπτὰ τῆς ὥρας.

Χρησιμοποιοῦνται καὶ διάφορα ἄλλα ἀπολυμαντικὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐπίσης καλά· ὅπως:

Ὁ χλωριοῦχος χαλκὸς εἰς δόσιν 1 ο/ο καὶ μὲ 5 λεπτῶν ἐμβάπτισιν.

Τὸ σουμπλιμὲ εἰς δόσιν 0,1 ο/ο ἐπὶ 5 λεπτά.

Ὁ νιτρικὸς χαλκὸς εἰς δόσιν 1 ο/ο ἐπὶ 5 λεπτὰ κτλ. κτλ.

Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Βορδιγάλειος πολτὸς καὶ ἡ Περοσπορίνη συνιστῶνται εἰς δόσεις 2 ο/ο καὶ 4 ο/ο καὶ μὲ ἐμβάπτισιν 5 λεπτῶν, μάλιστα προτιμῶνται διὰ σπόρον μηχανῆς ὅστις ἐμπεριέχει πολλὰ σπιριὰ ραγισμένα, καθ' ὅτι ὁ χαλκὸς εἶναι ἐξουδετερωμένος.

Ἀλλ' ὅλαι αἱ ὑγραὶ μέθοδοι ἀπολυμάνσεως ἔχουν τὸ μειονέκτημα:

1ον). Ν' ἀπαιτοῦν ἀρκετὸν καιρὸν διὰ νὰ γίνῃ ἡ διάλυσις, ἰδίως ἡ τοῦ θειϊκοῦ χαλκοῦ.

2ον). Ὅτι μετὰ τὴν ἀπολύμανσιν ὀφείλει ὁ σπόρος νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ ταχύτερον διότι ἀλλέως φυτρώνει.

3ον). Ὅτι δύνανται νὰ γίνουν εὐκόλως σφάλματα ζεῖς τὰς δόσεις καὶ ἰδίως εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα, ὁπόταν παραβλάπτεται ἡ βλαστικὴ ἱκανότης τοῦ σπόρου, διὰ τοῦτο καὶ προσεπάθησαν ν' ἀντικαταστήσουν τὰς ὑγρὰς ταύτας μεθόδους διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ἀπολυμαντικῶν κόνεων αἵτινες ἔχουν τὸ πλεονέκτημα:

1ον). Ὅτι δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν πολὺ πρὸ τῆς σπορᾶς, χωρὶς κανένα κίνδυνον νὰ βλαβῇ ὁ σπόρος, καὶ ὁ γεωργὸς δύναται νὰ ἀπολυμάνῃ οὕτω, ὅλην τὴν σποράν του κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅπου ἔχει ἀδειάν.

2ον). Ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ σφάλμα τί, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ ἐπέλθῃ βλάβη εἰς τὸν σπόρον σίτου.

3ον). Ὅτι ἀποφεύγονται ὅλαι αἱ δυσκολίαι τῆς διαλύσεως καὶ οἱ διάφοροι προκύπτοντες χειρισμοί.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὅπου εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς προόδου καὶ τῶν καινοτομιῶν ἔχουν ἀντικαταστήσει ἀπὸ 20 καὶ πλέον ἐτῶν τὴν ἀπολύμανσιν δι' ὑγρῶν ἀπολυμαντικῶν τοῦ σπόρου σίτου, μὲ διάφορες σκόνες.

Ἐκείνη πάλιν ἡ σκόνι, ἡ ὁποία δίδει τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα εἶναι ἡ τοῦ ἀνύδρου θειϊκοῦ χαλκοῦ ὑπὸ μορφὴν χιόνος. Εἶναι τόσον ψιλὴ ὥστε ἐπικάθεται πολὺ καλὰ ἐπὶ τοῦ σπόρου τοῦ σίτου καὶ τὸν προφυλάττει ἀπὸ τὸν Δαυλίτην.

Ἡ ἐπίπασις τοῦ σπόρου μὲ σκόνιν θειϊκοῦ χαλκοῦ εἶναι εὐκολωτάτη, εἰμπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ μὲ τὸ φτυάρι, ἀλλ' ὁ καλλίτερος τρόπος εἶναι νὰ τίθεται ὁ σπόρος μέσα εἰς ἕνα βαρέλι καθαρόν, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἕνα καπάκι νὰ εἶναι κινητὸν οὕτως ὥστε ν' ἀνοίγῃ καὶ νὰ κλίνῃ εὐκόλως, ρίπτουν κατόπιν ἐντὸς καὶ τὸ ποσὸν τῆς σκόνις, τὸ ὁποῖον χρειάζεται καὶ κυλοῦν ἐπί τινα λεπτὰ τὸ βαρέλι, ἀφοῦ κλείσουν σφικτὰ νὰ καπάκι, ὁπόταν ὁ σπόρος ἐπιχρείεται τελείως μὲ τὴν σκόνιν.

Τὸ ποσὸν τῆς σκόνης τὸ ὁποῖον χρειάζεται εἶναι 90 δράμα δι' 100 ὀκάδας σίτου. Τελευταίως μάλιστα ἔκαμαν καὶ ἰδιαίτερον μηχάνημα διὰ τὸ πασπάλισμα τοῦ σίτου τὸ ὁποῖον πασπαλίζει περίπου 300 ὀκάδας σπόρου τὴν ὥραν. Ὑπάρχει καὶ ἄλλο μεγαλειτέρας ἀποδόσεως τὸ ὁποῖον ἀπολυμαίνει 800 ὀκάδας τὴν ὥραν. Ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι εἰς τὸ μέλλον διὰ τὸ ζήτημα τοῦ δαυλίτου θὰ ἐπικρατήσῃ ἀσφαλῶς τὸ σύστημα τῆς ἀπολυμάσεως μὲ σκόνιν, καὶ διὰ τὴν εὐκολίαν, τῆς ἐργασίας, καὶ διὰ τὸ τελεῖως ἀκίνδυνον τῆς μεθόδου ὡς πρὸς τὴν βλαστικὴν ἱκανότητα τοῦ σπόρου.

Ἡ δευτέρα μορφὴ τοῦ ἄνθρακος τοῦ σίτου, τὴν ὁποίαν ἀπεκαλέσαμεν ἐσωτερικήν, αὕτη οὐδόλως καταστρέφεται μὲ τὰ ἐξωτερικὰ ἀπολυμαντικά, διὰ τοῦτο καὶ χρησιμοποιοῦμεν τὴν διὰ τοῦ ζεστοῦ νεροῦ ἀπολύμανσιν. Βουτοῦν δηλαδὴ τὸν σπόρον εἰς ζεστὸ νερὸ 50° ἑξθμῶν ἐπὶ 5 λεπτὰ τῆς ὥρας, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἐσωτερικὸν παράσιτον καταστρέφεται χωρὶς νὰ πάθῃ ἡ βλαστικὴ ἱκανότης τοῦ σπόρου. Τὴν μέθοδον ὅμως ταύτην ἁπλῶς ἀναφέρομεν καὶ δὲν συμβουλεύομεν τὴν ἐφαρμογήν της ἤτις εἶναι δύσκολος καὶ ἐπικίνδυνος διὰ τὸν σπόρον. Προτιμότερον εἶναι δι' αὐτὴν τὴν πάθησιν νὰ γίνεται ἀλλαγὴ τῆς σποράς.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

1ον). Ὁ Δαυλίτης περιλαμβάνει 2 ἀσθενείας τοῦ σίτου αἵτινες εἶναι καταστρεπτικώτατα τὴν τερηδόνα καὶ τὸν ἄνθρακα.

2ον). Ὁ Δαυλίτης πρέπει νὰ καταπολεμᾶται πάντοτε προληπτικῶς διὰ τῆς ἀπολυμάνσεως τῆς σποράς, εἴτε ἔχομεν προσβολὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος εἴτε μή, Ὥστε τὸν σπόρον μας πρέπει πάντοτε νὰ τὸν ἀπολυμαίνωμεν πρὶν τὸν σπείρωμεν διὰ νὰ εἴμεθα ἀσφαλεῖς.

3ον). Τὰ μέσα καταπολεμήσεως εἶναι ἐμβάπτισις τοῦ σπόρου εἰς διάλυσιν:

Θειϊκοῦ χαλκοῦ	1 ο/ο
ἢ Περοσπορίνης	4 ο/ο
ἢ Βορδιγαλείου Πολτοῦ	2 ο/ο

ἰδίως ὅταν πρόκειται περὶ σπόρου ἁλωνισθέντος διὰ μηχανῆς, ὅπως συμβουλεύουν διάσημοι Εὐρωπαῖοι φυτοπαθολόγοι ὡς ὁ Marchal, Tubeuf, Föex Ducomet, οἵτινες κατόπιν ἐπισταμένων δοκιμῶν εἶχον 93 ο/ο βλαστικὴν ἱκανότητα μὲ σπόρον μηχανῆς· ἢ τέλος ὅπερ καὶ προτιμότερον λόγῳ τῆς εὐκολίας ἐκτελέσεως χρησιμοποίησις σκόνις θειϊκοῦ χαλκοῦ εἰδικῶς παρασκευαζομένης τελείως λεπτῆς.

4ον). Ν' ἀποφεύγῃ κανεὶς νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ χωράφι του κοπριὰν μολυσμένην ἀπὸ ἄχυρα ἀρρωστημένα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Σήμερον λοιπὸν μὲ τὰ μέσα θεραπείας τὰ ὁποῖα διαθέτομεν διὰ τὸν δαυλίτην, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καταστρέφωνται τὰ σιτάρια μας ἀπ' αὐτὴν τὴν πάθησιν.

Θ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ
Μηχανικὸς—Γεωπόνος (Ε.Ν.Α.Γ.)

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΑΓΡΟΙ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας διά τὴν ἐνίσχυσιν τῆς σιταπαραγωγῆς μας ἀπεφάσισε τὴν ἐγκατάστασιν ἀποδεικτικῶν ἀγρῶν πρὸς κατάδειξιν τῆς ἐπιδράσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ ἄλλων βελτιωτικῶν μεθόδων συντελουσῶν εἰς τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας τῆς Χώρας.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας ἀπέστειλεν πρὸς ἁπάσας τὰς Γεωργικὰς καὶ ἐποικιστικὰς ἀρχὰς τὴν ἀκόλουθον ἐγκύκλιον:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1927

Ἀριθ. Πρωτοκ. 140192

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ

Πρὸς ἁπάσας τὰς γεωργικὰς καὶ ἐποικιστικὰς Ἀρχάς.

Ἐπιθυμοῦντες ἐφέτος νὰ συστήσωμεν ἀποδεικτικοὺς ἀγροὺς πρὸς κατάδειξιν τῆς ἐπιδράσεως τῶν χημ. λιπασμάτων ἐπὶ τῶν σιτηρῶν παρακαλοῦμεν, ὅπως ἕκαστος νομογεωπόνος καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει νομογεωπόνος ἕκαστος προϊστάμενος γραφείου Ἐποικισμοῦ, συνεννοηθῇ μετὰ τῶν ἄλλων φιλοπροόδων κτηματιῶν τῆς περιφερείας του, εἰ δυνατὸν ἕνας εἰς ἑκάστην κοινότητα, ἵνα εἰς τὸν ἀγρὸν ἑκάστου, κατὰ προτίμησιν τῶν ἐχόντων τοιούτους εἰς καταφανὲς μέρος τοῦ χωρίου, χωρισθῇ τμῆμα ἐξ ἑνὸς τοὐλάχιστον στρέμματος, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τούτου λιπανθῇ διὰ τοῦ ἐν χρήσει κατὰ τὸ παρὸν διὰ σιτηρὰ πλήρους χημικοῦ λιπάσματος τύπου 4—12—3 ἢ διὰ τοῦ 0—12—6 ἐὰν πρόκειται περὶ πλουσίου ἐδάφους εἰς τὸ ὁποῖον ὁ σίτος ἔχει τάσιν νὰ πλαγιάζῃ, τὸ δὲ ἕτερον παραμείνῃ ἄνευ λιπάσματος (ὡς μάρτυς). Τὸ λίπασμα θὰ χορηγηθῇ ὑφ' ἡμῶν δωρεάν, ὁ κτηματίας θὰ καταβάλλῃ μόνον τὰς δαπάνας καλλιεργείας, τὸ συγκομισθησόμενον προϊὸν, ὡς εὐνόητον, θὰ ἀνήκῃ εἰς αὐτόν, μὲ μόνην τὴν ὑποχρέωσιν, ὅτι κατὰ τὴν συγκομιδὴν (καὶ κατὰ τὸν θερισμὸν καὶ τὸν ἁλωνισμὸν) ὀφείλει νὰ καλέσῃ ὑμᾶς ἢ τὸν παρ' ὑμῶν ὁριοθησόμενον ἀντιπρόσωπόν σας ἵνα παραστῇ καὶ παρουσίᾳ του νὰ ζυγισθῇ ἡ συγκομιδή, καὶ ἰδιαιτέρως νὰ γίνῃ ὁ ἁλωνισμός. Τοιοῦτοι ἀγροὶ θὰ γίνουν καὶ εἰς τοὺς διατεθέντας κατὰ τὰς ἀπαλλοτριώσεις σχολικοὺς καὶ συνεταιριστικοὺς κλήρους.

Ἐὰν ὁ κτηματίας δύναται νὰ διαθέσῃ καὶ ἕτερον στρέμμα καὶ τὰ πρὸς τοῦτο μέσα ἐπὶ ἀγροῦ μέλλοντος νὰ μείνῃ ἐφέτος ἐν ἀγραναπαύσει θὰ χωρισθῇ καὶ τοῦτο εἰς δύο ἴσα τμήματα, τὸ ἓν θὰ καλλιεργηθῇ βαθύτερον, τὸ ἕτερον μὲ τὸν συνήθη τρόπον. Τὰ ἡμίσυ τῶν δύο τούτων τμημάτων θὰ παραμείνουν ἐν ἀγραναπαύσει, τὰ δὲ ἄλλα ἡμίσυ θὰ σπαροῦν διὰ ψυχανθῶν (ἐκ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ εὐδοκιμούντων). Ἐν καιρῷ θὰ σημειώσητε τὴν συγκομισθησομένην ποσότητα ψυχανθοῦς (καρποῦ καὶ ἀχύρου). Τὸ προσεχὲς φθινόπωρον καὶ εἰς τὰ τέσσαρα τμήματα θὰ σπαρῇ σῖτος ἄνευ λιπάσματος ἵνα οὕτω καταφανὴ ἡ ἐπίδρασις τῆς βαθείας ἀρόσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ψυχανθοῦς ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τῆς ἐσοδείας. Ὁμοίως ἀ-

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Δέχεται καταθέσεις ἐπὶ προθεσμίᾳ μὲ τοὺς κάτωθι τόκους ἀπηλλαγμένους τελείως παντὸς φόρου

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διὰ τρεῖς μῆνας	Δι' ἓξ μῆνας	Δι' ἓν ἔτος καὶ πλέον
8 %₀	8 ½ %₀	9 %₀

ΕΙΣ ΛΙΡΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ἢ ΔΟΛΛΑΡΙΑ ἢ ΧΡΥΣΟΝ

7 %₀	7 ½ %₀	8 %₀

Κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Δημοσίου σύμβασιν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς 5 Μαρτίου 1926, αἱ παρὰ τῇ Ἑταιρίᾳ καταθέσεις εἶνε προνομιοῦχοι ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΗΣ τῆς προσόδου τούτων ἐπὶ δέκα πέντε ἔτη, ΠΑΝΤΟΣ ΦΟΡΟΥ δημοσίου, ἁπλοῦ ἢ συνθέτου ἢ οἱουδήποτε ἄλλου, δημοτικοῦ ἢ τοπικοῦ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ἢ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ. Αἱ καταθέσεις χρησιμοποιοῦνται ἐξ ὁλοκλήρου, δυνάμει τῆς ἰδίας συμβάσεως πρὸς παροχὴν λιπασμάτων ἐπὶ πιστώσει εἰς τοὺς γεωργοὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ τόκῳ.

ποδεικτικοὺς ἀγροὺς δύνασθε νὰ συστήσητε πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ εὐεργετικοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἀπολυμάνσεως τοῦ σπόρου, τῆς χρήσεως σπόρων καθαρισθέντων διὰ σποροκαθαριστηρίων κ.λ.π.

Καλὸν θεωροῦμεν νὰ ὑπενθυμίσωμεν ἡμῖν, ὅτι ἀποδεικτικοὶ ἀγροὶ πρέπει κατὰ προτίμησιν νὰ ἔχουν κανονικὸν γεωμετρικὸν σχῆμα, καὶ δὴ τετραγωνικὸν καὶ ὅτι τὰ λιπάσματα πρέπει νὰ σκορπίζωνται ὁμοιομόρφως κατὰ τὴν κατάλληλον ἐποχὴν εἰς τὴν κανονισθησομένην ποσότητα. Διὰ τοὺς ἐν προκειμένῳ ἀποδεικτικοὺς ἀγροὺς συνιστῶμεν νὰ χρησιμοποιήσητε τὸ ἥμισυ σάκκου τῶν 50 χιλιογράμμων ἤτοι 25 χιλιόγραμμα ἢ 20 ὁκάδας λιπάσματος κατὰ στρέμμα λιπαινομένου ἀγροῦ. Ἐννοεῖται ὅτι θὰ κρατηθοῦν λεπτομερεῖς σημειώσεις περὶ τῆς ἡμέρας τῆς σπορᾶς καὶ τῆς διασπορᾶς τοῦ λιπάσματος, περὶ τῶν συγκομισθησομένων ποσοτήτων κ.λ.π.

Ἀξιοῦμεν τὴν μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐφαρμογὴν τῆς παρούσης ἧς κατανοεῖτε τὴν σπουδαιότητα καὶ ἀναμένομεν ἐγκαίρως ἔκθεσίν σας περὶ τῶν ἐνεργειῶν σας καὶ τῆς ποσότητος τῶν λιπασμάτων, ἥτις ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀπαιτηθῇ διὰ τὴν περιφέρειάν σας.

Ὁ Ὑπουργὸς
Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Παρατηρήσεις «Ἀγροτικοῦ Ταχυδρόμου».

Ἡ χρησιμότης τῆς ἀπροφάσεως τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας περὶ ἐγκαταστάσεως ἀποδεικτικῶν ἀγρῶν εἶναι **καταφανεστάτη**, ὥστε δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξάρωμεν τὴν εὐεργητικότητα τοῦ προκειμένου μέτρου.

Συνιστῶμεν ὅμως θερμότατα εἰς τοὺς γεωργοκτηματίας ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως τῶν περιφερειῶν εἰς τὰς ὁποίας ἡ διάδοσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων καθυστερεῖ πολὺ π. χ. τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, μὰ τὰ προθυμίας νὰ συντρέξωσιν, ἕκαστος κατὰ δύναμιν, τὸ ἔργον τοῦ Ὑπουργείου πρὸς πλήρη αὐτοῦ ἐπιτυχίαν καὶ μετ' ἐπιμελείας νὰ παρακολουθήσουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀποδεικτικῶν ἀγρῶν· τοῦτο θὰ εἶναι διὰ τὸ καλόν των.

Ἂν οἱ γεωργοκτηματίαι ἀδιαφορήσουν διὰ τὸ σωτήριον τοῦτο μέτρον τοῦ Ὑπουργείου καὶ δὲν διευκολύνουσιν εἰλικρινῶς καὶ προθύμως τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, τότε φυσικὰ καὶ οἱ γεωργικοὶ ὑπάλληλοι, ἔναντι τῆς ἀβελτηρίας ταύτης τῶν ἐνδιαφερομένων, ὄχι μόνον θὰ χάσωσι τὸν ἐνθουσιασμόν των, νὰ ἐργάζωνται ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν γεωργῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ *δίκαιόν των*, θὰ ἀδιαφορήσωσι διὰ κάθε τι τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει τὴν γεωργίαν.

Οἱ γεωργοκτηματίαι καθ' ἡκον καὶ συμφέρον ἔχουν νὰ ἐνισχύουν τοὺς γεωπονικοὺς ὑπαλλήλους καὶ νὰ ἐμψυχώνουν τὸν ἐνθουσιασμόν των καὶ νὰ μὴ τοὺς ψυχραίνουν μὲ τὴν ἀδιαφορίαν των καὶ τὰς ἀλόγους πολλάκις ἀπαιτήσεις των, διότι ἡ τοιαύτη διανωγὴ τοῦ γεωργοκτηματίου ἀπαγορεύει καὶ τὴν πλέον ἐνθουσιώδη ὑπάλληλον.

Βεβαίστατα οἱ γεωπονικοὶ ὑπάλληλοι ἔχουσι σπουδαῖα καθήκοντα καὶ σοβαρὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τοὺς γεωργούς, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ὀφείλουν νὰ ἔχωσιν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην πρὸς τοὺς γεωργικοὺς ὑπαλλήλους· οἱ γεωργοκτηματίαι πρέπει νὰ συνεργάζωνται μὲ τοὺς γεωπόνους· ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ ἐμπιστοσύνη σπουδαίως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ τόπου μας.

Α. Θ. Μ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΧΩΡΙΟΝ ΘΕΡΙΣΣΟΝ

ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΘΑΥΜΑΣΙΑΝ ΕΚΔΡΟΜΗΝ ΕΙΣ ΤΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΤΕ ΗΜΕΡΩΝ ΛΗΜΕΡΙ
ΕΠΑΝΩ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. ΦΟΥΜΗ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἐπεσκέφθημεν, διαδοχικῶς, πάντα ταῦτα, τὴν Σχολὴν καὶ τοὺς Ναούς. Τὸ κυριαρχοῦν θέμα τῆς ὁμιλίας ἦτο τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς τῆς ὁδοῦ Θερίσσου, τῆς ὁποίας αἱ ἐπανειλημμέναι μελέται, γενόμεναι πρὸ ἐτῶν, κατέκειντο εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας. Οἱ Θερισσιανοὶ μετὰ πικρίας ἀνέφερον, ὅτι ἐνῷ τὰ γειτονικά των χωρία Λάκκοι καὶ Μεσκλὰ ἔχουν ἤδη τοὺς ἀμαξιτοὺς δρόμους των, αὐτοὶ δὲν ἔχουν οὔτε ὁπωσοῦν τοιαύτην. Μᾶς ἐδήλωσαν, ὅτι ἦσαν πρόθυμοι νὰ συνεισφέρουν τριακόσια ἡμερομίσθια ἐτησίως, καὶ μᾶς παρεκάλεσαν, νὰ τῶν συντάξωμεν σχετικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὸν κ. Νομάρχην Χανίων, ὅπερ καὶ εὐχαρίστως ἐπράξαμεν. Ἡ ὑποσχεσις τῆς παροχῆς ἡμερομισθίων, διὰ τὴν ὁδοποιΐαν, ἐπανέφερεν εἰς τὴν μνήμην μου ἕτερον γεγονός. Ὅλοι οἱ Θερισσιανοὶ ὑδρεύοντο, ἄλλοτε, ἀπὸ τήν, εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ χωρίου κειμένην πηγήν. Ὑπελογίσαμεν, πρὸ εἰκοσαετίας, ὅτι κάθε οἰκογένεια, ἔχανεν δύο ὥρας τὴν ἡμέραν διὰ νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὴν πηγήν, ὑδρεύεται, καὶ ἐπανέρχεται. Δηλαδὴ ἔχανε 30 περίπου ἡμερομίσθια τὸ ἔτος, ὥστε αἱ 100 οἰκογένειαι τοῦ χωρίου ἔχαναν 3.000 ἡμερομίσθια. Μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Ὑδραγωγείου, ἡ ἀπώλεια τῶν ἡμερῶν, πρὸς ὕδρευσιν, ὑπεβιβάσθη τοὐλάχιστον, κατὰ τὰ 2/3, ἤτοι κέρδος 2.000 περίπου ἡμερομισθίων. Πόσα ἑκατομμύρια ἡμερομισθίων ἐχάνοντο, καὶ χάνονται, ἀκόμη, εἰς τὴν Κρήτην, καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας, καὶ ἄλλων εὐκολιῶν τῆς ζωῆς! Μέχρι, πρό τινος, ὁ κύριος πορισμὸς τῶν Ἑλλήνων ἀγροτῶν, ἐρχομένων εἰς τὸν κόσμον, ἦτο καὶ εἶναι ἀκόμη, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, νὰ πεζοποροῦν, κατὰ μέγα μέρος τῆς ζωῆς των, πρὸς θεραπείαν τῶν στοιχειωδῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου. Εἴχεν ἤδη νυκτώσει, ὁτότε εἰδοποιήθημεν, ὅτι τὸ δεῖπνον μᾶς ἐπερίμενεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δ. Ἀγγελῆ. Εἴχομεν ἤδη καθήσει πέριξ τῆς πλουσίας τραπέζης, στολισμένης, ἀπὸ διάφορα φαγητά, οἷα περιεγράψαμεν καὶ εἰς τὰ προηγηθέντα γεύματα, ὅτε ἠκούσαμεν φρικαλέας ὀλακὰς σκύλλων. Ἀμέσως εἰσῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν δύο μολοσσοὶ ὀλακτοῦντες τρομερά, ἐκ τῆς αὐλῆς δέ, ὡς λυσσῶντες, καὶ ἀλληλοσπαρασσόμενοι, εἰσῆλθον εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ δείπνου, ὅπου ἐξηκολούθησαν τὸν τρομερόν των ἀγῶνα, κάτωθ. τῆς τραπέζης. Ἀστραπιαίως ἤπλωσα τὰς χεῖράς μου, καὶ συνεκράτησα τὴν τράπεζαν, μὲ τὰ ἐπ' αὐτῆς φαγητά, μὲ ἀδρὰν μόνον δύο πινακίων, τὸ ἓν περιεῖχε στάκα, τὸ δὲ ἄλλο κρέας. Ὀλίγον νερό, χυθὲν ἐπὶ τῶν σκύλλων, κατηύνασε τὰ νεῦρά των, τὰ δὲ χυθέντα φαγητά, γενόμενα ἑλώδια τῶν κυνῶν, συνεπλήρωσαν τὴν εἰρήνην.

Ἐντύπωσιν μᾶς ἐπροξένησεν ἡ ἀπάθεια τῶν χωρικῶν, διὰ τὴν δεινὴν ταύτην κυνομαχίαν, ἥτις, πλὴν τῆς ἀνησυχίας, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς, τοὺς ξενιζομένους, ὀλίγον ἔλειψε, νὰ μᾶς σταχίσῃ καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ δείπνου μας. Οὗτοι ἐκαμάρωνον, μᾶλλον, τοὺς σκύλλους των, γιγαντομαχοῦντας, καὶ ἐθεώρουν τοῦτο, ὡς πολὺ φυσικόν, καὶ ἐνδιαφέροντο ἑκάτερος τῶν ἰδιοκτητῶν αὐτῶν, διὰ νὰ νικήσῃ ὁ σκύλλος του. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο δὲν μᾶς εἰμπόδισε νὰ περιποιηθῶμεν τὰ χαραλιστικὰ παρατεθειμένα ἐδέσματα, ἐκδικούμενοι, οὕτω, τὰς ἀπωλείας δυνάμεων, τὰς ὁποίας ὑπέστημεν, κατὰ τὴν μέχρι Σελλίου ξεθεωτικὴν ἄνοδόν μας.

Ἡ πολυφαγία, εἰς ἣν εἴχομεν ἐπιδοθῇ, καὶ ὁ γλυκὺς ὕπνος, τὸν ὁποῖον προεξεφλούμεν, ἤδη, θὰ ἀνεπλήρουν ἱκανοποιητικώτατα, τὰς δυνάμεις μας, καὶ τοιουτοτρόπως μὲ νέας, ἀκμαίας τοιαύτας, θὰ ἐπεχειροῦμεν τὴν πρὸς τὴν Μαδάραν ἄνοδον, τὴν αὐγὴν τῆς ἐπαύριον.

Τὸ Μεταξαργιό.

Τὰ σπίτια τῶν Θερισσιανῶν εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, διώροφα. Αἱ δοκοί, αἱ σανίδες, αἱ κλίμακες, αἱ θύραι, τὰ παράθυρα

κλ. εἶναι ὅλα κηπαρισσένια. Ἅμα εἰσέλθῃς, αἰσθάνεσαι τὸ εὐάρεστον ἐκεῖνο ἄρωμα τῆς κομιένης κηπαρίσσου. Τὴν φορὰν αὐτὴν τὸ ἄρωμα τοῦτο ἐφαίνετο ἀναμεμιγμένον, μὲ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην, ὄχι πολὺ εὐχάριστον, ὀσμήν, ἣν ἀναδίδουν τὰ μέρη, ὅπου καλλιεργεῖται ἡ μετξοσκωληκοτροφία, (τὸ Μεταξαργιό), Ἡ Δέσποινα τοῦ οἴκου τοῦ Κρουσάρου μας, Εὐφροσύνη Μπαλλατίνου, μεγαλοπρεπής, ὑψηλὴ καὶ εὐθυτενής, ὡς Καρυάτις, ἥτις μὲ τόσην εὐγένειαν καὶ λεπτότητα μᾶς εἶχε περιποιηθῇ, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος, ἐφαίνετο κἄπως στενοχωρημένη, προκειμένου νὰ ἐκλέξῃ τὸ μέρος, ὅπου θὰ ἐκοιμώμεθα, καὶ ἀντήλλασσεν ἐρωτηματικὲς μαθιές, μὲ τὸν ἄνδρα της. Τὴν ἀπορίαν μᾶς ἔλυσεν ὁ Κρουσάρος. Ἡ οἰκοκυρὰ στενοχωριέται, γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰ στρώσῃ στὸν ὀντᾶ, (ἀνώγειον), ποὖχει τὸ μουσαφίρῃ, (τὸν ξενιζόμενον). Ὅπου δηλαδὴ ἔτρεφε τοὺς μεταξοσκώληκας. Αὐστηρῶς κρατεῖται ἡ συνήθεια, εἰς οὐδένα νὰ ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος, εἰς τὸ μέρος τοῦ Μεταξαργιοῦ, παρὰ μόνον εἰς τὴν τρέφουσαν καὶ περιποιουμένην τοῦτο, ἥτις προσέχει πολύ, νὰ μὴν ἐγγίσῃ ἢ μετακινήσῃ τοὺς μεταξοσκώληκας, ἰδίως κατὰ τὴν ἄνοδόν των εἰς τὸ κλαδί, ὅπου πλέκουν τὸ κουκοῦλι, διότι κουντουριάζουν, δηλαδὴ παύουν νὰ ὑφαίνουν τὸ κοκοῦλί των, καὶ ζαρώνουν. Ἡ ἐπίσκεψις παντὸς ξένου, καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ οἰκοδεσπότου, φέρει τὴν ἀστοχιὰν εἰς τὸ Μεταξαργιό. Ἡ πρόληψις αὕτη εἶναι σωτήριος, διότι πᾶσα ἐπίσκεψις δύναται νὰ μεταδώσῃ, διὰ τῶν ἐνδυμάτων, τοῦ σώματος ἢ τῆς σκόνης, ἀσθένειάν τινα ἐκ τῶν πολλῶν, αἱ ὁποῖαι προσβάλλουν τοὺς μεταξοσκώληκας, καὶ τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ flacherie καὶ ἡ pebrine, τὰς ὁποίας αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν δύναμαι νὰ μεταφράσω Ἑλληνιστί. Ὁ τρόπος, δι' οὗ ἀνατρέφονται οἱ μεταξοσκώληκες, συνοψίζεται εἰς τὰ ἑξῆς : Ἡ ἐκκόλαψις γίνεται, εἴτε φυσική, εἴτε ἐπισπευδιμένη, διὰ τῆς τοποθετήσεως τοῦ φέροντος τὸν μεταξόσπορον σακκιδίου, ὑπὸ τὴν μασχάλην τῆς μεταξοῦς. Ὁ μεταξόσπορος, συνήθως, εἶναι, ἐκ τῶν εἰσαγομένων, διὰ τοῦ ἐμπορίου, καὶ μικροσκοπημένος, διὰ τῆς μεθόδου Pasteur. Πολλάκις ὅμως κρατεῖται σπόρος, καὶ ὑγειῶν ἐντοπίων κουκοιλίων. Ἐπὶ τῶν ἐκκολαπτομένων νεογνῶν τίθεται τρυφερὸν φύλλον μωρέας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνέρχονται ταῦτα καὶ ἀρχίζουν νὰ τρώγουν. Τὰ φύλλα ταῦτα τίθενται εἰς καλαμωτές, ἤτοι δέσμας καλάμων, ἀλειμμένων διὰ βουτσιᾶς, ἤτοι κόπρου βοός. Αἱ καλαμωταὶ τοποθετοῦνται εἰς διαστόλια, δηλαδὴ ἡ μία ἄνωθι τῆς ἄλλης, ἀπόστασιν ἑκατοστομέτρων τινῶν, κρεμάμεναι, διὰ σχοινίων, ἀπὸ τὰ δοκάρια τῆς ὀροφῆς τοῦ δωματίου. Ἡ τροφοδοσία γίνεται πολλάκις τῆς ἡμέρας, διὰ νωπῶν μωρεοφύλλων, συχνότερα δὲ καὶ ἀφθονωτέρα, ἐφ' ὅσον ἀναπτύσσεται ὁ σκῶλιξ, ὅστις, περὶ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν τῆς ἐκκολάψεώς του, ἐξελίσσεται τελείως. Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ρίπτεται ἀφθονώτατον καὶ συχνὰ μεστὸν μωρεόφυλλον, ὡς τροφή, διὰ νὰ μεταξώσῃ ὁ σκώληξ, ὅστις καθίσταται ἀδηφάγος. Τότε, ὡς λέγουν, συρίζει τὸ Μεταξαργιό, διότι τὸ τρύξιμο τοῦ κατατρωγομένου ἁπλήστως, φύλλου παράγει ἐλαφρὸν συριγμόν. Τὰ διάτρητα, ὑπὸ τῶν σκωλήκων, καὶ ξηρά, πλέον, ἐναπομένοντα ἐνώδη ἀπομεινάρια τῆς τροφῆς, (ἀφουσιά, ἐκ τοῦ ἀφίημι), περισυλλέγονται, μετὰ προσοχῆς, ὑπὸ τῆς μεταξοῦς, καὶ ἀπορίπτονται, ἄκρα δὲ καθαριότητος τηρεῖται, καθ' ὅλον τὸ στάδιον τῆς διατροφῆς τῶν μεταξοσκωλήκων, καὶ μεγάλη προσοχὴ καταβάλλεται, νὰ μὴ γείνῃ κρότος, νὰ μὴν εἰσέλθῃ ἄνεμος, σκόνη ἢ ὁ ἥλιος εἰς τὸ δωμάτιον.

Περὶ τὴν τεσσαρακοστήν, ἀπὸ τῆς ἐκκολάψεως, ἡμέραν θέτουν ἐλαφρά, θάμνους, κατὰ προτίμησιν θάμνους ἐρυθρωποὺς, ἄνευ ἀκανθῶν, ἐκ τοῦ εἴδους τῶν καλουμένων ἀγουδούρων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνέρχονται οἱ μεταξοσκώληκες, καὶ πλέκουν τὸ κουκοῦλί των. Τὸ θέαμα εἶναι πολὺ ἐπαγωγόν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπισκέψεώς μας εἰς τὸ Θέρισσον ὅλα τὰ σπήθια εἶχαν Μεταξαργιό. Εἶναι οἰκιακὴ γεωργικὴ ἀπασχόλησις, ἀνέξοδος, εὐχάριστος, καὶ πλουτοφόρος. Κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας ὀργάνωσιν, τῷ 1899, τῆς Γεωργικῆς Ὑπηρεσίας, ἀποβλέπων εἰς τὴν διάδοσιν τῆς μεταξοπαραγωγῆς, εἰσήγαγον, ἐξ Ἰταλίας, 70 ὀκάδας σπόρου λευκῆς μωρέας, καταλλήλου, διὰ τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν. Τὸν σπόρον τοῦτον διένειμα εἰς τὰ ἱδρυθέντα Ἀγροκήπια τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, καὶ εἰς πλείστους ἰδιώτας. Τὰ Κυβερνητικὰ καὶ τὰ Σχολικὰ Ἀγροκήπια διένεμον τὰ φυντάνια τῶν μωρεῶν δωρεάν, ἐκ τούτων δὲ ἑκατοντάδες χιλιάδων, ἴσως ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον, μωρεῶν ὑπάρχουν ἤδη ἐν Κρήτῃ.

Τὸ ζήτημα τῆς κλίνης διηυθετήθη, πεισθείσης τῆς νοικοκυρᾶς, ὅτι ὀλίγον ἐνδιαφερόμεθα, περὶ τούτου, μᾶς ἔστρωσαν δὲ εἰς τὸ ἰσόγειον. Κακῶς ὅμως εἴχομεν προεξοφλήσῃ τὴν ἀπόλαυσιν γλυκοῦ ὕπνου, διότι οἱ ψύλλοι τοῦ οἴκου τοῦ Κρουσάρου μᾶς ἐρρούφηξαν τὸ αἱμά μας. Εἶναι πολὺ σπάνιον, νὰ διαφύγῃ τις τὸ βασανιστήριον τῶν ψύλλων εἰς τὰ χωριά. Κατὰ τὰς διαφόρους περιοδείας μου ἀπήλαυσα τῶν θελγήτρων τῶν λεγομένων, καὶ καστανόψυλλων. Εἶναι διπλάσιοι, κατὰ τὸ μέγεθος, τῶν συνήθων, νομίζει δὲ κανείς, ὅτι σουβλίζεται ὅλον του τὸ σῶμα ταὐτοχρόνως. Τὸ πρωῒ παρίσταται εἰς τὸ ἐποικοδομητικὸν θέαμα, νὰ ἴδῃ ὅλον του τὸ δέρμα κατάστικτον, ἀπὸ τὰς γνωστὲς κυκλικές, μὲ ὀπὴν εἰς τὸ κέντρον ψυλλιές. Οἱ χωρικοί, ἰδίως τὸν χειμῶνα, μετὰ ρακοποσίαν, πρὶν ἢ κατακλιθοῦν, πίνουν ἀκόμη μερικὰ ποτήρια τσικουδιᾶς. Τὸ λεγόμενον ψυλλιάτικο. Εἶναι, ἁπλούστατα, τὸ ναρκωτικὸν δι' οὗ ἐπιχειροῦν νὰ ἀναισθητήσουν, εἰς τὰ σουβλίσματα τῶν ψύλλων. Εἰς τὰ χωριὰ τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ κοιμᾶται κανεὶς εἰς τὸ δῶμα, κατὰ τὸ καλοκαίρι, ὀλίγοι δὲ κοιμῶνται, ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των. Οἱ Ἐπαναστατικοὶ ψύλλοι, ἡ ἰδέα τῆς μελλούσης ἐκστρατείας εἰς τὴς Μαδάρες ἢ ὀλιγάρκεια τοῦ ὕπνου, εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, ἡ κίνησις τοῦ Κρουσάρου, ἥτις ἤρχισεν ἀπὸ τῆς τρίτης, μετὰ τὸ μεσονύκτιον, διὰ νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς 4 ἡμιόνους, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἐφορτώνε τὰς ἀποσκευάς μας, καὶ τὸ μαγείρευμα τῆς νοικοκυρᾶς, ἡ ὁποία, «σκοτεινὰ» ἄρχισε τὸ ἔργον της, διὰ νὰ προλάβῃ νὰ μᾶς ἑτοιμάσῃ τὸ πρόγευμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐτρώγαμεν, πρὶν φέξῃ, διὰ νὰ ξεκινήσωμεν κατόπιν, ὀλίγων ὡρῶν ὕπνου μᾶς· ἐπέτρεψεν, καὶ τοῦτον διακεκομμένον.

Ἐν τούτοις, ὄχι μόνον δὲν εἴχαμεν ἀνάγκην ὕπνου, ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις μας ἠσθανόμεθα ἀκμαίας.

Ἡ ἔλλειψις ἀποχωρητηρίων εἰς τὰ χωρία.

Ἦτο, ἄλλως τε, ἀνάγκη νὰ σηκωθῶμεν σκοτεινά, καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν. Ὅσον καὶ ἂν ἐπεθύμουν νὰ ἀποφύγω νὰ θίξω τὸ κεφάλαιον τοῦτο, εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, νὰ τὸ πράξω, διότι πρέπει νὰ διορθωθῇ τὸ κακόν. Τοῦτο δὲ θὰ γείνῃ μόνον, ὅταν, τὸ εἴπωμεν καθαρά, καὶ καταδειχθῇ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς θεραπείας του. Ὡς γνωστόν, εἰς τὰ χωρία ἀγνοεῖται ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως ἀποχωρητηρίων. Μακρὰ ἐκδρομή, εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν, ἀπὸ τῆς κατοικίας, ἀπαιτεῖται νὰ γείνῃ «σκοτεινά», πρὸς πλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης. Ἂν ἀφήσετε νὰ ξημερώσῃ, ὁπότε ἄρχεται ἡ κίνησις τοῦ χωρίου, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες ὁδηγοῦν τὰ μαρθὰ καὶ τὰ κτήνη των, νὰ τὰ δέσουν, καὶ νὰ τὰ τοποθετήσουν εἰς διάφορα μέρη, ἔξωθι τοῦ χωρίου, τὰ πράγματα καθίστανται πλέον δύσκολον. Ἐν πάσῃ περιπτώσει καλὸν εἶναι νὰ κρατῆτε καὶ κανὲν ραβδί, νὰ εἶσθε δὲ ἐφωδιασμένος, καὶ διά τινων πετρῶν, πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν χοίρων, οἱ ὁποῖοι ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντα τῆς καθαριότητος τῶν χωρίων, ἀλλ' ἀπειλοῦν καὶ τὴν σωματικήν σας ἀκεραιότητα. Τὸ ὀδοκαθάρισμα εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, διότι, ὅπου δὲν ὑπάρχουν τοιοῦτοι, τὰ ἴχνη τῶν ἀκαθαρσιῶν, πέριξ τῶν οἰκιῶν, εἶναι καταφανῆ. Ἕτερον ἄτοπον εἶναι, τὰ ἀκάθαρτα νερὰ τῶν νεροχυτῶν ἑκάστης οἰκίας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν βρωμερὰ τέλματα, ἔξωθι τῶν οἰκιῶν τῶν χωρίων, πλήρη ἐντόμων, κωνώπων, καὶ διαφόρων μικροβίων. Διὰ τοῦτο ὀρεινὰ χωρία, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένα ἀπὸ ἑλώδες πυρετούς, μαστίζονται συχνάκις, ἀπὸ τοιούτους, ὡς τὰ πεδινὰ τελματώδη μέρη.

ΘΕΣΙΣ ΜΟΝΟΣΚΑΦΙΔΙ

Ἡ ἄνοδος.

Ἀφοῦ ἐπρογευματίσαμεν, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου, καὶ ἐτοποθετήθημεν αἱ ἀποσκευαί μας, κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ δυνάμεθα, καὶ ἡμεῖς, νὰ ἱππεύσωμεν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀποσκευῶν, ἱππεύσαντες, ἀρχίσαμεν τὴν ἄνοδον, ἀκολουθήσαντες τὴν δεξιὰν εὐθυσινίαν τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, μέχρι τοῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας, μεθ' ὃ ἄρχεται τὸ ἀπότομον ῥίζωμα. Διήλθομεν, ἀναρριχώμενοι, μᾶλλον, τῆς Γαλανές, τὸν Καρυδολέν, τὴν Ταλαμπέλα, τὸν πόρον τῶν Ἀλιακιῶν, καὶ τὰς Ἀλιάκες, μὲ τοὺς πλατάνους καὶ τὰ δροσερὰ νερά των. Ἡ τοποθεσία αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ, ὡς μία ἐκ τῶν ὡραιοτέρων θερινῶν διαμονῶν, μὲ πολλὰς εὐκολίας, ἕνεκα τῆς γειτνιάσεώς της, μὲ τὸ Θέρισσον.

Ἐκεῖ κατὰ τὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821, ἐτραυματίσθη ὁ Ἀρχηγὸς Στέφανος Χάλης, ὁδηγηθεὶς δέ, ὑψηλότερα, εἰς Μονοσκαφίδι, ὑπέκυψεν εἰς τὰ τραύματά του, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Τὰ τοπεῖα εἶναι θελκτικώτατα, τοποθετημένα, κατὰ κλιμάκια. Εἶναι καταπράσινα, ἀκόμη, ἀπὸ σπαρμένα, ἔτι χνῆν ἔχοντα ἀπόδοσιν. Πόσος πλοῦτος θὰ ἀνεπτύσσετο, ἂν ἐκεντρίζοντο αἱ ἄγριαι ἀχλαδέαι των, καὶ διάφορα ἄλλα ἄγρια, ἐκ τῶν καρποφόρων δένδρων! Ἂν ἐγέμιζαν, ἀπὸ ἀμπελῶνας, ἀπηδιές. ροδακινιές, χαρουπιές, κερασιές, βυσσινιές, καὶ πλεῖστα ἄλλα δένδρα. Ἀπὸ ἐκεῖ θεαταί τις ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου καὶ τὴν πεδιάδα τῶν Χανίων, μέχρι τῆς θαλάσσης, τὴν κρεμαστὴν Ζούρβαν μὲ τὸν παράδεισον καὶ τὸν καταρράκτην της. Ἐκεῖθεν, εἰς διάστημα τριῶν τεταρτῶν τῆς ὥρας, ἀνήλθομεν εἰς τὴν θέσιν Μονοσκαφίδι. Ἡ τοποθεσία εἶναι ὡραιοτέρα τῆς τῶν Ἀλικιῶν. Ὑπὸ τὰς ῥίζας αἰωνοβίου πλατάνου, καὶ παραπλεύρου κηπαρίσσου, ῥέει ἄφθονον ὕδωρ. Τὸ ἔδαφος, πλὴν τῶν βράχων καὶ κωνοειδῶν βουνῶν καὶ γηλόφων, ἔχει καὶ ὑψηλὰ μέρη. Ἡ θέα, μέχρι Χανίων, καὶ τοῦ Μυρτώου Πελάγους εἶναι μεγαλοπρεπεστέρα. Τὸ βαρόμετρον δεικνύει 1.020 μέτρα, ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὸ καταπράσινον τῶν ἐσπαρμένων, ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων μερῶν καὶ τῶν πεζουλῶν, ἐμποιεῖ εὐάρεστον ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πέριξ ἡμῶν ἀγρίαν φύσιν.

Ὅσον προχωροῦμεν, τὰ κακοπέρατα μέρη αὐξάνουν. Οἱ ἡμιόνοί μας ἐκτελοῦν ἅλματα, μετ' ἐμποδίων, διέρχονται, πηδηκτοί, τὰς χαράδρας καὶ τὰς ἀποτόμους ἀνόδους καὶ καθόδους, καὶ ἔρχεται στιγμή, ὅπου νομίζει κανείς, ὅτι ἦλθε τὸ τέλος του. Ἀπ' ἐδῶ καὶ ἄνω, πᾶς καλὸς Χριστιανός, διὰ νὰ ἀποτολμήσῃ τὴν δι' ἡμιόνων ἄνοδον, ἔπρεπε προηγουμένως, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, νὰ ἔχῃ συντάξῃ τὴν διαθήκην του, καὶ νὰ μεταλάβανε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἴμεθα παρασκευασμένοι. Ἐθεωρήσαμεν, λοιπόν, φρόνιμον νὰ ἀφιππεύσωμεν, παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν συνοδευόντων ἡμᾶς χωριανῶν, ὅτι τὰ μουλάρια μας δὲν ἔχουν κανένα φόβον, νὰ πέσουν εἰς αὐτὰ τὰ κακόβολα. Μετὰ πορείαν ὥρας, φθάνομεν εἰς τὸ Ἀσφενδυλόλακκον, τοποθεσίαν, ὅπου εὑρίσκεται τὸ πρῶτον, ἐν ἐνεργείᾳ, Μιτάτον, τὸ ὁποῖον συναντῶμεν.

Ἐξακολουθοῦμεν ἀναρριχώμενοι ἐπὶ 3)4 τῆς ὥρας, ἕως οὗ φθάνομεν εἰς τὴν θέσιν «Χαραλάμπη Πόρος». Ἐκεῖ τὸ ἔδαφος διαμορφοῦται εἰς σχῆμα σέλας ἁλόγου, ἐξ οὗ καὶ καλεῖται καὶ «Διάσελον». Ἐκεῖθεν, εἰς τὸ βάθος, ἐπὶ ὁμαλοῦ, ὁπωσδήποτε, ἐδάφους, διακρίνομεν, διὰ τῶν διοπτρῶν μας, τὸ Μιτάτον Ἀμπελιτσέ. Κάτωθι τούτου, βορειότερον, ἀθέατον, ἐκ τῆς θέσεως, ὅπου ἱστάμεθα, μᾶς λέγουν, ὅτι εὑρίσκεται τὸ Μιτάτον Κλῆμα, μὲ ἄφθονον πηγαῖον ὕδωρ. Διακρίνομεν, ὅτι τὸ μέρος περιστέφεται, ἀπὸ δάσος κηπαρίσσων. Ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ Κλήματος ἄρχεται ἀνερχομένη, μέχρι τοῦ Μιτάτου Λουτσόκουρτας (1.880 μ.), ἡ βαθεῖα φάραγξ, τὴν ὁποίαν, ἀρχόμενοι, περιεγράψαμεν, καὶ τὴν ὁποίαν διατρέχει τις εἰς διάστημα 4 ὡρῶν, κανονικῆς στρατιωτικῆς πορείας. Ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου εἶναι εὐκολώτερον νὰ διαγράψωμεν τὴν μορφὴν τῆς φάραγγος. Αὕτη σχηματίζεται, ἐξ Ἀνατολῶν μέν, ἀπὸ τὸ ὄρος Κάψακα, ὅπου καὶ ἡ ὁμώνυμος πηγή, καὶ ὅπερ διακλαδοῦται εἰς τὰς κορυφὰς Χεράδι, Μαλωτήρας

Κορφή, καὶ Τριαμμάτη, κατερχομένη τὴν κοιλάδα Σουλειμὰν ἢ Ἀλύτρωτα, καὶ ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ρίζαν τῶν ἐκεῖθεν ἀνερχομένων Σφακιανῶν Ὀρέων Πλακοσελίου, Μελιτσοῦς, Δέμπλας, Σελί, κλπ. Πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς φάραγγος, καὶ ἐπὶ ἀντερείσματος, κατερχομένου, ἐκ τῆς κορυφῆς Κακούρη, ἐξαρτήματος τοῦ Κάψικα, ὑπάρχει τὸ Μιτάτον Χωστή. Ἐκ τοῦ ὑψώματος αὐτοῦ, ὅπου ἄλλοτε ὁ μακαρίτης Διομήδης Φανδρίδης ἔστηνε τὴν σκηνήν του, κατερχόμενος, ἐξ Ἀθηνῶν, πρὸς παραθερισμόν, καὶ τῆς ὁποίας τὰ λίθινα θεμέλια φαίνονται, ἀκόμη, διακρίνεται ἡ θάλασσα, μέχρι Καστελλίου Κισσάμου, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν Ὀρέων καὶ τῆς Ἀκτῆς Πεδιάς, μετὰ τῶν γηλόφων καὶ βουνοσειρῶν της. Αἰωνόβιοι, ἀραιοί, πελώριοι κυπάρισσοι δεικνύουν, ὅτι τὰ μέρη ταῦτα ἀπετέλουν, ἄλλοτε, ἀπέραντα δάση, ὡς μαρτυρεῖται, καὶ ὑπὸ τῶν γεροντωτέρων, τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, κατεστράφησαν, πρὸς ἀνθρακοποιΐαν.

Τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα περιεγράψαμεν, εἶναι κωνοειδῆ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατάφυτα, ἀπὸ θάμνους, πρὸ πάντων, λουτσιὰ καὶ τὴν ἄλλην χλωρίδα, τὴν ὁποίαν, ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, περιέγραψα, συνοπτικῶς, καὶ ἀποτελοῦνται, ἀπὸ σχιστολίθους καὶ στρώματα πετρῶν κροκαλοπαγῆ, τὰ ὁποῖα οἱ ἐγχώριοι ἀποκαλοῦν «σαπημένα γκρεμνά», διότι τὰ στρώματα ταῦτα τῶν πετρῶν δὲν εἶναι στερεοὶ καὶ ριζωμένοι βράχοι, (ριζιμιά), ἀλλὰ περιαιρτοὶ καὶ εὐθραυστοι. Αἱ πέτραι καὶ οἱ σχιστόλιθοι, οἱ ὁποῖοι τὰ ἀποτελοῦν ἐκριζοῦνται εὐκόλως, καὶ δι' ἁπλῆς προσκρούσεως ἐπ' αὐτῶν ἄλλης πέτρας, εὐκολώτερον δέ, διὰ δικέλλης ἢ μοχλοῦ, (λοστοῦ). Τοῦτο διευκολύνει. τὰ μέγιστα, τὴν ὁδοποιΐαν, κάλλιστα δὲ δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν, ἐπὶ τῶν πλαγιάδων τούτων, βατοὶ ὁδοί, ἑλικοειδεῖς, χωρὶς πολλοὺς ἐκβραχισμούς, ἐκσκαφάς, ἐκχωματώσεις, ἐπιχωματώσεις κλπ., ἀρκεῖ, μόνον, νὰ γείνωσιν, ἐπὶ τῶν χαραδρῶν. καὶ κακοπεράτων, τὰ ἀπαιτούμενα τεχνικὰ ἔργα. Ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν Ὀρέων τούτων, εἰς μέρη ὑπήνεμα, (ἀπάγγιαδα), καὶ εἰς τὸ βάθος τῶν χαραδρῶν καὶ αὐλυχίων διατηροῦνται, μέχρι τοῦ Ἰουλίου -Αὐγούστου, εἴς τινα δὲ μέρη αἰωνίως, ὑπολείμματα χιόνων, ἀποκαλούμεναι Χιονίστρες, ἢ Λαχνίδες, τινὲς τῶν ὁποίων, κατέχουν πολλάκις, ἔκτασιν 100—120 μέτρων, καὶ βάθους, πολλάκις μέχρι 10—15 μέτρων. Τοιαύτας συνηντήσαμεν πλείστας, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδρομῆς μας. Αἱ χιονίστραι αὗται, ἀναλυόμεναι, σχηματίζουν ρυάκια, εἰς τὰ ὁποῖα ὁδηγοῦνται τὰ αἰγοπρόβατα, διὰ νὰ ποτίζωνται, πολλάκις, ἐξ ἀποστάσεως ὡρῶν. Στήλας μεγάλας, ἐκ τῆς χιόνος ταύτης, ἀποκόπτοντες οἱ περίσσιοι τῶν Μιτάτων, κομίζουν εἰς αὐτά. Ταύτας ἐσοφθετοῦν, καθέτως, ἐπὶ βράχων ἢ πλακός, κάτωθι τῶν ὁποίων τοποθετοῦν λέβητα ἢ τενεκέν, ἐκ πετρελαίου, χρησιμοποιοῦν δὲ τό, ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῆς χιόνος παραγόμενον ὕδωρ, διὰ τὰς ἀνάγκας των, ὅπου δὲν ὑπάρχει πηγαῖον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον, πολλάκις οἱ βοσκοὶ κομίζουν, διὰ φλασκίων, ἀπὸ ἀποστάσεων μεγάλων. Ἐκαθήσαμεν, ἐπὶ τοῦ ἀντερείσματος Χωστῆς, εἰς ἀπόστασίν τινα, ἀπὸ τὸ Μιτάτο, διὰ νὰ ἀνασάνωμεν ὀλίγον. Αὐτόκλητος, καὶ ἐκπροσωπῶν τὴν ἀγασιὴν φιλοξενίαν τῶν ὀρεινῶν, παρουσιάσθη εἰς βοσκὸς τοῦ Μιτάτου Χωστῆς, καὶ μᾶς προσέφερε τὴν φιλοξενίαν τοῦ Μιτάτου, προσκαλέσας ἡμᾶς, νὰ μείνωμεν ἐκεῖ. Ἀφ' οὗ τὸν ηὐχαριστήσαμεν, εἰπόντες εἰς αὐτόν, ὅτι ἐπιφυλαττόμεθα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶμεν ἄλλην ἡμέραν, μᾶς προσέφερε τὴν φλάσκαν του, περιέχουσαν πηγαῖον νερό, ἀπὸ τὴν πηγὴν Κάφικα. Ἀφοῦ ἐπίομεν, μόλις, διὰ νὰ δροσίσωμεν τὸν λάρυγγά μας, ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν μας, διὰ δυσβάτου πλαγιάδος, διακοπτομένης πολλάκις, ἀπὸ χαράδρας καὶ ἀνεβοκατεβάσματα, καί, μετὰ 3)4 τῆς ὥρας, εὑρισκόμεθα εἰς τὸ διὰ τὸν καταυλισμόν μας προωρισμένον, καὶ εἰς τὸ ποίμνιον τῶν Μπαλλαντίνων ἀνῆκον Μιτάτον.

«Κάτω Πετρόκουρτα».
(Μέτρα 1.550).

Ὅσον ἐπροχωρούσαμεν, διὰ τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Μιτάτου τούτου, τόσον καὶ ἡ ἀπογοήτευσίς μας, ἠνωμένη καὶ μὲ τὴν κόπωσιν τοιαύτης πορείας, 6 περίπου ὡρῶν, καθίστατο μεγαλητέρα. Τὸ Μιτάτον εὑρίσκετο εἰς τὸ βάθος τῆς φάραγγος. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὑπερύψηλα ὄρη, μὲ κλιτύας, σκεπασμένας, ἀπὸ πέτρας βράχους καὶ θάμνους, μεταξὺ τῶν ὁποίων οὐδεμία σπιθαμὴ ὁμαλοῦ ἐδάφους, διὰ νὰ σταθῇ κανείς, ἢ νὰ καθήσῃ, πλὴν πλακῶν τινῶν, ἐκ σχιστολίθου. Νομίζει κανείς, ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸ βάθος πηγαδίου. Εἶναι μεσημβρία, αἱ δὲ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, διαθλώμεναι, ἐπὶ τῶν ἑκατέρωθεν κλιτύων τῶν ὀρέων, ἀντανακλῶσιν, ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀναπτύσσουν ἀνυπόφορον θερμοκρασίαν, μόλις μετριαζομένην, ἀπὸ τὸ ὕψος, εἰς ὃ εὑρισκόμεθα, καὶ ἀπὸ τὸ διὰ τῆς φάραγγος διερχόμενον μικρὸν ρεῦμα ἀέρος. Τὸ Μιτάτο, ὕψους δύο περίπου μέτρων, εἶναι ἐκτισμένον, διὰ ξηροτοιχίας, (ξεροτρόγαλος), δι' ἀργῶν λίθων. Δεξιὰ τῆς εἰσόδου του εἶναι μία κλίνη τῆς ἀδελφῆς τοῦ Τυροκόμου Βιδάκη, ἀριστερὰ εἶναι ἡ ἑστία, (τζάκι), ὅπου ἀναζέουν τὸ γάλα. Τὸ ἐσωτερικὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡμικυκλικόν, ἔχει πεζοῦλες, ὅπου εἶναι ἡ κλίνη τοῦ Τυροκόμου καὶ τοῦ Περίσσιου, μὲ τὰ ἐπ' αὐτῶν ὑπόπτου καθαριότητος καπότα των.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο συνέχεται, μετ' ἄλλου διαμερίσματος, σκοτεινοῦ, ὅπου φυλάσσονται τὰ κατασκευαζόμενα τυριὰ καὶ οἱ ἀθότυροι. Πέριξ τοῦ Μιτάτου, καὶ ἰδίως κατὰ τὴν εἴσοδον, τὸ ἔδαφος εἶναι ὑποστρωμμένον, ἀπὸ τὴν κόπρον τῶν ζώων, (προβατσουλιές). Πλησίον τοῦ Μιτάτου περιτριγυρίζουν καλοθρεμμένοι καὶ καθάριοι χοῖροι, οἱονεὶ ἡ ἀριστοκρατία τῶν χοίρων. Ἡ ὀσμὴ τῶν τυρῶν, τοῦ χουμᾶ καὶ τῆς κόπρου, καὶ ἡ ζέστη καθιστοῦν τὴν διαμονὴν ἀφόρητον. Ἐξωθι τοῦ Μιτάτου, καί, συνεχομένως, μὲ τοῦτο, εἶναι ἡ κοῦρτα, (στάνη), κυκλικὸς χῶρος, κτισμένος, δ.ὰ λίθων, ὕψους δύο περίπου μέτρων, χωρητικότητος 400 περίπου προβάτων. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰσόδου ὑπάρχει κοίλωμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τίθεται τὸ λαβέτζι, (ὁ λέβης), ἐντὸς τοῦ ὁποίου κύνεται τὸ ἀρμεγόμενον γάλα. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Μιτάτο, (ἦτο μεσημέρι), οἱ βοσκοί, ὁδηγοῦντες τὰ πρόβατα, ἐκ τῶν κλιτύων τῶν πέριξ ὀρέων, ὅπου τὰ ἐποίμαινον, τὰ ἐκούρτιζαν, τὰ ὡδήγουν εἰς τὴν στάνην, δίδοντες τὰ προστάγματα: «Στήσω, Στήσω, Λάσσω, Λάσσω», ἤτοι στάσου, περιπάτει, ἔλαυνε. Τὰ προστάγματα ταῦτα μοῦ ἀνέμνησαν τὸ δίστιχον. τὸ ὁποῖον ἤκουσα, ἄλλοτε, ἀδόμενον, ὑπὸ Σελινιώτου, εἰς τὸ Ὀροπέδιον τοῦ Ὁμαλοῦ:

«Λαλεῖ ὁ βοσκὸς τὰ πρόβατα,
καὶ λέει Στήσω, Λάσσω,
ἀπὸ τσῆ δυό σας, κοπελλιές,
τὴ μιὰ θὲ ν' ἀγκαλιάσω.»

Μεθ' ὅλην τὴν κούρασιν ἐστάθημεν, περιεργαζόμενοι τὸ ἄμελμα, (ἄρμεγμα). Ἅμα ἐκουρτίσθησαν ταῦτα, ὁ Περίσσιος, ἱστάμενος ἐντὸς τῆς στάνης, διὰ συριγμοῦ τὰ ὡδήγει, ἤ, διὰ χειρονομίας, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς, ἐπιτρέπων τὸ πρὸς τὴν εἴσοδον στήσιμον ὀλίγων μόνον.

Κατὰ τὴν εἴσοδον, κύπτοντες δύο ἄνδρες, ὧν ὁ εἷς ὁ Τυροκόμος, ἔθετον, ὑπὸ τὰ σκέλη των, ἀνὰ ἓν πρόβατον, ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἐξόδου ἱσταμένων, τὸ ἤμελγον, καὶ κατόπιν τὸ ἄφηνον ἐλεύθερον. Τὰ ἀμελγόμενα, ἀφιέμενα ἐλεύθερα, ἀπετέλουν ὁμάδας, ἀνήρχοντο δέ, πάλιν, τὰς κλιτύας, διὰ νὰ ἐξακολουθήσουν βόσκοντα. Κατὰ τὸ ἄμελγμα ὁ φυσικάρης βοσκός, διακρίνει τὰ ἀσθενῆ πρόβατα, τῶν ὁποίων ἡ μουστάρα, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καίει (πυρέσσει). Ὁ φυσικάρης βοσκὸς ἀναγνωρίζει τὰ πρόβατά του, ἀπὸ τὸ μαλλί των. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ἀπὸ τῆς κούρτας, εὑρίσκονται αἱ γοῦρναι, (λίθινα λαξευτὰ δοχεῖα), ὅπου τίθεται ὁ χουμᾶς, πρὸς τροφὴν τῶν χοίρων τοῦ Μιτάτου, οἵτινες, ἅμα πληρωθοῦν αἱ γοῦρναι χουμᾶ, σπεύδουν γριλλίζοντες νὰ συσπειρωθοῦν πέριξ τῆς γούρνας, διὰ νὰ ροφήσουν, ἡδονικῶς, τὸ πολύτιμον ρόφημα αὐτῶν.

Κυριότης τῶν Μιτάτων καὶ τῶν Μαδαρῶν.—Διανομὴ τῆς περιφερείας ἑκάστου Μιτάτου.—Κοινιάτα.—Ἑταιρικὴ Κοινωνία.—Ἱεραρχία τοῦ Μιτάτου.—Ἀσθένεια πρεβάτων.

Ἅπασα ἡ περιφέρεια τῶν Θερισσιανῶν Μαδαρῶν, τὴν ὁποίαν περιεγράψαμεν ἀνωτέρω, ἀνήκει εἰς τὴν κυριότητα τῆς Κοινότητος Θερίσσου. Τὸ συναίσθημα τῆς ἀλληλεγγύης τῆς Κοινότητος εἶναι βαθύτατα ριζωμένον εἰς τὴν συνείδησιν ἑκάστου μέλους τῆς Κοινότητος. Ἕκαστον τούτων θεωρεῖ ἑαυτὸ ὑπόχρεον, νὰ ὑπερασπίζεται, μέχρι τελευταίας ῥανίδος τοῦ αἵματός του, τὴν κυριότητα τῶν ποιμνιοβοσκῶν τῆς Κοινότητος, καὶ τὴν μὴ καταπάτησιν τῶν συνόρων αὐτῶν. Ἐκ τούτων πολλάκις Ὁμηρικαὶ μάχαι, βοηλασίαι καὶ ἁρπαγαὶ ζώων διεξήχθησαν. Τὸ συναίθημα τοῦτο τῆς ἀλληλεγγύης, καταλλήλως ἀναπτυσσόμενον, δύναται νὰ ἀποφέρῃ ἄριστα ἀποτελέσματα, διά τε τὴν οἰκονομικήν, ἠθικήν, καὶ τήν, ἐν γένει, ἀνάπτυξιν τῶν Κοινοτήτων. Τὰ ἐντὸς τῆς φάραγγος Μιτάτα τοῦ Θερίσσου, μετὰ τῶν λοιπῶν, ἀνέρχονται εἰς δέκα τὸν ἀριθμόν, ἐν ἐνεργείᾳ καὶ μή, ἕκαστον αὐτῶν ἔχει ὡρισμένην ἐκ τῶν προτέρων τὴν περιφέρειαν τῶν ποιμνιοβοσκῶν του. Ἕκαστος μόνιμος κάτοικος τοῦ Θερίσσου δικαιοῦται νὰ κάμνῃ χρῆσιν τῶν ποιμνιοβοσκῶν τούτων, ἐπιτρέπεται δὲ καὶ εἰς τοὺς ξένους Κτηνοτρόφους νὰ παχτώνουν Κοινοτικὰς Ἀγριάδας, πληρώνοντες εἰς τὴν Κοινότητα ἐλαφρόν τι τέλος, (τοπιάτικον) τὸ ὁποῖον, διὰ τὰς ποιμνιοβοσκὰς ὁλοκλήρου τῆς περιφερείας Θερίσσου δὲν ὑπερβαίνει, ἐτησίως, τὰς 10.000 δραχμῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ ξένοι συμπληροῦν τὰ ἐλλείποντα πρόβατα τοῦ ἐντοπίου Μιτάτου. Κατὰ τὸ Πάσχα ἑκάστου ἔτους ὁρίζεται διὰ κλήρων, (σκραφνί), τὸ Μιτάτον, τὸ ὁποῖον θὰ λάχῃ εἰς ἕκαστον ὁμιλον ἰδιοκτητῶν ζώων. Ἐπειδὴ οἱ ἰδιοκτῆται εἶναι πολλοί, συνεταιρίζονται οὗτοι, (κάνουν Κοινιάτο), πρὸς ἀπαρτισμὸν ἑκάστου Μιτάτου, τοῦ ὁποίου ἡ περιφέρεια δύνατοι νὰ θρέψῃ 400 ἔγγαλα καὶ 450 στεῖρα πρόβατα, καὶ 100—150 ἀῖγας, ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας. Μιτάτον 400—450 ἐγγάλων προβάτων παράγει 400 περίπου ἄρρενα καὶ θήλεα στεῖρα. Τὰ τελευταῖα θὰ γεννήσουν τὸ ἑπόμενον ἔτος. Τὰ 400—450 ἔγγαλα παράγουν 100—150 ὀκάδας μαλλίου ἐτησίως, ἕκαστον δὲ πρόβατον 2 1)2 3 ὀκάδας τυροῦ, ἤτοι κατὰ μέσον ὅρον 1.000 ὀκάδας τυροῦ ἐτησίως, ἤτοι τὰ 5 ἐν ἐνεργείᾳ Μιτάτα τοῦ Θερίσσου 5.000 ὀκάδας τυροῦ, πωληθέντος τῷ 1925 πρὸς δραχμὰς 44 περίπου, κατ' ὀκᾶν. Τὸ μαλλὶ πωλεῖται πρὸς δραχμὰς 30 – 35 κατ' ὀκᾶν. Τὰ ἄρρενα διαχωρίζονται τῶν στείρων θηλέων κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα, δὲν πωλοῦνται δὲ συνήθως, τότε, ἀλλὰ διατηροῦνται ἐπὶ ἑβδομάδας τινὰς εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, εἰς τὰ χόρτα τῶν ὁποίων οἱ βοσκοὶ ἀποδίδουν μεγάλην θρεπτικὴν δύναμιν, ὡς καὶ εἰς τὸν ἀέρα τῶν ὑψηλοτέρων, ὅπου σπανίζει τὸ χόρτον, καὶ ἐν τούτοις τὰ πρόβατα ἐκεῖ χώνονται εἰς τὸ ξύγκι των, γίνονται νεφρόχωστα. Τὰ ζῶα ἑκάστου ποιμνίου διαιροῦνται εἰς ἔγγαλα, ἢ ἀπαλλαγὰ μετὰ τῶν ἀρνίων των, στεῖρα, καὶ ἀρνία τραφόμενα καὶ διαιτώμενα χωριστά. Ἐπίσης δὲ καὶ ἄμια, (ἐκ τοῦ ἀμέω=βλάπτω). Εἶναι ταῦτα τὰ παθόντα ἀποβολὴν τῶν νεογνῶν των.

Σημειωτέον, ὅτι ὅταν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος τὸ χόρτον εἶναι πολὺ τρυφερόν, τὸ γάλα δὲν πήγνυται, (πῆξει) καὶ τότε ἀναγκάζονται ἐνίοτε νὰ τὸ χύσουν, ἢ νὰ τὸ δώσουν εἰς τοὺς χοίρους, ὅταν ὑπάρχουν τοιοῦτοι εἰς τὸ Μιτάτον. Ἡ τροφὴ ἑκάστης περιφερείας Μιτάτου, πρὶν ἢ εἰσέλθουν κατὰ πρῶτον τὰ ζῶα, ὀνομάζεται ἀμαλαγάδα, δὲν ἐπιτρέπεται δέ, ἐπὶ ποινῇ διαπληκτισμῶν, ἢ καὶ δεινοτέρων γεγονότων, νὰ εἰσέλθουν ἐκεῖ τὰ ζῶα τῶν ὁμόρων Μιτάτων. Ἅμα εἰσέλθουν τὰ πρόβατα τοῦ εἰς ὃ ἀνήκει ἡ ἀμαλαγάδα Μιτάτου, καὶ φάγουν ταύτην, τότε ἐπιτρέπεται, ἐπ' ἀμοιβαιότητος, νὰ εἰσέρχωνται ἐκεῖ τὰ πρόβατα καὶ τῶν ὁμόρων Μιτάτων. Ταῦτα τότε λέγονται ἀνακολλιάρικα, ἤτοι, ὅτι κολλοῦν, οὕτως εἰπεῖν, μὲ τὰ πρόβατα τοῦ Μιτάτου, εἰς ὃ ἀνήκει ἡ ποιμνιοβοσκή, καὶ ὅτι ξεκόβουν, ἤτοι ἀποσπῶνται, ἀπὸ τὸ ποίμνιόν των. Ἡ τοιαύτη κατάστασις εἶναι τὸ βάσανον τῶν βοσκῶν, καὶ πηγὴ ἐρίδων.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ ἀνακολλιάρικα ἔγγαλα ἐπιτρέπεται νὰ ἀλμεχθῶσιν, ἀπὸ τὸ ξένον Μιτάτον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκόλλησαν, ἀλλ' ὅταν εἶναι ὀλίγα, κάτω τῶν 15—20, ἢ οὐχὶ πολλά, ὁπότε ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς βοσκοὺς τοῦ Μιτάτου νὰ τὰ προωθήσουν πρὸς τὸ ποίμνιον, ἐξ οὗ ἀπεσπάσθησαν, ἢ νὰ εἰδοποιήσουν τοὺς βοσκούς των. νὰ τὰ περισυλλέξουν, ἄλλως ἐπέρχονται διαπληκτισμοί, γίνεται δὲ τοῦτο ἀφορμὴ καὶ αἰτία τῆς ζωοκλοπῆς. Τὸ ἄμελγμα τῶν ὀλίγων ἀνακολλιάρικων ἐπιτρέπεται, διὰ νὰ μὴ πήξῃ τὸ γάλα, ἐντὸς τῶν μαστῶν των, διότι τρυποῦν οὗτοι, πολλάκις δὲ καὶ ψοφοῦν τὰ οὕτως ἀσθενοῦντα. Τὸ προσωπικὸν τοῦ Μιτάτου, κατὰ ἱεραρχικὴν τάξιν, ἔχει ὡς ἑξῆς:

1) Τυροκόμος, ὁ προϊστάμενος ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Μιτάτου, καὶ τεχνίτης, διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ τυροῦ.

2) Ἐγγαλονόμος, ὁ βόσκων τὰ ἔγγαλα πρόβατα.

2) Στειροβοσκὸς ἢ Ἀρνάρης, ὁ βόσκων τὰ στεῖρα, τὰ νεαρὰ θήλεα πρόβατα, ἅτινα δὲν ἐγαστρώθησαν ἀκόμη. Μετὰ ὧν στείρων θηλέων βόσκουν καὶ τὰ μικρὰ ἄρρενα, μέχρις Ἰουνίου, ὁπότε ἀποχωρίζονται, ὡς ἀνέφερα ἀνωτέρω.

4) Περίσσιος, (περιττός), ἢ Μαντρατσῆς. Καὶ ἐν τούτοις χρησιμώτατος διὰ πάντα. Ὁ τοὺς πάντας ἀναπληρῶν. Ἡλικίας 17—20 περίπου ἐτῶν, ἔχει, συνήθως, καὶ ἀδελφὸν ἢ συγγενῆ του, βοηθόν, χρησιμώτατον καὶ τοῦτον.

Παλαιώτερον εἰς τὸ Θέρισσον, κατὰ τὴν διανομὴν τῶν κερδῶν πλὴν τοῦ ποσοστοῦ, ὅπερ λαμβάνει τ.ς, κατ' ἀναλογίαν τῶν προβάτων, τὰ ὁποῖα, ὡς κεφάλαιον, καταθέτει εἰς τὸ Κοινιάτο, λαμβάνει, καὶ ὡς ἀέρα, ἤτοι θεωρεῖται, ὅτι ἔχει καταβάλῃ, χωρὶς νὰ πραγματοποιεῖται τοῦτο:

Ὁ Τυροκόμος πρόβατα	40
Ὁ Γκαλονόμος, (Ἐγκαλονόμος), πρόβατα	30
Ὁ Περίσσιος, (Περιττός), πρόβατα	30
Ὁ Στειράρης, καὶ ἡ Στειροβοσκός), πρόβατα	25
Ἧτοι δι' ἕκαστον γκαλομάντρι τὸ ὅλον ἀέρας πρόβατα	125

Ἕκαστον Μιτάτον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κοπάδια, ἀποτελούμενα ἕκαστον ἀπὸ 200 — 250 ἔγκαλα. Κατὰ τὸ σήμερον ἐπικρατέστερον σύστημα, ἕκαστος κύριος προβάτων λαμβάνει μερίδιον, ἐκ τῶν κερδῶν, ἀναλόγως τῶν προβάτων, τὰ ὁποῖα κατέβαλεν, ὡς κεφάλαιον. Μετὰ τὰς πρώτας ὥρας τῆς νυκτὸς τὰ πρόβατα κοιμοῦνται, περὶ τὰς 2 — 3 ὥρας. Κατόπιν τὰ ἐξυπνοῦν οἱ ποιμένες, καὶ τὰ ὁδηγοῦν εἰς τὴν βοσκήν, ἐπὶ ὥραν τινά, μεθ' ὃ κοιμοῦνται καὶ πάλιν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα βόσκουν μέχρι τοῦ πρώτου ἀμέλγματος, τὸ ὁποῖον γίνεται κατὰ τὴν Ἠώ, καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἔχει τελειώσει.

Ἐν Θερίσσῳ τὸ μεσημέρι καὶ τὸ βράδυ τὰ ἀμέλγουν καὶ πάλιν. Κάθε ἀρμεγιὰ βγάζει 50—60 δράμια γάλακτος. Συνήθης ἀσθένεια τῶν προβάτων εἶναι τὸ κοράκιο, ὁ ἄλλως, λεγόμενος ἄνθραξ ἢ Νταλάκι. Ἀπαλαίνουν καὶ πονοῦν τὰ οὖλα τοῦ ζώου, κινοῦνται οἱ ὀδόντες, καὶ ῥέει σίελος, ἐκ τοῦ στόματος. Θέλει ταίτωμα μέχρις αἵματος, κατὰ τὸν οὐρανίσκον, κατὰ τὸ μέσον τῆς ἄνω σιαγόνος, καὶ τρίψιμο, μὲ κρομμύδι καὶ ἅλας. Συνήθως θεραπεύεται.

Κοβέλα ἢ κοβέλιασμα, γεννᾶται, ἐξ ἀκαθάρτου καὶ βαλτώδους ὕδατος. Προσβάλλει τὸ ἧπαρ, καὶ ἐν γένει τὰ ἐντόσθια, θεραπεύεται δέ, δι' εἰδικοῦ φαρμάκου, (ἔρρου).

Μαντάκοι ἢ μαντάκιασμα. Τὸ γνωστὸν τσιμποῦρι, ἐπικαθήμενον ἐπὶ τῶν ὤτων καὶ τοῦ δέρματος. Θεωρεῖται οἰωνὸς καλοχρονιᾶς, ἐξ οὗ καὶ ὁ χαιρετισμὸς πρὸς προσερχόμενον: «Καλῶς τονε, σὰν τὸ καλὸ τὸ χρόνο, ποὺ φέρνει τσῆ μαντάκους». Ἐπαλείφονται τὰ πάσχοντα μέρη, διὰ κατσιγαρολάδων ἢ πετρελαίου.

Σημεῖα (σαμὰ) τῶν προβάτων, πρὸς διάκρισιν.

Τὰ πρὸς διάκρισιν τῶν προβάτων σημεῖα χαράσσονται, ἐπὶ τῶν ὤτων.

Τὰ κυριώτερα δὲ τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς:

Πισσκόκι, Πιρούνι, Σκιλαῦτι δεξιὸ ἢ ζερβό, (ἀριστερό), Τρυπαῦτι, δεξιὸ ἢ ζερβό, Μπροσκόκι, δεξιὸ ἢ ζερβὸ κουτσαῦτι, Φρογὸς —κόκκινος ἐρυθρωπός.

Ἀρῆσαμο ζῶο λέγεται τὸ κολλησιάρικο πρόβατον, τὸ φέρον ξένην, καὶ οὐχὶ τὴν τοῦ κοπαδίου ὅπου εὑρίσκεται σαμάν.

Διάλογος μεταξὺ βοσκῶν: Ὁ ἀναζητῶν τὰ χαμένα πρόβατά του βοσκὸς παρουσιάζεται λαχανιασμένος, καὶ βιαστικός, καὶ ἐρωτᾷ τὸν βοσκὸν τοῦ ἄλλου Μιτάτου. Μωρὲ σύ, Μανώλη, εἶδες, μωρέ, ὄψες δικά μας ἀποῦ κεῖνα, ποῦ διακόψανε; Ἀπάντησις: Ναὶ ἀρῆσαμα εἶναι κουτσάφτι καὶ πισοκόκι. Δηλαδὴ δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν σαμὰ τοῦ Μιτάτου μας, (ἀρῆσαμος), φέρουν δὲ σημεῖα, (σαμὰ) κουτσάφτι καὶ πισοκόκι.

Ἡ τυροποιΐα καὶ τὰ σκεύη καὶ ἐργαλεῖα αὐτῆς.

Ἐξαιρέσει Μιτάτων τινῶν, ὡς τὸ Μιτάτον τοῦ Κατσουλογεώργη, Ταμίου τοῦ ἐν Χανίοις Ὑποκαταστήματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ν. Ρ. Χριστοδουλάκη, Ἰωάννου Μανούσακα καὶ Β. Δεληγιάννη, καὶ ἄλλων τινῶν Σφακιανῶν, ἰδίως Μιτάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἀείμνηστος Ραυπόλδος Δημητριάδης ἐδίδαξε τὴν Τυροποιΐαν, καὶ ὅπου κατασκευάζεται ἀρίστης ποιότητος Γραββιέρα, ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον, ἡ Τυροποιΐα, γενικῶς, οὐ μόνον δὲν ἔκαμε πρόοδόν τινα, ἀλλὰ μᾶλλον ὠπισθοδρόμησεν εἰς πολλὰ μέρη, γίνεται δὲ τὸ τυρὶ εἰς ἀρχέγονον, εἰσέτι, κατάστασιν. Πρὸς πῆξιν τοῦ γάλακτος γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χρῆσις τῆς γνωστῆς ἀγαστέρας τῶν ἀρνίων, καὶ οὐχὶ τεχνητῆς Μαγιᾶς, ἐλλείπουν δὲ τώρα τὰ Τυροπιεστήρια καὶ λοιπὰ ἀπαραίτητα. Κατὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Γεωργικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, κατὰ τὸ ἔτη 1899—1900, εἶχον ἱδρύσῃ εἰς Κάμπους Κυδωνίας Κυβερνητικὸν ὑποδειγματικὸν Τυροκομεῖον. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκ τῆς Σχολῆς Θεσσαλίας μετακληθέντος Ἐπιστήμονος Τυροκόμου κ. Πολυχρονίδου, παρήχθη δὲ τυρὸς Κρητικὸς ἀρίστης ποιότητος, τυχὸν τῶν ἐπαίνων ἰῶν Προξένων τῶν Πρεστατίδων Δυνάμεων, καὶ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν ἐν Κρήτῃ Διεθνῶν Στρατευμάτων, εἰς οὓς διενεμήθησαν τυροὶ τοῦ ἐν λόγῳ Τυροκομείου, ὡς δείγματα. Οἱ ξένοι Ἀξιωματικοὶ εἰς τὰ Ἑστιατόρια ἐζήτουν Frommage du Gouvernement Cretois.

Εἰσηγούμενος τότε εἰς τὸν Ἁρμοστὴν Πρίγκηπα Γεώργιον τὴν ὑπογραφὴν Διατάγματος, πρὸς παροχὴν πιστώσεως, διὰ τὴν ἀγορὰν Τυροπιεστηρίων, τοῦ ἐξήγησα, ὅτι ἕως τότε, (δυστυχῶς καὶ σήμερον), ἡ πίεσις ἑκάστου τυροῦ ἐγίνετο διὰ τῆς ἐπικαίρου ἡσεως τοῦ Τυροκόμου, ἐπὶ τοῦ τυροῦ, καὶ τῆς πιέσεως αὐτοῦ ἐπὶ ὥρας, διὰ τοῦ βάρους του. Ὁ Πρίγκηψ, ἀποβλέπων εἰς τὸ γιγαντόσωμόν του καὶ τὴν εὐρεῖάν του περιφέρειαν: — Τότε, λοιπόν, ἐγὼ θὰ κάνω καλὸς Τυροκόμος, ὑπέλαβεν οὗτος, ὑπογράφων τὸ σχετικὸν Διάταγμα.

Τὰ χρησιμοποιούμενα ἐργαλεῖα καὶ σκεύη, πρὸς Τυροποιΐαν, εἶναι τὰ ἑξῆς:

Λαβέτσι, (λέβης χάλκινος, γανωμένος), χωρητικότητος 50—100 ὀκάδων.

Ἀοιδόνισος, (ξύλον, ὡς μικρὰ κώπη), δι' οὗ ταράσσεται τὸ γάλα, μέχρι πυθμένος, κατὰ τὸ διάστημα, καθ' ὃ βράζει. Ἐκ τοῦ παραγομένου ἤχου ἡ ἀοιδῆς ὠνομάσθη ἀοιδόνισος).

Ταράχτης, ράβδος, τὸν κορμὸν τῆς ὁποίας ἔχουν τρυπήσῃ, καὶ περάσῃ ἐγκαρσίως μικροὺς ξυλίνους ἤλους ἐκτινοειδῶς, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ σχηματίζεται ἀκανθωτή. Διὰ ταύτης ταράσσεται ἐπίσης τὸ γάλα, καθ' ὅλα τὰ στρώμματα.

Τουπιά, (τυπία), τὰ Ὁμηρικὰ τάλαρα, ὅπου ἐναποτίθενται οἱ τυροί.

Λύστα, σανίς, ἐφ' ἧς τίθενται οἱ τυροί, διὰ νὰ ἁλατισθῶσιν.

Ἐπειδὴ τὸ ἅλας διαλύεται εἰς ἅλμην, ὀνομάζεται ἡ σανὶς λύστα, (ἐκ τοῦ λύω).

Ἡ τέχνη τῆς τυροποιΐας.

Ἐντὸς τοῦ περιεχομένου ἐν τῷ λέβητι χλιαροῦ, ἀκόμη, ἐκ νωποῦ ἀμέλγματος, ἢ ζεστάματος, γάλακτος τίθεται ἀναλελυμένον ἡ Μαγιὰ ἢ Ἀγαστέρα. Τὸ γάλα ταράσσεται, μέχρις οὗ ἀναπτυχθῇ ἡ ζύμωσις, ἥτις παράγει τὸν τυρόν, εἰς κατάστασιν μαλάκας. Ἅμα ἐξαχθῇ οὗτος, καὶ τεθῇ ἐντὸς τῶν τουπίων, βράζουν τὸ ὑπόλειμα (οὐρός), καὶ ἐξ ἑτέρου λέβητος, ὅπου ὑπάρχει τὸ *ἀνάζεμα* ἢ *ἀνάχυμα*, ρίπτεται τοῦτο, ἐντὸς τοῦ πρώτου λέβητος, ἐξ οὗ ἐξήχθη ὁ τυρός. Ταράσσεται τοῦτο. παράγεται νέα ζύμωσις καὶ ἐξάγεται ἡ μυζήθρα, ἥτις τίθεται, ἐπὶ τουπίων, ἐπίσης.

Ἐκ ταύτης πρερχονται οἱ ἀθτυροι. Ὁ οὐρὸς οὗτος, πρὶν πήξῃ, εἶναι γευστικὸς καὶ ἐλαφρός, διότι ἔχει ἀφαιρεθῇ, ἀπ' αὐτοῦ, ἡ τυρίνη. Τοῦτον, ἀντὶ γάλακτος, πίνουν, ἰδίως, οἱ ἀσθενεῖς, ὅσοι προσέρχονται εἰς τὰ Μιτάτα, πρὸς ἀνάρρωσιν ἢ θεραπείαν. Οὐδὲν ἄλλο τεχνικὸν μέσον εἶναι γνωστόν, οὐδ' ὑπάρχουν ἐργαλεῖα πρὸς βουτυροποιΐαν.

Τὸ Γιαοῦρτι κατασκευάζεται ἀπὸ γάλα βραστόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τίθεται Μαγιά, ἀπὸ Γιαοῦρτι. Εἶναι θαυμάσιον, καὶ τόσον πηκτόν, ὥστε δύναταί τις νὰ τὸ κόψῃ, μὲ τὸ μαχαῖρι. Τὸ χιονόγαλα ἀποτελεῖται ἀπὸ γάλα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τίθεται ἐν κομμάτι χιόνι. Εἶναι πολὺ εὔγευστον καὶ δροσιστικόν, ἐνῷ ἡ γρῆσις μόνη τοῦ χιονιοῦ, πρὸς στιγμὴν μόνον δροσίζει, ἀπὸ τὴν δίψαν, κατόπιν δὲ αὐξάνει ταύτην.

Ὁ χουμὰς εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τοῦ γάλακτος, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τῆς Μυζήθρας. Ἐν τούτοις, ἐκ τῆς πυκνότητος αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι περιέχει ἀκόμη ἱκανὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα. Εἶναι τὸ ἐντρύφημα τῶν χοίρων, οἵτινες τὸν ρουφοῦν, ἁπλήστως; μεθ' ὃ τρέπονται, πρὸς ἀναζήτησιν καὶ φυτικῆς τροφῆς, ἰδίως τῶν ἐντὸς τῆς Λουτσιᾶς Μαρουλήδων. Ἀπεκάλεσα τοὺς χοίρους τῶν Μιτάτων εὐγενεῖς, ὄχι μόνον ἕνεκα τῆς καθαριότητος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκλεκτῆς τροφῆς των. Παρετήρησα, ὅτι δὲν καταδέχονται νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἔργα ὁδοκαθαριστῶν, ὡς οἱ ὁμόφυλοί των τῶν χωρίων.

Σκηνοπηγία.

Ἅμα ἐτελείωσε τὸ μεσημεριανὸ ἅλμεγμα ἠγνοήσαμεν, ὅτι εἴχαμε πάθῃ ὑπερκόπωσιν, καὶ ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀναπαυθῶμεν πλέον, ἀλλὰ ποῦ; Ἐντὸς τοῦ Μιτάτου τὸ ἀπέκλειεν ἡ ζέστη, ἡ δυσοσμία, καὶ αὐτὸς ὁ φόβος,—ἴσως ἀδικαιολόγητος;— μήπως συντροφεύσωμεν, μὲ τὰ γνωστὰ Ἑλληνικὰ ζωΰφια. Ὄχι μόνον δένδρον δὲν ὑπῆρχε, πέριξ ἡμῶν, ἀλλ' οὐδὲ γῆ, διότι ὅλα τὰ πέριξ ἦσαν σκεπασμένα ἀπὸ Λουτσιές, διὰ μέσου τῶν ὁποίων διεκρίνομεν μόνον μικρὰ ἀτραπούς, δι' ὧν διήρχοντο οἱ χοῖροι καὶ τὰ πρόβατα. Ἀπισκοποῦντες τὰ πέριξ, διὰ νὰ ἀνακαλύψωμεν σκιὰν τινά, καὶ χῶρον ἐλεύθερον, ὅπως ἐξαπλωθῶμεν, εὕρομεν, ἐπὶ τέλους, πρὸς τὸ ἄνω μέρος τοῦ Μιτάτου, ἐπί τινος κλιτύος, βράχον ὄρθιον, ἀποτελοῦντα οἱονεὶ τὴν μίαν πλευρὰν τῆς κούρτος, τῆς ὁποίας εἴχαμεν ἀνάγκην. Ἐσπεύσαμεν, καὶ ἀφηρέσαμεν, δι' ἀξίνης, τὰς πέριξ ἀκάνθας, καὶ ἀφοῦ ἰσοπεδώσαμεν ὀλίγον τὸ ἔδαφος, ἐσιρώσαμεν κλινοσκεπάσματα, καὶ ἐξηπλώθημεν, ἔχοντες τὰς κεφαλὰς ἡμῶν μόνον, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ βράχου. Τὸ ὅτι τὸ λοιπὸν σῶμά μας ἦτο ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ κλίνοντος, πλέον, εἰς τὴν δύσιν του Ἡλίου, δὲν μᾶς ἐνόχλει, διότι εἴμεθα ἱδρωμένοι, καὶ ἔπρεπε νὰ μᾶς στεγνώσῃ ὁ Ἥλιος. Ἡ διψοῦσα πολύ. Τὸ χιονόνερο τοῦ πετρελαιοτενεκὲ ἐμύριζε χουμαδήλα, δὲν ἤθελα δὲ καὶ νὰ πιῶ χιονόνερο ἱδρωμένος. Ἐπροτίμησα, ἀντὶ νεροῦ, ὄξοντος χουμᾶ, νὰ πιῶ χουμάν, γνήσιον, ὅστις μοῦ ἐφάνη νοστιμώτατος, ἀπὸ τὴν δίψαν μου, καὶ ξεδιψαστικός. Ἤπια, μετ' ὀλίγον καὶ οὐρόν, καὶ ἐξήπλωσα ἐπὶ τῆς ἁπαλῆς, ὡς πέτρας, κλίνης μου. Ἤδη οἱ σύντροφοί μου ἠδύνοντο οὐχὶ παννύχιον, ἀλλὰ μεταμεσημέριον βαθύτατον ὕπνον. Τοὺς ἀπεμιμήθην πάρυτα. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου μᾶς ἐξύπνησαν αἱ φωναί, ὁ βόρυβος, καὶ τὸ κατρακύλισμα πετρῶν. Ὁ προνοητικὸς Κρουσάρος μας εἶχε κόψῃ, ἀπὸ μακράν, κλάδους τινὰς δενδρυλλίων, διὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσῃ, ὡς δοκούς, τοῦ μέλλοντος νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ διὰ δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας, καὶ μέλλοντος νὰ κτισθῇ, ἐντὸς ὡρῶν τινῶν, Μεγάρου μας. Εἶχε στρατολογήσῃ καὶ δύο βοσκούς, ἐξ ὧν ὁ εἷς εἶχεν ἰδέαν τινὰ ἀπὸ κατασκευὴν ξηροτοιχίας. Οἱ τρεῖς οὗτοι κατεγίνοντο νὰ περισυλλέξουν τὸ ὑλικὸν τῆς οἰκοδομῆς-πράγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δύσκολον. Πέριξ ἡμῶν ὁ τόπος ἔγεμεν, ἀπὸ λίθους πολλοὺς καὶ παντοειδεῖς. πλάκας τετραγώνους, γωνιολίθους ἀμορφώτους, ἀργοὺς λίθους. Ἐπελήφθημεν λοιπὸν τοῦ ἔργου, ἀφοῦ ὁ Ὑποπερίσσιος Βασίλης μας, ἡλικίας 8 ἐτῶν, μᾶς προσεκόμισεν, ἀπὸ τὸ Μιτάτο χιονόγαλο, φρέσκα μαλάκα καὶ μυζήθρα.

Ἡ πρώτη μας φροντὶς ἦτο νὰ εὐρύνωμεν τὸ πτωχικὸν οἰκοτεδόν μας, διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν πέριξ Λουτσιῶν, καὶ ἄλλων θάμνων καὶ βράχων τινῶν, καὶ νὰ ἰσοπεδώσωμεν αὐτό, κατὰ τὸ δυνατόν. Ἐπετύχαμεν, οὕτως ἐμβαδὸν 9 περίπου τετραγωνικῶν μέτρων. Οἱ ἐργάται μας ἄνοιξαν ἀβαθῆ θεμέλια, καὶ ἦρχισαν, ἀφοῦ ἐθεμέ ιωσαν, νὰ κτίζουν ξηροτοιχίαν, κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς, διότι τὴν τετάρτην ἀπετέλει ὁ βράχος.

Ἐλήφθη φροντίς, καὶ διὰ τὸν κατάλληλον προσανατολισμὸν τῆς θύρας, (ἄνευ θυροφύλλων). Ἡ ἐργασία ἐπροχώρει ραγδαία, ὁπότε ἐφάνη κίνησίς τις, ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐργατῶν μας, δύο βοσκῶν, Ἕτερος βοσκός, προσελθών, τοῖς ἐψιθύρισε κάτι

εἰς τὸ αὐτί. Ἡ μυστηριώδης αὕτη ἀνακοίνωσις ἀφῆρεσε τὴν εὐθυμίαν των, καὶ τοὺς κατέστησε σκεπτικούς. Εἰργάσθησαν, ἀκόμη, ὀλίγον, ἀνόρεξα, μεθ' ὅ, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, μᾶς ἐζήτησε συγγνώμην, ὅτι πρέπει νὰ σπεύσῃ πρὸς τὰ πρόβατά του, καὶ ἀνεχώρησε. Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κρουσάρου διεφαίνετο ἀνησυχία, ἣν δυσκόλως προσεπάθει νὰ κρύψῃ, ἀλλ' ἐξηκολούθει τὸ ἔργον του. Αἱ τρεῖς πλευραὶ τῆς κούρτας μας εἶχον, ἤδη ὕψος 2 περίπου μέτρων ἐλλεῖφει δὲ ἐργατῶν ἀπεφασίσαμεν νὰ παραιτηθῶμεν τῆς πολυτελείας τῆς περαιτέρω ὑψώσεως τῶν τοίχων. Ὁ Κρουσάρος ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τούτων τὰ δοκίδια, τὰ ὁποῖα εἶχε φέρῃ μακρόθεν, ἐπὶ δὲ τῶν δοκιδίων ἠπλώθησαν δύο ἀντίσκηνα τοῦ κ. Βιδάκη.

Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ Μέγαρόν μας, ἕτοιμον νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ. Ὁ κ. Βιδάκης, ὡς στρατιωτικός, ἐχάραξε τὸ σχέδιον τῆς τοποθετήσεως ἑκάστου τῶν τριῶν μας, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴν ἀντικρύζῃ, δι' εὐνοήτους λόγους, ἡ κεφαλὴ τοῦ ἑνὸς τοὺς πόδας τοῦ ἄλλου, ἐμέτρησε δὲ καὶ εὗρεν, ὅτι μᾶς ἔμενε διάδρομος 2 1)2 περίπου μέτρων μήκους, καὶ 0,50 πλάτους, διὰ νὰ περιπατῶμεν ἐντὸς τῆς κούρτας, χωρὶς νὰ πατῶμεν τὰς κλινοστρωμνάς μας. Ὁ Κρουσάρος καὶ ὁ ἕτερος βοσκὸς ἐφρόντισαν μάλιστα νὰ φέρουν καὶ καλοκαιρηθιές, διὰ νὰ χρησιμεύσουν, ὡς ὑπόστρωμμα ἐπὶ τῆς ὀλίγον ὑγρᾶς, ἕνεκα τῆς ἀνασκαλεύσεώς της, γῆς. Μετὰ ταῦτα ἤρχισε τὸ ἄνοιγμα τῶν ἀποσκευῶν μας, καὶ ἡ τοποθέτησις αὐτῶν, καὶ τὸ κρέμασμα τῶν σακκουλίων, τῶν περιεχόντων τὰς προμηθείας μας, κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι ταῦτα ἀπρόσιτα εἰς τὰς, τυχὸν, ἐπιθετικὰς διαθέσεις τῶν χοίρων.

Κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῶν ἀποσκευῶν ἀπεκαλύφθη, ὅτι ἡ Δεσποινὶς Χρηστίνη εἶχε λαθραίως εἰσαγάγῃ καὶ κλινοστρωμτήν, ἐλαφρὸν βάρους καὶ πάχους, διὰ τὸν ἀγαπητόν της Μανώλη. Τοῦτο ἐθεωρήθη φοβερὸν σκάνδαλον, ὡς μεγάλη πολυτέλεια, ἐν μέσαις Μαδάραις. Κατ' ἀρχὰς ἔγινε σκέψις νὰ πυρποληθῇ ἡ στρωμνή, ἀλλὰ κατόπιν φρονιμωτέρας σκέψεως, κατὰ πρὸς συμβιβασμὸν τοῦ πράγματος, ἀπεφασίσθη, ἀντὶ δ Καπετὰν Μανώλης νὰ ἀπολαύσῃ ὁλοκλήρου τῆς στρωμνῆς, χρησιμοποιῶν αὐτήν, κατὰ μῆκος, νὰ ἐπιμερισθοῦν ἡ ράχες ὅλων μας τὸ πλάτος αὐτῆς, ἀφιεμένου τοῦ κάτω ἡμίσεως τοῦ σώματος ἡμῶν εἰς τὴν τύχην του, καὶ τὸ σκληρὸν ἔδαφος. Τοῦτο ὅμως ἠνάγκασε τὸν κ. Βιδάκην νὰ ἀλλάξῃ τὸ σχέδιον τῆς τοποθεσίας τῶν κλινῶν μας. Ὁ μέγας διάδρομος, ἐμβαδοῦ ἑνὸς □μέτρου καὶ 0.25 ἑκατοστῶν, ὅστις ἐπεφυλάσσετο, πρὸς ἐλευθέραν κυκλοφορίαν μας, διὰ νὰ μὴ πατῶμεν τὰς κλίνας μας. ἐθυσιάσθη, καὶ οἱ τρεῖς ἐξηπλώθημεν πυραλήλως, καὶ ἐκοιμήθημεν νήδυμον, ἀμεταλούνιστα. Περὶ τὰ χαράγματα τῆς 8ης Ἰουνίου ὁ ἄνεμος ἦτο σφοδρός, ὥστε ὀλίγον ἔλλειψε νὰ ἀποσπάσῃ τὰ ἀντίσκηνα, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὴν στέγην τῶν Ἀνακτόρων μας. Τὰ μέλη τοῦ σώματός μας ἦσαν ναρκωμένα, ἐκ τοῦ πρωϊνοῦ ψύχους, ἀλλ' ἠσθανόμεθα μίαν ἀσυνήθη εὐεξίαν, ἥτις ηὔξανεν, ὅσον αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου μᾶς ἐθέρμαινον, καὶ διέλυον τὸν πάγον τοῦ σώματός μας. Ἐξεκαρδίσθημεν εἰς τὰ γέλια, ὅταν εἷς ἐξ ἡμῶν ἐπανέλαβε τὰς φράσεις τοῦ Βοσκοῦ τοῦ Ὁμήρου, διὰ νὰ παρασιήσῃ τὴν ἄκραν εὐεξίαν τοῦ σώματός του, κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας. Ὁ βοσκὸς ἐβεβαίου τοῦτο, διὰ τοῦ γνωστοῦ ὅρκου: «Διάλε, μωρὲ Μανώλη, τὸ πνεῦμα τσῆ ψυχῆς μου, ἀδέ, κ λ.π. θὰ κάμω δέκα σβούρους!»

Τὸ Προσωπικὸν τῆς Πετρόκουρτας.—Κατασκευὴ τραπεζαρίας.—Αἰτία πολέμου.—Προπαρασκευαί.—Ἐπίσκεψις τοῦ Σταθμάρχου Θερίσσου.

Δὲν εἴχομεν ἀκόμη ἐγερθῇ, μόλις ἐδιαφώτιζε, καὶ ὁ σύντροφός μας κ. Βιδάκης τοπώνει, διερχόμενον ὀλίγον κατωτέρω τοῦ καταυλισμοῦ μας, τὸν ἐκ Θερίσσου, φρέσκον φρέσκον ἐρχόμενον, καὶ διὰ τὴν Λουτσόκουρταν διευθυνόμενον Νικόλαον Φουτράκην.

— Κάτι πολλὰ πρωΐ; Τοῦ λέγει.

— «Μηδὲ πολλὰ πρωΐ,» τοῦ ἀπαντᾷ ὁ ὁδοιπόρος, μὲ τὴν ἀπαλὴν καὶ ἐρωτηματικὴν Θερισιανὴν προφοράν του.

Εἶχε διατρέξῃ ὁ ἀθεόφοβος διάστημα τεσσάρων ὡρῶν συνήθους στρατιωτικῆς πορείας, ἣν ἡμεῖς διετρέξαμεν εἰς 6 ὥρας, ἀπὸ Θερίσσου, μέχρι Πετρόκουρτας χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὴν παραμικρὰν κόπωσιν, ἡ κρίσις δὲ τὴν ὁποίαν ἔκαμνεν, ὅτι δὲν εἶναι «Μουδὲ πολλὰ πρωΐ», μᾶς ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἠσθάνετο οἱονεὶ τύψεις συνειδότος, διότι τὸν ἔφθασεν ἡ αὐγὴ εἰς τὴν Πετρόκουρταν, ἀντὶ νὰ τὸν φθάσῃ εἰς τὴν Λουτσόκουρταν, δηλαδὴ ἀπόστασιν ἀκόμη, μᾶς ὥρας.

Διὰ τοὺς πόδας τῶν ὀρεινῶν μας ἐμηδενίζονται κυριολεκτικῶς, αἱ ἀποστάσεις. Ἀλλὰ καιρὸς εἶναι νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τὸ Προσωπικὸν τῆς Πετρόκουρτας. Τοῦτο ἀπετελεῖτο, ἀπὸ τὰ ἑξῆς πρόσωπα:

1) Μανώλης Μπαλαντίνος, (ὁ Κρουσάρος), ὁ τὰ πάντα διευθύνων καὶ ἀναπληρῶν.

2) Μανοῦσος Βιδάκης, Τυροκόμος.

3) Παναγιώτης Μπαλλαντῖνος, Ἐγκαλονόμος.

5) Θρασύβ. Σταματάκης, Στειροβοσκός.

5) Σταῦρος Χαζιράκης, ἐκ Ζούρβας, Περίσσιος.

6) Βασίλειος Χαζιράκης, ἀδελφὸς τοῦ, ὀκταετής, Ὑποπερίσσιος.

7) Ἑλένη Βιδάκη, ἀδελφὴ τοῦ Τυροκόμου, χήρα, μαγείρισσα.

Ὁ Βασίλης μας, ὁ Ὑποπερίσσιος, μᾶς ἔκαμε τὸ *ποδαρικὸ* εἰς τὸ καινούργιο μας σπῆτι. Ἀξημέρωτα μᾶς παρουσιάσθη, φορτωμένος τρόφιμα. Ἕνα τσικάλι γκιοῦρτι, μαλάκα καὶ μυζήθρα, καὶ χιόνι. Μικρούτσικος, μὲ συμπαθῆ φυσιογνωμίαν, σιωπηλὸς καὶ σοβαρός, ὡς Ρωμαῖος Συγκλητικός, ἀκούραστος, καὶ πάντοτε πρόθυμος νὰ ἐκτελέσῃ πᾶσαν μας μικροπαραγγελίαν, καὶ ν' ἀνεβοκατεβῇ, ἀπὸ τὴν κούρταν εἰς τὴν καλύβην μας, εἰκοσάκις καὶ πλέον τῆς ἡμέρας, ξυπόλυτος, (τὰ πέλματά του ἔχουν μεταβληθῇ εἰς κατειργασμένον δέρμα, (τελατίνι), μὲ μίαν βράκαν κοντὴν καὶ λυγδερήν, καὶ μὲ ἕνα πουκαμισάκι, χρώματος κιτρινωποῦ, ἀπὸ τὴν λύγδαν. Βήχει διαρκῶς, διότι ὅλην τὴν ὥραν καταπίνει χιόνι.

Τὸν ὑπεδέχθημεν, μὲ καλὴ καρδιά, καὶ τὸν ἐφιλοδωρήσαμεν ἕνα χωνάκι ζάχαριν, τὴν ὁποίαν, ὡς φαίνεται, πρώτην φορὰν ἔτρωγε. Ἐφάνη τὰ μέγιστα εὐχαριστημένος, τὸ φιλοδώρημα δὲ τοῦτο ἐπηκολούθει ἡ ἐκτέλεσις πάσης παραγγελίας μας. Εἰς τὴν Μαγείρισσαν Ἑλένην συνεστήσαμεν, νὰ τὸν τρίψῃ μὲ ὀλίγον λάδι, διὰ νὰ τοῦ περάσῃ τὸ κρυολόγημα. «Ἂς τε τον νὰ συνηθᾷ, καὶ νὰ μὴν κακομαθαίνῃ» μᾶς ἀπήντησεν αὐτή. Τὸ εὐχάριστον εἶναι, ὅτι αἱ συχναὶ δόσεις τῆς ζάχαρις, ἴσως καὶ ἡ καλοφαγία, (τοῦ ἐδίδομεν μερίδιον, ἀπὸ τὴν τράπεζάν μας), τοῦ ἔκοψαν, ὁριστικῶς, τὸν βῆχα, ἔκαμε δὲ τὸ παιδί, μετὰ δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας, καὶ χρῶμα. Ἀφοῦ ἐπρογευματίσαμεν, ἐπεδόθημεν εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς καλύβης μας, καὶ εἰς τὴν προσθήκην τραπεζαρίας. Τὸ ἑσπέρας καὶ τὸ πρωΐ ἐφάγαμεν ἀκλαδῦ, (ἀγακούρκουδα). Ἠννοοῦμεν τὸ μεσημβρινὸν γεῦμά μας νὰ φάγωμεν, ἐπὶ τραπέζης, καὶ καθήμενοι. Πρωΐ, πρωΐ, 9 Ἰουνίου, ἐνῷ εἰργαζόμεθα, ἐδεχθημεν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Γ. Πολυχρονάκη, Κρητὸς Πρόσφυγος, ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας.

Νέος εἶχεν ἀποδημήσῃ ἐκεῖ. Ἔγινε κύριος ἱκανῆς ἀκινήτου περιουσίας, καὶ εὐτυχὴς οἰκογενειάρχης. Ἡ λαίλαψ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς τὸν ἄφηκε *λύχνο, χωρὶς φτύλι*, καθὼς ἔλεγε. Ἐπανέκαμψεν εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος, πρεσβύτης ἤδη, ἀλλὰ πλήρης, ἀκόμη, ζωῆς καὶ ἀεικινήτου. Ἐπεσκέπτετο τὰ λαμπρὰ τῶν παιδικῶν του χρόνων. Ἅμα μᾶς εἶδε, σχεδιάζοντας τὴν τραπεζαρίαν μας, αὐτόκλητος ἀνέλαβε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγαλητέρου ἔργου. Ὑπεράνω τῆς καλύβης μας εὑρίσκοντο σχιστόλιθοι, καὶ πέριξ αὐτῶν περιαιρετοὶ βράχοι. Διὰ μιᾶς σκαλίδας, ἥτις ἔξεσ.έλιωνε διαρκῶς, ἐκαθαρίσαμεν τὸν ἀπαιτούμενον χῶρον, ἀπὸ τοὺς θάμνους, ἰσοπεδώσαμεν αὐτόν, ἀφηρέσαμεν τοὺς ἐκεῖ ἀκανονίστως κειμένους βράχους, ἐκτίσαμεν, ἐν τῷ μέσῳ, βάσιν πλατεῖαν καὶ στερεάν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπεθέσαμεν ὑπερμεγέθη πλάκα, σχεδὸν λείαν, μήκους ἑνὸς καὶ ἡμίσεως, καὶ πλάτους ἑνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου, κατεσκευάσαμεν, πέριξ τῆς τραπέζης, ἓξ βάσεις, ἐπὶ ἑκάστης τῶν ὁποίων ἐπεθήκαμεν μικρὰν πλάκα, ἐν εἴδει θώκου, καὶ, τὸ μεσημέρι, ἐκαθήσαμεν πέριξ τῆς τραπέζης, καὶ ἐφάγαμεν, σὰν ἄνθρωποι, καὶ οὐχὶ ἀνακούρκουδα. Ὁ Βασίλης μᾶς προσεκόμισε χιόνι, μίαν χύτραν μὲ νερό, χιονόγαλα, γιαοῦρτι, μυζήθρα καὶ μαλάκα, ἡ δὲ μαγείρισσα Ἑλένη ἕνα τσικάλι μπακαλάον γιαχνιστόν, μὲ πατάτες. Ὁ Κρουσάρος προσῆλθεν κομίζων τὴν

μίαν νταμετζάνα τοῦ Κισαμίτου οἴνου, τὸ ὁποῖον εἴχομεν φέρῃ ἐκ Χανίων, καὶ τὸ συμπόσιον διεξήχθη, μὲ ἄκραν εὐθυμίαν καὶ πολλὴν ὄρεξιν. Μετὰ τὸ γεῦμα ἐξηπλώθημεν, ἐπὶ τῶν κλιτῶν μας, καὶ ἐκοιμήθημεν βαθύτατα, ἐπὶ ὥρας. Ὁ σφοδρότατος ἄνεμος εἶχε παραμερίσῃ τὰ ἀτσκηνά μας, καὶ ἠσχολήθημεν, νὰ τὰ στερεώσωμεν, διὰ σχοινίων. Ὁ Βασίλης μᾶς προσκόμισε πάλιν χιόνι, νερό, μυζήθρα, καὶ μαλάκα.

Ἐπειδὴ ἐξαφράσαμεν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μᾶς κάμῃ ἡ Ἑλένη καλλιτσούνια, ὁ Κρουσάρος ἀνεβοκατέβηκε δουνὰ καὶ πλαγιάδες ἕως ὅτου εὗρε μίαν κατάλληλον, ἐκ σχιστολίθου, πλάκα, ἀντὶ τηγανίου, διὰ νὰ ψηθοῦν ἐπ' αὐτῆς τὰ καλλιτσούνια.

Περὶ τὸ ἑσπέρας ἐλύθη τὸ μυστήριον τῆς χθεσινῆς ἐξαφανίσεως τῶν βοσκῶν μας, τῶν ὁποίων ὅλην τὴν ὑπηρεσίαν: Γκαλονόμου, Ἀρμεχτῆ, Βοηθοῦ Τυροκόμου κλπ., ἀνέλαβε, κατ' ἀνάγκην, ἀγογγύστως ὁ Κρουσάρος. Μᾶς ἐξήγησεν, ὅτι οἱ Βοσκοὶ τοῦ Μιτάτου Χωστῆς εἶχαν βάλῃ εἰς ἀμαλγάδι τοῦ Μιτάτου Πετρόκουρτας τὰ πρόβατά των, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἐπῆλθον ἔριδες, μεταξὺ τῶν βοσκῶν, τῶν δύο Μιτάτων, καὶ ἀντεκδικήσεις. Οἱ βοσκοί, δηλαδή, τοῦ δικοῦ μας Μιτάτου εἶχαν παίξῃ μιὰ πλακιὰ εἰς τὸ κεφάλι ἑνὸς βοσκοῦ τῆς Χωστῆς, (ἀκριβῶς τοῦ βοσκοῦ, ὅστις μᾶς εἶχε προσφέρῃ τὴν φιλοξενίαν του, μὲ τὸ νερό), ὅτι ἐχύθη πολὺ αἷμα, ἀπὸ τὸ κεφάλι του, καὶ ἐλιγοθύμησε, κατεπεσὼν εἰς ἕνα πλάϊ, ὅπου ἔμεινεν ἀναίσθητος, ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν. Ὅτι, κατόπιν, συνῆλθεν, ἔδεσε μόνος του τὸ κεφάλι του, καὶ ἐξηκολούθησε τὴν ὑπηρεσίαν του, εἰς τὸ Μιτάτο του. Ὅτι οἱ Βοσκοί μας, ἕνεκα τοῦ γεγονότος τούτου, ἐπαρεμέρισαν, (δηλαδὴ ἐξηφανίσθησαν), καὶ ἔτσι τὸ ἔπεσεν ὅλη ἡ δουλειὰ αὐτοῦ, ὅτι ἕνεκα τῆς ἐξαφανίσεως τῶν βοσκῶν τὰ πρόβατά των ἐδιάκοψαν, καὶ ἐσκορπίσθηκαν. Ἐβάδεψαν δὲ τὰ πρόβατα καὶ τοῦ Μιτάτου Χωστῆς, (διότι καὶ ἐκεῖ, θνεκα τοῦ αὐτοῦ γεγονότος, ἐπῆλθε διαταραχή), καὶ ἀνακατεύπηκαν, τὰ μὲν μὲ τὰ δέ. Εἰς τὸ Μιτάτο μας ἄρμεξαν κάμποσα τρόβατα τοῦ Μιτάτου Χωστῆς, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον οἱ κύριοι τοῦ Μιτάτου τούτου ἐθεώρησαν, ὡς προσβολήν, ὡς καὶ τὸν τραυματισμὸν τοῦ Περίσσιου των, καὶ, ἐπομένως ***Αἰτίαν πολέμου***, καὶ ὅτι τὰ πράγματα εἶναι σκοῦρα. Πράγματι μετ' ὀλίγον εἴδομεν ἕνα τῶν βοσκῶν τοῦ Μιτάτου Χωστῆς, τὸν Ἐλευθέριον Ρικούνην, πηγαινοερχόμενον, ἐπιδεικτικῶς, καὶ ἔνοπλον, ἐνῷ, προηγουμένως, ἦτο ἄοπλος, περισυλλέγοντα τὰ σκορπισμένα, τῇδε κακεῖσε πρόβατά του, καὶ ἀμίλητον. Ἐπειδὴ τὸν ἐγνώριζα, ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας, τὸν ἐκάλεσα, διὰ τοῦ Βασίλη, νὰ ἔλθῃ νὰ τοῦ εἴπω, ἀλλ' ἠρνήθη, προφασισθεὶς ὅτι ἔχει δουλειὰ βιαστική.

Τὴν ἐκ τῶν γεγονότων τούτων ἀνησυχίαν ἤλθε νὰ ἐνισχύσῃ, ἡ μετὰ συνοδείας χωροφυλάκων, ἐπίσκεψις τοῦ Σταθμάρχου Θερίσσου Βασιλαντωνάκη.

Λίαν πεπειραμένος καὶ εὐφυής, τὸ ὄργανον τοῦτο τῆς Δημοσίας Τάξεως, ἅμα πληροφορηθεὶς τὰ γεγονότα, ἀντί, γραφειοκρατικῶς, νὰ ἀρχίσῃ συντάσσων ἐκθέσεις καὶ καταγγελίας, ἐπωφελούμενος τῆς εἰς τὰ ὄρη παρουσίας μας, ἦλθε πρῶτον, νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὸ ἔδαφος, καὶ προσανατολισθῇ, περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θὰ διεχειρίζετο καὶ θὰ διηυθέτει τὴν προκύψασαν ἀνωμαλίαν, περιέχουσαν σπέρματα δεινοτέρων γεγονότων. Εἰς τὸ χωρίον, κατὰ τὴν ἐκεῖ συνάντησίν μας, μᾶς εἶχεν ὑποσχεθῇ, ὅτι θὰ μᾶς ἐπεσκέπτετο, εἰς τὸ Μιτάτο. Προέβαλε, λοιπόν, τὴν ὑπόσχεσίν του ταύτην, ὡς αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεως, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔλλειψε νὰ μᾶς καταστήσῃ ἐνημέρους, περὶ τῶν διαστάσεων, τὰς ὁποίας θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὸ ἐπεισόδιον. Ἠννοήσαμεν, ὅτι ἡ παρουσία του εἶχε σχέσιν μὲ τὸν σκοπὸν τῆς, ἐν ἀνάγκῃ, προλήψεως τοῦ κινδύνου συγκρούσεως, μεταξὺ τῶν βοσκῶν τῶν δύο Μιτάτων. Ἐδείπνησε μαζύ μας, ἐκοιμήθη εἰς τὴν καλύβην μας, ἐνῷ οἱ χωροφύλακές του ἐπλάγιασαν εἰς τὸ δῶμα τῆς κούρτας, καὶ τὴν ἑπομένην, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη, ὅτι δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος, τοῦ ὑπεσχέθημεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν μεσολάβησίν μας, μεταξὺ τῶν δύο Μιτάτων, ἀνεχώρησεν.

Φώτισμὸς δι' ἀσετυλήνης.— Ὁδοποιΐα.— Ἐρωτόκριτος.— Δημώδης ποίησις, καὶ ἡ ἠχὼ τῶν ὀρέων.— Κινηματογραφικὴ διασκέδασις.

Ἐλησμονήσαμεν νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι τὸ δεῖπνον ἡμῶν, τὸ ὁποῖον συνεμερίσθη καὶ ὁ Σταθμάρχης, ἔγινεν, ἐπὶ τῆς τραπεζαρίας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκ πλακός, τραπέζης ἐτοποθετήθη ἡ ἐξ ἀσετυλήνης, λυχνία, τῆς ὁποίας τὰ τρία ρύμφη ἐξετόξευον ζωηρὰς ἀκτῖνας, εἰς τὰς δύο πλευρὰς τῆς φάραγγος. Οἱ βοσκοὶ τῶν πέριξ πλαγιάδων ἐξεπλάγησαν, ἀπὸ τὸ ἀσύνηθες ἔντονον φῶς. Ἐδοξάσθησε τοῦτο πολύ, καὶ τὸν ἐγκαταλειφθέντα μόνον Κρουσάρον νὰ ἀρ ἑξῃ, ἀναζέσῃ, τυροκομήσῃ, καί, ἐν γένει, ἐκτελέσῃ τὰς πλείστας ἐργασίας τοῦ Μιτάτου.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης, (10 Ἰουνίου), ἀφοῦ ὁ Βασίλης μᾶς ἔφερε τὰ συνήθη φαγητά, καὶ ἐφάγαμεν ἐκάμαμεν τὴν τουαλέτταν μας, ἐξυρίσθημεν, καὶ διὰ νὰ ἀποθανατίσωμεν τὸ ὄνομά μας, τὸ ἐχαράξαμεν ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ βράχου. Ἐνῷ κατεγινόμεθα εἰς τὴν σοβαρὰν ταύτην ἐργασίαν, ἠκούσαμεν ἐπανειλημμένα κτυπήματα, προερχόμενα ἐκ τῆς ἀντικρυνῆς πλαγιάδος, ταυτοχρόνως δὲ διεκρίναμεν καὶ ἕνα βοσκόν, ἐργαζόμενον, πρὸς διαπλάτυνσιν καὶ ἐξομάλυνσιν τῆς ἐλικοειδοῦς ἐκεῖ, ἀτραποῦ, τῆς ὁδηγούσης μέχρι τῆς κορυφῆς Καλόρους. Ἦτο ὁ Ἰωάννης Στρογγυλάκης. Μόνος του, διὰ μιᾶς σκαλίδας, κατώρθωνε λίαν ἐπιτυχῶς, τοῦτο. Ἀπεφασίσαμεν νὰ τὸν μιμηθῶμεν, καὶ ἀφοῦ ἐξωμαλύναμεν καὶ διεπλατύναμεν τὸν πέριξ τῆς καλύβης ἡμῶν χῶρον, καὶ τὰς ἐκεῖ ἀτραπούς, κατήλθομεν, μέχρι τῆς κυρίας ἀτραποῦ, τῆς ὁδηγούσης εἰς Χωστήν, καὶ ἐργασθέντες, ἐπὶ ὥρας τινάς, κατεσκευάσαμεν, διὰ μᾶς μόνης σκαλίδας, καὶ ταύτης ἐλαττωματικῆς, ὁδὸν βατήν, ἀρκετὰ κλινήν, 80—100 περίπου μέτρων. Αὕτη μᾶς ἐχρησίμευσε, ὡς Πλατεῖα, κατὰ τὴν ἐκεῖ διαμονήν μας. Ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπον, ἡ ὁδοποιΐα εἰς τὰ μέρη ταῦτα εἶναι εὐκολωτάτη, ἕνεκα τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους. Δὲν εἴχομεν, παρὰ νὰ ξεκολλῶμεν, ἀπὸ τὸ ἔδαφος τοὺς λίθους, νὰ τοὺς τοποθετῶμεν, ἐπὶ τοῦ κρημνώδους χώρου τῆς ὁδοῦ, καὶ νὰ ἐξομαλόνωμεν τὸ ἔδαφος. Τὸ τί δύναται νὰ κάμῃ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ὁμαδικῶς ὀργανουμένη, ἀποδεικνύεται, ἐκ τῆς ἐργασίας, ἥτις γίνεται, τώρα, εἰς τὰς Ἀνατολικάς, ἰδίως, Ἐπαρχίας τῆς Κρήτης.

Χωρία, εἰς ἀπόστασιν πολλῶν χιλιομέτρων, συνδέονται, δι ἀμαξιτῶν ὁδῶν, διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων ἑκάστου χωρίου. Εἴπομεν, ὅτι οἱ Θερισσαῖοι βαρέως φέρουν τὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐγκατάλειψιν τοῦ χωρίου των, καὶ ὑπὸ ἔποψιν ὁδοποιΐας. (Ἀφήνω, ὅτι τὸ μερὸν Κράτος ἔπαυσεν, ἐσχάτως, καὶ τὸν ὑποδιδάσκαλον τοῦ χωρίου, λόγῳ τῶν περιφήμων οἰκονομιῶν του!). Μᾶς ἐδήλωσαν, ὅτι εἶναι πρόθυμοι νὰ συνεισφέρουν, κατ' ἔτος, περὶ τὰ 300 ἡμερομίσθια, διὰ τὴν Ὁδοποιΐαν. Τοὺς συνεστήσαμεν νὰ στηριχθῶσιν εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, καὶ νὰ μὴ περιμένουν, ἀπὸ Κυβερνήσεις. Ἐζητήσαμεν, δι' Ἀναφορᾶς των, νὰ τοὺς σταλῇ, ἐξ Ἀθηνῶν, τὸ σχέδιον τῆς κατασκευῆς τῆς ὁδοῦ των, τὸ ὁποῖον κοσμεῖ κανὲν χρονοδούλαπον κανενὸς Ὑπουργείου. Ἡ Μέγαιρα γραφειοκρατία οὔτε τοῦτο δὲν ἐπέτρεψεν ἀκόμη. Ἐλλείψει τοῦ σχεδίου ἠναγκάσθησαν νὰ παρακαλέσουν τὸν Δήμαρχον Χανίων, νὰ τοὺς στείλῃ ἕνα Μηχανικόν, νὰ τοὺς ὑποδείξῃ τὸν τρόπον τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔργου. Ὁ Μηχανικὸς ἐστάλη, καὶ ἤδη, (ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1926), 100 ρωμαλέοι Θερισσιανοί, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κ. Δ. Βιδάκη, ἐργάζονται, πρὸς κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ των, καὶ εἶναι πολὺ ἐνθουσιασμένοι, μὲ τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου των. Δίκαιον θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν τὴν Ἔκκλησιν τῆς Κοινότητος Θερίσσου πρὸς συλλογὴν Ἐράνων. Εἶναι αὕτη λίαν χαρακτηριστική, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

«ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΘΕΡΙΣΣΟΥ

Πρὸς συλλογὴν ἐράνων, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ Θερίσσου—Χανίων, μέσῳ τῆς φάραγγος, τῆς διερχομένης, διὰ τῶν νέων Πηγῶν τῶν Περιβολίων.

Κύριοι,

Ὅσοι ἔχετε συνδεδεμένην τὴν ἱστορίαν σας, μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ Χωριοῦ μας.

Ὅσοι ἐμφορεῖσθε, ἀπὸ ἐκπολιτιστικὰ καὶ πατριωτικὰ αἰσθήματα.

Ὅσοι θέλετε, διερχόμενοι διὰ μέσου τῆς φάραγγος τοῦ Χωριοῦ μας, νὰ θαυμάσετε τὸ μεγαλεῖον τῆς Φύσεως, μεθ' οὗ ἔχει προικίσῃ αὕτη τὸ μέρος τοῦτο, καὶ τὸ ὁποῖον, σπανίως, παρουσιάζεται ἀλλαχοῦ.

Ὅσοι ἐπιθυμεῖτε, ἐπισκεπτόμενοι τίς Ἱστορικές του Ἀλιάκες, ὅπου ἔπεσεν ἄλλοτε ὁ Στέφανος Χάλης, γόνος τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Χάληδων, ν' ἀπολαύσητε ἐκεῖθεν, μαγευτικωτάτης θέας, ἐν συνδυασμῷ, μὲ τὰ κρυστάλλινα νερά της, καὶ τοὺς πανυψήλους καὶ γηραιοὺς πλατάνους της.

Ὅσοι τέλος ποθεῖτε, ἀφήνοντες τὸν θόρυβον καὶ τὴν τύρβην τῶν Πόλεων, κατὰ τοὺς θερινούς, ἰδίᾳ, μῆνας, νὰ ἐπισκεφθῆτε ἀκόπως, καὶ μὲ μικρὰν δαπάνην τὰ Λευκὰ Ὄρη, τὰ Σανατόρια ταῦτα τῆς Φύσεως, καὶ νὰ ζήσετε ἐκεῖ ὀλίγας ἡμέρας φυσικῆς ζωῆς, καὶ ν' ἀναγεννηθῆτε.

Παρακαλεῖσθε νὰ μᾶς συντρέξετε εἰς τὸ δυσχερὲς μέν, ἀλλά, μετὰ ἀποφασιστικότητος, ἀναληφθὲν ἔργον μας, τῆς κατασκευῆς τοῦ δρόμου Θερίσσου—Χανίων, διὰ προσωπικῆς μας ἐργασίας, ἀφοῦ τὸ Κράτος τοσαύτην ἐπεδείξατο ἀκηδείαν πρὸς ἕνα Χωριό, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ἀνέκαθεν διετήρησαν ἀδούλωτον τὸ φρόνημα, πρωτοστατήσαντες κατὰ τοὺς ὑπὲρ Ἀπελευθερώσεως τῆς Κρήτης Ἀγῶνας.

Ἐν Θερίσσῳ, τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1926.

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΘΕΡΙΣΣΟΥ

Ὁ Πρόεδρος
Γεώργ. Πολυχρονάκης

Τὰ μέλη
Ιωσὴφ Κουρνιδάκης, Γεώργ. Ψουνιστάκης, Δημ. Μπριτζολάκης καὶ Γεώργ. Δ. Λεβεντάκης».

Ἀφοῦ ἐτελειώσαμεν τὴν ἐργασίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, διὰ τὴν Ὁδοποιΐαν, ἐπιστρέφαντες εἰς τὴν καλύβην μας, ἠκούσαμεν στίχους τοῦ «Ἐρωτοκρίτου» ἀπαγγελομένους, μὲ τὸν παθητικὸν ἐκεῖνον μουσικὸν τόνον, δι' οὗ γίνεται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ «Ἐρωτοκρίτου» εἰς ὅλην τὴν Κρήτην, ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους, ἀπὸ τοὺς ἐρωτοκτυπημένους, ἀπὸ πάντας, νεαρίσκους καὶ νεάνιδας, οἱ ὁποῖοι βόσκουν εἰς τὰς πλαγιάδας, μὲ τὸν ἀχώριστον, ἀνὰ χεῖρας, «Ἐρωτόκριτον», ἀπὸ τὰς ἄλλοτε Χανουμίσσας τῆς Κρήτης, καὶ ἀπὸ πάντα ποιητικῆς φύσεως ἄνθρωπον. Ὁ «Ἐρωτόκριτος» εἶναι τὸ Ἐθνικὸν Κρητικὸν Ποίημα πολλῶν ἤδη αἰώνων, ἀσκοῦν ἱκανὴν ἠθικοπλαστικὴν δύναμιν, ἐπὶ τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ. Ἰδοὺ οἱ ἀπαγγελθέντες στίχοι:

Λέγει τση ὁ Ρωτόκριτος:
Ἤκουσες τὰ μαντάτα;
Ὁ Κύρης σου μ' ἐξώρισε
τσῆ ξενιτιᾶς τὴ στράτα.
Τέσσερης μέρες μοναχὰ
μοῦδωκε ν' ἀνημένω,
κ' ἀπέκει νὰ ξενητευθῶ
πολλὰ μακριὰ νὰ πηαίνω.
Καὶ πῶς νὰ σ' ἀποχωριστῶ;
Καὶ πῶς νὰ σοῦ μακρύνω,
καὶ πῶς νὰ ζήσω δίχως σου
στὸν χωρισμὸν ἐκεῖνο;

Ὁ ἄδων τὴν περιπαθῆ ταύτην περικοπὴν τοῦ «Ἐρωτοκρίτου», ὁ Περίσσιος, Σταῦρος Χαζιράκης, ἐκ Ζούρβας, ἔφηβος 18—19 ἐτῶν, ὑψηλός, ραδινός, μὲ μέσῃ δαχτυλίδι, καὶ μὲ ὡραίους πλατεῖς, καθήμενος χαμαί, ἀκουμβῶν τὴν ράχην του ἐπὶ τῆς ρίζης βράχου, καὶ ἔχων τὸν ἕνα πόδα ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον, εἰς στάσιν ἀγαλματώδη.

Δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα, καὶ ὁ Τυροκόμος προσεκάλεσε τὸν Περίσσιον νὰ τοῦ βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον του. Τοῦ ἐζητήσαμεν τὸν «Ἐρωτόκριτον», καὶ ἀρχίσαμεν καὶ ἡμεῖς ἀναγινώσκοντες διαφόρους περικοπὰς αὐτοῦ. Ὁ Κρουσάρος, ζηλεύσας, ἦλθε καὶ ἐτραγούδησε μερικὰ Ριζίτικα. Ἡ μαγείρισσα Ἑλένη παρηκολούθει ὅλην αὐτὴν τὴν φιλολογικὴν κίνησιν, μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος. Τὴν παρεκινήσαμεν νὰ μᾶς πῇ καὶ αὐτὴ μερικὲς Μαντινάδες. Κατ' ἀρχὰς ἐδυσκολεύετο. Ἐπὶ τέλους συγκατετέθη αὕτη, νὰ μᾶς πῇ μερικοὺς στίχους Ρεθεμνιώτικους, καθὼς μᾶς εἶπε, τοὺς ὁποίους εἶχε μάθῃ τώρα τελευταῖα:

«Μαστόροι κι' ἀρχιμάστοροι
Τὰ χτίζουν τὰ Παλάθια.
Καὶ σύ, Κερά μου, ἐμπόρεσες
μὲ τὰ γλυκά σου μάθια.
Ἕνα Παλάτι ἀτράνταχτο
γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ χτίσῃς,
Καὶ μέσα του γιὰ Βασιλιὰ
καὶ Ρήγα νὰ μὲ στήσῃς».

Μᾶς εἶπε καὶ δυὸ Καστρινοὺς (Ἡρακλειώτικους) στίχους:

«Σὰν μοῦ τὴν ἤψες τὴν φωθιά
Ἤπιασες τὸ λαΐνι,
καὶ κένεις πῶς τὴν λαντουρᾷς,
μὰ κείνη μπλειὸ δὲν σβύνει».
«Σὰν μοῦ τὴν ἤψες τὴ φωθιὰ
Ἤφυγες κι' ἄφηκές με
μηδὲ Θεὸ φοβήθηκες,
μηδὲ λυπήθηκές με».

Ἡ εὐθυμία εἶχε φθάσῃ εἰς τὸ κατακόρυφον. Ἕνας βοσκός, ἀπὸ τὴν πέρα μπάντα, ἐφώναζεν ἄλλου βοσκοῦ πρὸς τὴν πῶδε μπάντα.

Ἡ ἠχὼ τῆς φωνῆς του ἐπανελάμβανεν εὐκρινῶς τοὺς λόγους του. Τὸν ἐμιμήθημεν, καὶ ἡ ἠχὼ ἀντιλαλοῦσεν ἐπὶ πολύ, ἐντὸς τῆς χαράδρας.

Αἴφνης ἀκούομεν δαιμονιώδεις κρότους, προερχομένους, ἐκ τῶν παρακειμένων πλαγιάδων Στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ μέρος τῶν κρότων παρετηρήσαμεν ὀγκολίθους, μεγάλων διαστάσεων, κατακυλοῦντας, ἐκ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων, παρασύροντας ἄλλους λίθους, θραύοντας μικροτέρους, καὶ ἐγείροντας νέφη σκόνης. Ἐνθυμίζε κανείς, ὅτι ἐπαναλαμβάνεται ἡ Τιτανομαχία. Ἠρωτήσαμεν τοὺς βοσκούς, τί συμβαίνει, καὶ, γελῶντες, ζῶτει μᾶς εἶπαν, ὅτι ἦτο ὁ Κινηματογράφος των. Οἱ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων βοσκοί, πρὸς διασκέδασιν, ἐκατρακύλουν πτωχοὺς ὄγκους, πρὸς τὰ κάτω. Τὸ τοιοῦτον ἐπανελήφθη πολλάκις, καὶ ἄλλας ἑσπέρας, χωρὶς πλέον νὰ μᾶς κάμῃ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ παύσῃ τὸ παιγνίδι τοῦτο τῶν βοσκῶν, καὶ νὰ ἐνέχῃ τὸ ἄριον μέλος του.

(Συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον).

ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Ἀπὸ τὴν ἐξαίρετον ἐφημερίδα τῶν Πατρῶν ὁ «*Ἀγρότης*» (τῆς 23 Ὀκτωβρίου 1927) ἀναδημοσιεύομεν τὰ ἀκόλουθα:

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΣΘΗΤΕ

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ὑψηλὸς σκοπὸς τῶν Συνεταιρισμῶν παρεγνωρίσθη. Τοῦτο ἦτο ἡ αἰτία τῆς ἀποσυνθέσεως πλείστων συνεταιρισμῶν. Πολλοὶ συνεταιρισμοὶ ἱδρύθησαν κατὰ τὸ διά-

στημα τοῦ ἀποκλεισμοῦ χωρὶς τὰ μέλη νὰ ἔχουν ὄχι μόνον συνείδησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ γνῶσιν τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς συνεργατικῆς ἰδέας. Ἱδρύθησαν ἁπλῶς κατὰ τὸν ἀπαίσιον ἀποκλεισμὸν διὰ νὰ δύνανται εὐκολώτερον τὰ μέλη νὰ προμηθεύωνται τὰ τρόφιμά των. Δηλαδὴ ἐκτελοῦσαν τότε τὰ ἔργα τοῦ μπακάλη. Ἀτυχῶς τὴν κακὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἐξακολουθοῦσιν ἀκόμη νὰ τηρῶσι. Ἐνῷ ἔπρεπε οἱ διευθύνοντες τοὺς συνεταιρισμοὺς νὰ στρέψωσι τὴν προσοχήν των εἰς ὑψηλότερα ἰδανικά. Δημοσιεύομεν κατωτέρω ἀπόσπασμα τῶν πρακτικῶν τοῦ Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ Λογοθέτη (Ἀχαΐας), τοῦ ὁποίου τὴν δρᾶσιν ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ σημειώσωμεν καὶ εἰς προηγούμενον φύλλον μας. Συνιστῶμεν εἰς ὅλους τοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἐν Πάτραις Ἕνωσιν ὅπως ἀναγνώσουν μετὰ προσοχῆς τὰ κατωτέρω καὶ ἐντείνουσι τὰς ἐνεργείας των εἰς παρομοίους σκοπούς. Ἂς εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ εἶναι εὐεργέται ὄχι μόνον τῆς περιφερείας των, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν γένει Ἐθνικῆς μας οἰκονομίας.

Ἰδοὺ ὁ λόγος τοῦ κ. Προέδρου καὶ τὸ ψήφισμα :

Φίλοι Συνεταῖροι,

Ὅλοι παραπονούμεθα ὅτι τὰ ἐκ τῆς πτραγωγῆς εἰσοδήματά μας δὲν εἶναι ἀνάλογα τῶν κόπων καὶ τῶν ἐξόδων ποῦ καταβάλλομεν πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ἂς ἐξετάσωμεν ὅλοι ὁμοῦ τὰ αἴτια καὶ ἂς ἴδωμεν πῶς δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὸ κακὸν τοῦτο. Κατὰ τὴν γνώμην μου τὰ αἴτια εἶναι διάφορα π. χ. ἔλλειψις ἀγροτικῆς ἀσφαλείας, ἔλλειψις συγκοινωνίας, βαρεῖαι φορολογίαι, παντελὴς ἀδιαφορία τοῦ Κράτους διὰ τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ καὶ πλημμελὴς καλλιέργεια, ἔλλειψις ἐπαρκοῦς ἐνδιαφέροντος τῶν γεωργῶν διὰ τὸ ἐπάγγελμά των, μοιρολατρεία, ἐμμονὴ εἰς προϊστορικὰς μεθόδους καλλιεργείας, ἔλλειψις ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως κτλ. Οἱ περισσότεροι τῶν γεωργῶν μας καλλιεργοῦσιν ὅπως, ὅπως χωρὶς προσοχὴν καὶ ἐνδιαφέρον, ἄλλοι ἀμελοῦσι τὰ βλαθέα ὀργώματα, ἄλλοι τὴν μεθοδικὴν λίπανσιν ἄλλοι τὴν διαλογὴν καὶ ἀπολύμανσιν τοῦ σπόρου καὶ ἀνεξαιρέτως ὅλοι τὴν ἐπιλογὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ποῦ ἀντέχουσι καλλίτερον εἰς κάθε ἀγρὸν ἢ περιφέρειαν καὶ ἀφίνωσι περισσότερον καθαρὸν εἰσόδημα.

Ἐὰν ἑπομένως θέλωμεν νὰ ἴδωμεν πρόοδον, ἂν θέλωμεν νὰ ζήσωμεν οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητοι, ἂν θέλωμεν νὰ προοδεύσωμεν εἶνε ἀνάγκη νὰ δείξωμεν ἀρκετὸν ἐνδιαφέρον ὅλοι μαζὶ καὶ καθεὶς χωριστὰ διὰ τὴν πρόοδον τοῦ γεωργικοῦ μας ἐπαγγέλματος. Παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ποῦ ἡ γεωργία ἐθεωρεῖτο «κλῆρος τῶν πτωχῶν καὶ ἀμαθῶν» καὶ ὅλοι σήμερον τὴν ἀναγνωρίζουν ὡς τὸ εὐγενέστερον καὶ ἠθικώτερον ἐπάγγελμα. Ἂς φροντίσῃ ὁ καθεὶς ***νὰ ὀργώσῃ βαθειὰ τοὺς ἀγρούς του,*** μὴ σπείρῃ ποτὲ σίτε νὰ καλλιεργήσῃ τίποτε χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ ἀρκετὰ ζωϊκὰ καὶ χημικὰ λιπάσματα, μὴ σπείρῃ ποτὲ χωρὶς νὰ καθαρίσῃ μὲ ἐπιμέλειαν τὸν σπόρον καὶ ἀπολυμάνῃ αὐτὸν διὰ θειϊκοῦ χαλκοῦ, ἂς φροντίσῃ ὁ καθεὶς νὰ καταστρέψῃ τὰ ζιζάνια ποῦ φυτρώνουν εἰς τὰ σπαρτά του καὶ τὰ πνίγουν. Ἂς ἐπιδοῶμεν ὅλοι μετὰ ζήλου παρηλλήλως πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ σταφιδαμπέλων καὶ χωρὶς νὰ παραμελήσωμεν ταύτην, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δένδρων. Τὰ δένδρα εὐδοκιμοῦν πολὺ εἰς τὸν τόπον μας καὶ ἀποδίδουν πολὺ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην καλλιέργειαν π. χ. εἰς ἓν στρέμμα δύνανται νὰ φυτευθῶσι 10 ἐλαῖαι αἱ ὁποῖαι θὰ δώσουν ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ ἔτη 80 ὀκάδες ἐλαίου κατὰ μέσον ὅρον ἐτησίως ἀξίας 2.500—3.000 δρ. ἢ 15 ἀμυγδαλέαι αἱ ὁποῖαι θὰ δώσουν 200 ὀκ. καρποῦ κατὰ μέσον ὅρον ἐτησίως ἀξίας 2.000—2.500 δρ. κτλ. Ἐπίσης εἰς τὰς ἄκρας τῶν ἀγρῶν μας, εἰς τοὺς λόφους, εἰς τὰς πλαγιὲς καὶ εἰς τοὺς ρεματιὲς ποῦ ὑπάρχουν εἰς τὴν περιφέρειάν μας καὶ τὰ ὁποῖα μένουν χέρσα καὶ γυμνά, ἂς φυτεύσωμεν κυπαρίσσια, πεῦκα, καζουαρίνους, εὐκάλυπτα καὶ ἄλλα βασικὰ δένδρα ποῦ ἔχει ἀξίαν ἡ ξυλεία αὐτῶν καὶ οὕτω θὰ αὐξήσῃ ἡ ἀξία τῆς περιουσίας μας, θὰ αὐξηθῶσι κατὰ πολὺ τὰ καθαρὰ εἰσοδήματά μας τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς, θὰ ἀποκτήσωμεν ὡραίαν δάσῃ καὶ συστάδας δένδρων ποῦ θὰ ἀπαλλοῦν ἕνα λαμπρὸ στολίδι τοῦ χωριοῦ μας καὶ θὰ μᾶς χαρίζουν τὸν πλοῦτον, τὴν ὑγείαν, καὶ τὴν εὐτυχίαν.

Συνεταῖροι,

Ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἡ φύτευσις δένδρων καὶ ὁ ἐξευγενισμὸς δι' ἐμβολιασμοῦ τῶν ὑπαρχόντων ἀγρίων τοιούτων, σκεφθῆτε, πῶς ὅτοιος φυτεύῃ ἓν δένδρον εἶναι ὡσὰν νὰ καταθέτῃ χιλίας δρ. εἰς τὴν Τράπεζαν ἐπὶ τόκῳ καὶ ἀποκτᾷ ἕνα σκλάβον ποῦ διὰ πολλὰ ἔτη θὰ ἐργάζεται διὰ νὰ ἀποδίδῃ εἰσόδημα εἰς τὸν καλὸν γεωργὸν ποῦ τὸ ἐφύτευε καὶ τὸ ἐπεριποιεῖτο, εἰς τὰ τέκνα του καὶ εἰς τοὺς ἐγγόνους του ἀκόμη, γίνεται δὲ εὐεργέτης τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διότι συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρχθῶσι περισσότεραι τροφαί, περισσότερα καύσιμος καὶ οἰκοδομήσιμος ξυλεία καὶ νὰ καθαρισθῇ ὁ ἀὴρ ἀπὸ τὸ ἐπιβλαβὲς ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐμπλουτιζόμενος μὲ ὀξυγόνον, χαρίζει δηλαδὴ τὴν ὑγείαν εἰς τοὺς περιοίκους. Ἐπίσης σᾶς συνιστῶ ***νὰ μελετᾶτε συχνὰ γεωργικὰ περιοδικὰ καὶ βιβλία,*** ὁ συνεταιρισμός μας διαθέτει 10 ο)ο τῶν ἐτησίων κερδῶν του πρὸς ἀγορὰν διαφόρων τοιούτων βιβλίων, ἠγόρασε δὲ μέχρι τοῦδε περὶ *τὰ 300 βιβλία* τὰ ὁποῖα διένειμεν εἰς τοὺς συνεταίρους δωρεάν.

Προτείνω δὲ ὅπως ἡ γενικὴ συνέλευσις τοῦ συνεταιρισμοῦ ψηφίσῃ καὶ διαθέτει ὁ συνεταρισμὸς μέχρι 20 ο)ο τῶν ἐτησίων κερδῶν του πρὸς διανομὴν βραβείων 1ον) εἰς ἐκείνους τῶν συνεταίρων οἵτινες καλλιεργήσαντες καὶ λιπάναντες καλῶς εἶχον τὴν μεγαλειτέραν κατὰ στρέμμα ἀπόδοσιν σίτου, 2ον) εἰς ἐκείνους ποῦ ἐφύτευσαν ἢ ἐνεβολίασαν τὰ περισσότερα δένδρα καὶ 3ον) εἰς ἐκείνους ποῦ παρασκεύασαν τὰ καλλίτερα σπορεῖα δένδρων.

Ἐπίσης προτείνω ὅπως διαγράφονται εἰς τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους οἱ συνεταῖροι ἐκεῖνοι οἵτινες : 1ον) Δὲν ἐχρησιμοποίησαν εἰς τὰς διαφόρους αὐτῶν καλλιεργείας χημικὰ λισπάματα, 2ον) δὲν ἐφύτευσαν ἢ δὲν ἐνεβολίκασαν 10 τοὐλάχιστον δένδρα κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους καὶ 3ον) ὑπέπεσαν ἐκ προθέσεως εἰς τὸ ἀδίκημα τῆς ἀγροζημίας. Κατὰ δὲ τὴν κατανομὴν τῶν καλλιεργητικῶν δανοίων πρὸς τοὺς συνετκίρους ληφθῶσι πρωτίστως ὑπ' ὄψει : 1ον) ἡ καταναλωθεῖσα ἀναλογικῶς παρ' ἑκάστου συνεταίρου ποσότης χημικῶν λιπασμάτων καὶ 2ον) αἱ καλλιεργητικαὶ δαπάναι ἑκάστου συνεταίρου διὰ τὴν φύτευσιν, τὸν ἐμβολιασμὸν καὶ ἐν γένει τὴν περιποίησιν τῶν δένδρων. Ζητῶ δὲ τὴν ἔγκρισιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως ὅπως ὁ συνεταιρισμὸς διαθέτῃ ὅλα τὰ κεφάλαια αὐτοῦ πρὸς ἀγορὰν χημικῶν λιπασμάτων τὰ ὁποῖα νὰ δώσῃ ἐπὶ πιστώσει εἰς τοὺς συνεταίρους διὰ νὰ αὐξηθῇ μέχρι τοῦ ἀνωτέρου δυνατοῦ ὁρίου ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ αὐτῶν.

Ἡ γενικὴ συνέλευσις ἐπικροτοῦσα τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου ληφθέντα.

ΨΗΦΙΖΕΙ:

1ον) Συνιστᾷ εἰς πάντας τοὺς γεωργοὺς τῆς περιφερείας μας συνεταίρους καὶ μὴ ὅπως συγκεντρώσωσι τὰς προσπαθείας των διὰ τὴν αὔξησιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, καταργοῦντες τὴν ἀγρανάπαυσιν, λιπαίνοντες μεθοδικῶς. καλλιεργοῦντες καλλίτερον καὶ ἐναλλάσσοντες τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν μὲ σπορὰν βίκου καὶ λουπίνων.

2ον) Συνιστᾷ εἰς πάντας τοὺς γεωργοὺς συνεταίρους καὶ μή, τὴν φύτευσιν καὶ τὸν ἐμβολιασμὸν διαφόρων δένδρων ὀπωροφόρων καὶ μή. Ἐξουσιοδοτεῖ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὅπως διαγράφῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους πάντα συνεταῖρον ὅστις α') δὲν ἐχρησιμοποίησεν εἰς τὰς διαφόρους αὐτοῦ καλλιεργείας χημικὰ λιπάσματα, β') δὲν ἐφύτευσεν ἢ δὲν ἐνεβολίασε κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους 10 τοὐλάχιστον δένδρα καὶ γ') ὑπέπεσεν ἐκ προθέσεώς εἰς τὸ ἀδίκημα τῆς ἀγροζημίας καὶ κατεδικάσθη ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἀχαΐας.

Ἀποδέχεται δὲ ὅπως εἰς τὴν κατανομὴν τῶν καλλιεργητικῶν δανείων λαμβάνωσι μεγαλείτερα ποσὰ ἐκεῖνοι ποῦ κατανάλωσαν περισσότερα χημικὰ λιπάσματα ἢ ὑπεβλήθησαν εἰς μεγαλειτέρας καλλιεργητικὰς δαπάνας χάριν τῆς φυτεύσεως, ἐμβολιασμοῦ καὶ ἐν γένει τῆς περιποιήσεως τῶν δένδρων.

Ἐγκρίνει δὲ ὅπως ὁ συνεταιρισμὸς διαθέτῃ ὅλα τὰ κεφάλαια αὐτοῦ πρὸς ἀγορὰν χημικῶν λιπασμάτων ἅτινα θὰ διανείμῃ εἰς τοὺς συνεταίρους ἐπὶ πιστώσει.

3ον) Ἡ συνέλευσις ἀποδέχεται ὅπως τὸ ἄρθρον 67 τοῦ καταστατικοῦ τροποποιηθῇ προστιθεμένης εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ ἑτέρας παραγράφου ὑπὸ στοιχεῖον Ε ἐχούσης οὕτω : 20 ο)ο τῶν ἐτησίων κερδῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ θὰ διατίθενται πρὸς διανομὴν χρηματικῶν βραβείων πρὸς τοὺς συνεταίρους ἐκείνους οἵτινες α') καλλιεργήσαντες καὶ λιπάναντες καλῶς τοὺς ἀγροὺς των εἶχον τὴν μεγαλειτέραν κατὰ στρέμμα ἀπόδοσιν σίτου, β') ἐφύτευσαν ἢ ἐνεβολίασαν τὰ περισσότερα δένδρα καὶ γ') παρασκεύασαν τὰ καλλίτερα σπορεῖα δένδρων.

ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΙΤΟΥ

Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Jean Deterre, δημοσιευθὲν εἰς τὸ Γαλλικὸν περιοδικὸν «L' Engrais» (τεῦχος 26 Λυγούστου 1927) ἀνεγνώσαμεν συγκριτικὰ ἀποτελέσματα λιπάνσεων, τὰ ὁποῖα ἐθεωρήσαμεν λίαν ἐνδιαφέροντα καὶ διδακτικὰ καὶ διὰ τοῦτο εὐχαρίστως τὰ ἀναδημοσιεύομεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἀγροτικοῦ Ταχυδρόμου».

Μέσαι ἀποδόσεις προκύψασαι κατόπιν ἐπαναλήψεως τῶν πειραμάτων εἴκοσι τέσσαρας φορὰς ἐπὶ ἑκάστου τμήματος.

Ἀπόδοσις κατὰ ἑκτάριον. Ἓν ἑκτάριον = 10 στρέμματα.

		Ἀποδόσεις Καρπὸς ἄχυρον		Πλεόνασμα ἐσοδείας Καρπὸς ἄχυρον	
		Μετρικοὶ στατῆρες τῶν 100 χιλιογράμμων.			
I	Ἄνευ λιπάσματος	18,7	37,6		
II	Μὲ προσθήκην κόπρου	27,2	66,8	8,5	29,2
III	Μικτὴ λίπανσις	28,1	56,3	9,4	18,7
IV	Μὲ πλήρες λίπασμα	26,6	56,4	7,9	18,8
V	Λίπασμα ἄνευ καλίου	19,0	42,6	0,3	5,0
VI	Λίπασμα ἄνευ ἀζώτου	20,7	42,8	2,0	5,3
VII	Λίπασμα ἄνευ φωσφ. ὀξέος	20,3	55,9	1,6	18,2

Ἐπεξηγηματικαὶ σημειώσεις.

Τὸ τμῆμα I, ἔμεινεν ἄνευ λιπάσματος.

Τὸ τμῆμα II, ἐλιπάνθη μὲ 50 τόννους ζωϊκῆς κόπρου· ἡ κόπρος ἐδόθη κατὰ τὴν καλλιέργειαν ἡ ὁποία προηγήθη τῆς τοῦ σίτου.

Τὸ τμῆμα III, ἐλιπάνθη μὲ 25 τόννους κόπρου, (ἡ κόπρος ἐδόθη μὲ τὴν καλλιέργειαν ἥτις ἀπετέλεσε τὴν κεφαλὴν τῆς ἀμειψισπορᾶς) καὶ ἐπιπροσθέτως μέ :

300 χιλιόγραμμα ὑπερφωσφορικοῦ
100 » θειϊκῆς ἀμμωνίας
100 » καλιούχου λιπάσματος
50 » νιτρικοῦ νατρίου.

Τὸ τμῆμα IV, ἐλιπάνθη μὲ τὰ κάτωθι πρόσθετα χημικῶν λιπασμάτων, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν διὰ τὴν σκαλιστικὴν καλλιέργειαν ἥτις προηγήθη τῆς τοῦ σίτου :

600 χιλιόγραμμα ὑπερφωσφορικοῦ
200 » θειϊκῆς ἀμμωνίας
200 » καλιούχου λιπάσματος.

Εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, ἐδόθησαν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὡς ἄνω λιπάνσεως :

100 χιλιόγραμμα νιτρικοῦ νατρίου.

Τὸ τμῆμα V. Εἰς τὸ τμῆμα αὐτό, ἐδόθη ἡ ἰδία ἀκριβὼς λίπανσις τοῦ 4ου τμήματος (πλήρης λίπανσις) πλὴν τοῦ ἀζώτου.

Τὸ τμῆμα VII. Εἰς τὸ τμῆμα αὐτό, ἐδόθη ἡ ἰδία ἀκριβῶς λίπανσις τοῦ 4ου τμήματος, πλὴν τοῦ φωσφορικοῦ ὀξέος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὰ ἀνωτέρω μετεφέραμεν ἐν πιστῇ μεταφράσει ἐκ τοῦ μνημονευομένου Γαλλικοῦ περιοδικοῦ.

Ἡμεῖς ἐθεωρήσαμεν χρήσιμον νὰ προσθέσωμεν τὰς κάτωθι παρατηρήσεις :

Τὸ 1ον τμῆμα ἄνευ λιπάνσεως, ἀπέδωκε κατὰ ἑκτάριον 18,7 μετρικοὺς στατῆρας καρποῦ, ἤτοι 1870 χιλιόγραμμα (κατὰ στρέμμα 187 χιλιόγραμμα). Ἡ ἀπόδοσις τῶν 187 χιλιογράμμων κατὰ στρέμμα ἄνευ λιπάσματος, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν αὐτό, διότι τὸ τμῆμα ὑπ' ἀριθ. 1, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν ὡς μάρτυς εἶχε πολλὴν γονιμότητα, διότι τὰ προηγούμενα ἔτη ἐλιπαίνετο.

Ἂς σημειώσωμεν ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ὅταν δὲν μετεχειρίζοντο χημικὰ λιπάσματα αἱ εἰς σῖτον μέσαι ἀποδόσεις κατὰ ἑκτάριον ἔφθανον τὸ ποσὸν 10 μετρικῶν στατήρων (80 ὀκάδας κατὰ στρέμμα).

Τὸ 2ον τμῆμα τὸ ὁποῖον ἐλιπάνθη μὲ 50 τόννους κόπρου ἡ ὁποία ἐδόθη κατὰ τὴν καλλιέργειαν ἥτις προηγήθη τῆς τοῦ σίτου, ἔδωκε καλὰ ἀποτελέσματα ἂν καὶ ἡ ποσότης τῆς κόπρου ἦτο ὑπερβολική, ὑπερβᾶσα τὸ ποσὸν 4000 χιλιογράμμων κατὰ στρέμμα. Εἰς τὸ τμῆμα αὐτὸ τὸ πλεόνασμα ἐσοδείας ἀνῆλθεν συγκριτικῶς πρὸς τὸ τμῆμα τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ὡς μάρτυς εἰς 85 χιλιόγραμμα καρποῦ κατὰ στρέμμα, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν κάτωθι ἀριθμῶν :

1ον τμῆμα στρεμματικὴ ἀπόδοσις 187 χιλ. καρποῦ
2ον » » » 272 » »

***

Εἰς τὸ 3ον τμῆμα τὸ ὁποῖον ἐλιπάνθη μικτῶς, μὲ ζωϊκὴν κόπρον καὶ χημικὰ λιπάσματα, τὸ πλεόνασμα τῆς ἐσοδείας, συγκριτικῶς πρὸς τὸ τμῆμα τὸ ὁποῖον οἱ πειραματισταὶ ἐχρησιμοποίησαν ὡς μάρτυρα, ἔφθασε τὸ ποσὸν 94 χιλιογράμμων καρποῦ κατὰ στρέμμα. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω σαφῶς προκύπτει ὅτι ἡ μικτὴ μέθοδος λιπάνσεως διὰ τῆς ταυτοχρόνου χρησιμοποιήσεως ζωϊκῆς κόπρου καὶ χημικῶν λιπασμάτων εἶναι ἀρίστη. Ἄλλως τε τὴν μέθοδον αὐτὴν ταχτικὰ διδάσκει ἀπὸ τῶν στηλῶν του ὁ «Ἀγροτικὸς Ταχυδρόμος». Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κόπρος τῶν ζώων σπαν ίζει ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου παρουσιάζει δυσκολίας καὶ διὰ αὐτὸν ἀκριβᾶς τὸν λόγον αἱ μικραὶ ποσότητες κόπρου αἱ ὁποῖαι εἶναι διαθέσιμοι χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν λαχανοκηπουρῶν διὰ τὰ λαχανευόμενα προϊόντα των. Εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας τὴν διδασκαλίαν τοῦ «Ἀγροτικοῦ Ταχυδρόμου», εἶναι ἀρκούντως γνωστὸν ὅτι συχνότατα ὑπεδείχθη εἰς τοὺς γεωργούς, ὅτι τὴν σπανίζουσαν σταβλιακὴν κόπρον δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν ἐπωφελῶς διὰ τῆς χλωρᾶς λιπάνσεως, ἡ ὁποία ἐν συνδυασμῷ μετὰ φωσφορο-καλιούχων λιπασμάτων τοῦ τύπου 0—12—6, δίδει ἀποτελέσματα ἐξαίρετα.

Τὸ 4ον τμῆμα ἐλιπάνθη μέ :

200 χιλιόγραμμα θειϊκῆς ἀμμωνίας
600 » ὑπερφωσφορικοῦ
200 » καλιούχου λιπάσματος

Τὰ ὡς ἄνω ποσὰ χημικῶν λιπασμάτων ἐδόθησαν εἰς τὴν σκαλιστικὴν καλλιέργειαν ἥτις προηγήθη τῆς τοῦ σίτου, εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου ἐδόθησαν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὡς ἄνω λιπάνσεως :

100 χιλιόγραμμα νιτρικοῦ νατρίου

Εἰς τὸ τμῆμα αὐτὸ καὶ μὲ τὰς ἀνωτέρω ποσότητας χημικῶν λιπασμάτων 1100 χιλιογράμμων κατὰ ἑκτάριον (110 χιλιογραμμίων κατὰ στρέμμα), αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐχρησίμευσαν πρὸς λῆψιν δύο ἐσοδειῶν, ἤτοι μιᾶς ἐσοδείας σκαλιστικῶν φυτῶν καὶ μιᾶς ἐσοδείας σίτου, εἴχομεν πλεόνασμα ἐσοδείας κατὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, συγκριτικῶς πρὸς τὸ τμῆμα

τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν ὡς μάρτυς 79 χιλιόγραμμα καρποῦ κατὰ στρέμμα, ἑπομένως μία ὁ ἀ λιπάσματος μᾶς ἔδω ε πλεόνασμα ἐσοδείας 1 3)4 ὀκάδος καρποῦ σίτου. Τὰ ἀνωτέρω πρὸ λιπασμάτων ἀνταποκρίνονται πρὸς τὸν τύπον 5-9-5 1)2 ὁ ὁποῖος (ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι μεταβάλλονται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κτλ.) δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸν τύπον 4—12—3 τοῦ ὁποίου τὴν χρῆσιν συνιστῶμεν εἰς τοὺς καλλιεργοῦντας σῖτον καὶ δημητριακοὺς ἐν γένει καρπούς. Δυνάμεθα ἄλλως τε νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ τύπος 4—12—3 ἄριστα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς σιτοκαλλιεργείας παρ' ἡμῖν, διότι ἐκ μακρᾶς πείρας προκύπτει ὅτι μία ὀκᾶ λιπάσματος τοῦ τύπου 4—12—3 διδει πλεόνασμα ἐσοδείας 1 1)2—2 ὀκάδων καρποῦ σίτου.

Ἐὰν ἡ Ἑλλ. Ἐτ. Χημ. Λιπασμάτων προσθέτει περισσότερον τοῦ ἀναγκαιοῦντος ὑπερφωσφορικὸν εἰς τὸν τύπον 4-12-3, τὸ πράττει διότι οἱ σιτοφόροι ἀγροὶ ἐν Ἑλλάδι ὡς καὶ ὅλαι αἱ καλλιεργούμεναι γαῖαι εἶναι **πάμπτωχαι** εἰς φωσφορικὸν ὀξύ, σχηματίζονται δὲ ἐπωφελεῖς παρακαταθῆκαι ἐντὸς τοῦ ὑπεδάφους φωσφορικοῦ λιπάσματος αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν εὐεργετικωτάτην ἐπίδρασιν διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς Γεωργίας.

*
* *

Εἰς τὰ τμήματα V, VI καὶ VII τὰ ὁποῖα ἐλιπάνθησαν ἀλληλοδιαδόχως:

μὲ λίπασμα ἄνευ καλίου
μὲ λίπασμα ἄνευ ἀζώτου καὶ
μὲ λίπασμα ἄνευ ὑπερφωσφορικοῦ

βλέπομεν ὅτι αἱ ἀποδόσεις καταπίπτουν καὶ εἰς τὰ τρία τμήματα καταπληκτικῶς, ἐλάχιστα διαφέρουσαι ἀπὸ τὴν ληφθεῖσαν ἀπόδοσιν εἰς τὸ τμῆμα τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήσαμεν ὡς μάρτυς.

Ἐκ τοιούτων παραδειγμάτων διδασκόμεθα σαφῶς πόσην σημασίαν ἔχει ὁ κλασσικὸς νόμος τῶν ἐλαχίστων καὶ πόσον μεγάλας ζημίας δύνανται νὰ ὑποστῶσιν οἱ γεωργοὶ ὅταν μεταχειρίζωνται ἀτελῆ ἢ ἀνισόρροπα λιπάσματα. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ τοιαῦτα παραδείγματα ἔχοντες ὑπ' ὄψιν μας, παρακινοῦμεν τοὺς γεωργοὺς νὰ μεταχειρίζωνται πλήρη καὶ ἰσορροπημένα χημικὰ λιπάσματα.

Οἱ χρησιμοποιοῦντες ἀνισόρροπα λιπάσματα γεωργοὶ δύνανται νὰ εὑρεθῶσιν κατὰ τὴν ὥραν τῆς συγκομιδῆς πρὸ δυσαρέστων ἐκπλήξεων, ἐν ᾧ τοὐναντίον οἱ χρησιμοποιοῦντες πλήρη καὶ ἰσορροπημένα χημικὰ λιπάσματα, θὰ φέρωσι ἀσφαλῶς πρὸς τὸς μεγάλας σπερματικὰς ἀποδόσεις. Ἐπὶ τοιαύτης ἄλλως τε θεμελιώδους βάσεως, στηρίζεται πᾶσα καλῶς ἐννοουμένη γεωργικὴ πρόοδος.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Β. ΜΕΛΑΣ

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ

Ἡ κτηνοτροφία μας εὑρίσκεται εἰς κακὴν κατάστασιν· τοῦτο ὅλοι μας τὸ ξέρομεν ἐμπράκτως, διότι πληρώνομεν εἰς ὑπερβολικὰς τιμὰς καὶ τὸ κρέας καὶ τὸ τυρὶ καὶ τὸ βούτυρον καὶ τὰ ἄλλα κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ὁ «Ἀγροτικὸς Ταχυδρόμος» πολλάκις ἐδίδαξεν ὅτι ἡ ταχυτέρα καὶ θετικωτέρα βάσις τῆς καλλιτερεύσεως τῆς κτηνοτροφίας μας εἶναι νὰ τρέφωμεν γενναίως τὰ ζῶα μας μὲ ἀρίστας τροφάς.

Τὴν βασικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτὴν ἀλήθειαν κάλλιστα γνωρίζουν οἱ κτηνοτρόφοι μας, καὶ διὰ τοῦτο ἀπό τινος ἤρχισαν νὰ χρησιμοποιοῦν ἰὰς πήττας ποῦ προέρχονται ἀπὸ τοὺς ἐλαιοσπόρους ποῦ κατεργάζονται διάφοροι βιομήχανοι (λινόπηττες, βαμβακόπηττες, ἡλιόπηττες κτλ. κτλ.).

Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης οἱ ἐλαιοβιομήχανοί μας ἀληθεῖς ὑπηρεσίας προσφέρουν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν μας· τοὺς δίδουν μίαν τροφὴν ἀρίστης ποιότητος ἀπὸ πάσης ἀπόψεως· οἱ δὲ κτηνοτρόφοι κάμνουν ὀρθότατα νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ δευτερεύοντα αὐτὰ προϊόντα, τῆς ἐλαιουργικῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ προσέχουν πολὺ εἰς τὴν ποιότητα τῆς πήττας ποῦ θὰ δώσουν εἰς τὰ ζῶα των, διότι ἐὰν τὰ θρέψουν μὲ ἐλαττωματικὰς πήττας δύνανται ἀντὶ κέρδους νὰ ἔχουν σπουδαίαν ζημίαν.

*
* *

Κατὰ τρίτα ἡ πήττες ἀπὸ ὁποῖον δήποτε ἐλαιόσπορον καὶ ἂν προέρχονται—ἀρ εἶ νὰ εἶναι καλῆς ποιότητος—εἶναι μία ἀρίστη κα ἀξιοσύστατος τροφὴ δι' ὅλα ἐν γένει τὰ ζῶα καὶ ἰδίως διὰ τὰ ζῶα ποῦ πρόκειται νὰ παχυνθοῦν διὰ τὸ κρεοπωλεῖον καὶ διὰ τὰς γαλακτοπαραγωγοὺς ἀγελάδας.

*
* *

Ὁ Ἕλλην ὅμως φύσει εἶναι πολὺ εὐφυὴς καὶ πολυπράγμων καὶ θέλει πάντοτε νὰ τελειοποιῇ τὰς μεθόδους ποῦ μεταχειρίζεται, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὰς ἀπαιτουμένας γνώσεις καὶ γιαυτὸ συχνὰ πέφτει ἔξω.

Τὸ ἑξυπνο πουλὶ πιάνεται ἀπὸ τὰ δύο πόδια.

Ἕνα τέτοιο λάθος σπουδαῖον κάμνουν καὶ οἱ κτηνοτρόφοι μας οἱ ὁποῖοι δοκιμάζουν νὰ ἀντικαταστήσουν τὰς πήττες τῶν ἐλαιοσπόρων, μὲ τοὺς σπόρους ἀκεραίους δηλ. ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῇ **βαμβακόπηττες** μεταχειρίζεται **βαμβακόσπορον.**

Τὸ τοιοῦτον εἶναι σπουδαιότατον λάθος ἀπὸ κτηνοτροφικῆς ἀπόψεως.

Βαμβακόπηττα καὶ **βαμβακόσπορος** δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα, διαφέρουν πολὺ ἀναμετξύ των καὶ ἰδ'ως ὡς τροφαὶ τῶν ζώων,

Ὁ βαμβακόσπορος εἶναι διὰ τὰ ζῶα τελεί'ως **ἀνισόρροπος** τροφὴ· περιέχει πάρα πολὺ λάδι (λιπαρὰς οὐσίας) καὶ πολὺ ὀλίγας λευκωματώδεις (ἀζωτούχους) οὐσίας, ὥστε εὐκολώτατα ἐπιφέρει στομαχικὰς διαταραχεις ἐνῷ ἡ βαμβακόπηττα—ἡ ὁποία περιέχει πολὺ ὀλιγώτερον λάδι—εἶναι, σχεδὸν, ἰσόρροπος τροφή.

Καὶ ἐδῶ συμβαίνει ὅτι συμβαίνει καὶ μὲ τὰ λιπάσματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἰσόρροπα, διότι τὰ ἀνισόρροπα λιπάσματα δὲν δίδουν τὴν ὅλην ὠφέλειαν ποῦ πρέπει νὰ δώσουν.

Τὸ ἴδιον ἀπαράλλακτα συμβαίνει καὶ διὰ τὰς τροφὰς τῶν ζώων· ὁ βαμβακόσπορος εἶναι ἀνισόρροπος τροφὴ ἑπομένως δὲν πρέπει νὰ τὸν μεταχειρίζονται οἱ κτηνοτρόφοι.

*
* *

Ἀλλ' ὁ βαμβακόσπορος ἐκτὸς τοῦ μειονεκτήματος τούτου ἔχει καὶ ἕνα ἄλλο σπουδαιότατον ἐλάττωμα: ἔχει πολλὲς κλωστὲς βαμβακίου, αἱ ὁποῖαι καὶ δύσκολα χωνεύονται καὶ πολλὰς καὶ σοβαρὰς προκαλοῦν ἀσθενείας.

Οἱ ποιμένες ποῦ τὸν χειμῶνα τρέφουν τὰ πρόβατά των μὲ βαμβακόσπορον ἀπὸ ξέρουν· χάνουν πολλὰ πρόβατα· τὸ θανατικὸ αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τῆς κλωστὲς τοῦ βαμβακιοῦ ποῦ ἔφαγαν.

Οἱ Αἰγυπτιακοὶ βαμβακόσποροι ἔχουν ὀλιγώτερες κλωστές, οἱ ἐντόπιοι βαμβακόσποροι καθὼς καὶ τῆς Μ. Ἀσίας περιέχουν πολλὲς κλωστὲς ὥστε εἶναι πολὺ πλέον ἐπικίνδυνοι.

Κατὰ ταῦτα συνιστῶμεν εἰς τοὺς κτηνοτρόφους νὰ **μὴ μεταχειρίζονται** ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ βαμβακόσπορον, ἀλλὰ μόνον **βαμβακόπηττες** ἀρίστης ποιότητος.

Α. Θ. Μ.

ΓΝΩΜΗ ΠΕΡΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

Ἡ Γενικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ πολλοῦ δημοσιεύει κατ' ἔτος ἐξαιρέτους μελέτας ὑπὸ τὸν τίτλον: «**Γενικὴ οἰκονομικὴ ἀνασκόπησις τῆς Χώρας**» εἰς τὰς ὁποίας ἀσχολεῖναι ἰδιαιτέρως διὰ τὴν γεωργικὴν παραγωγήν.

Ἡ Γενικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ τεῦχος, τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε διὰ τὸ 1925 ἐπὶ λέξει γράφει τὰ ἀκόλουθα διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς καλλιεργείας ὁσπρίων, λαχανικῶν κτλ. κτλ.

Ἐπιβαλλόμενα μέτρα.

Ἡ ἀνακοπὴ τῆς εἰσαγωγῆς ὁσπρίων καὶ γεωμήλων, ἀλλὰ

καὶ λαχανικῶν, ἐσπεριδοειδῶν καὶ ὀπωρῶν εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη, ὄχι μόνον διὰ τὸν περιορισμὸν ἐξαγωγῆς συν)γματος ἀλλὰ καὶ περισσότερον διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν ἀγροτῶν μακρὰν τῶν πόλεων, ὅπου πρὸς καταστροφὴν αὐτῶν τῶν ἰδίων θὰ ἐπιδεινώσωσι τὴν ἄλλως τε ὄχι καλὴν κατάστασιν τῶν ἀστικῶν πληθυσμῶν. Καὶ δι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται εἰς τὸ Κράτος νὰ προστατεύσῃ κατὰ τὸν πρακτικώτερον τρόπον ὄχι μόνον τὴν σιτοπαραγωγήν, ἀλλὰ καὶ τὴν λαχανοκομίαν καὶ δενδροκομίαν, διὰ τῆς διαδόσεως ἐκλεκτῶν σπόρων καὶ ἐξηυγενισμένων ποικιλιῶν δένδρων ὡς καὶ τῶν χημικῶν λιπασμάτων, διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἁπλουστέρων σχετικῶν γνώσεων διὰ τῶν δημοδιδασκάλων, συντελοῦν συγχρόνως εἰς τὴν ἀφθονωτέραν ἀρδευσιν τῶν γαιῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπαιτεῖται ὄχι μόνον ἀτελὴς εἰσαγωγὴ βενζινομηχανῶν καὶ πετρελαιομηχανῶν πρὸς ἄντλησιν ὑδάτων ἀφθονωτέρων ἐκ μεγάλου βάθους πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν μαγγανοπηγάδων, ἀλλὰ καὶ κατάργησις τοῦ μεγάλου δασμοῦ τῆς βενζίνης ἰδίως καὶ τοῦ πετρελαίου, πρὸς διάδοσιν τῶν ἀντλητικῶν αὐτῶν μηχανῶν, ὅπως καθὼς εἴδομεν, ἔκαμεν ἡ Ἰταλία γενικῶς πρὸς διάδοσιν τῶν μηχανικῶν μέσων καλλιεργείας.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Γνῶμαι Ἑλλήνων γεωπόνων διὰ τὰς χημ. λιπάσματα.

Ὁ Κύριος Π. Δεκάζος Διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς Γεωργικῆς Ἑταιρείας πολὺ συχνὰ μὲ πολὺν ἐνθουσιασμὸν συμβουλεύει τοὺς Ἕλληνας Γεωργοὺς νὰ μὴν καλλιεργοῦσιν οὔτε σπιθαμὴν γῆς, χωρὶς νὰ τὴν λιπάνωσι ἀφθόνως. Τελευταίως εἰς τὸ περισπούδαστον περιοδικὸν Κερκύρας Γεωργικὴ Πρόοδος δημοσιεύει τὰ κάτωθι:

Γνώμη κ. Π. ΔΕΚΑΖΟΥ

Ἀλλ' ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν ὑποδεικνυομένων προοδευτικῶν μέτρων σημαντικωτάτην σημασίαν ἔχει ἡ γενίκευσις τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν γενικῶν λιπασμάτων διὰ κάθε καλλιέργειαν. Ἡ γῆ τῆς Κερκύρας ὅπως καὶ τῶν πλείστων μερῶν τῆς Ἑλλάδος λόγῳ τῆς μακραίωνος καλλιεργείας της ἔχει ἐξαντληθῇ ἀπὸ χρησίμους καὶ ἀπαραιτήτους τροφὰς τῶν φυτῶν καὶ ἰδίως ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι περιέχονται συνήθως ἐντὸς τῆς γῆς εἰς μικρὰς ἀναλογίας. Ἐὰν δὲ μία ἢ περισσότεραι τῶν τροφῶν τούτων δὲν ὑπάρχουν ἐντὸς τῆς γῆς εἰς ἀρκετὴν ποσότητα, ὅπως συνήθως συμβαίνει, αἱ ἐσοδεῖαι γίνονται μετριώταται.

Ἡ ἐπιστήμη διὰ τῶν Χημικῶν λιπασμάτων κατωρθώνει νὰ δίδῃ εἰς τὴν γῆν, ὅ,τι χρειάζεται, διὰ νὰ τρέφωνται ἀφθόνως τὰ φυτὰ καὶ νὰ μᾶς ἀποδίδουν μεγαλυτέρας ἐσοδείας τῶν καρπῶν των, τῶν γεωργικῶν προϊόντων

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ χρησιμοποίησις τῶν χημικῶν προϊόντων ἐν Κερκύρᾳ ἔχει λάβει κάποιαν ἔκτασιν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο ἀρκετόν. Πρέπει τὰ χημικὰ λιπάσματα νὰ χρησιμοποιῶνται ἀπὸ ὅλους γενικῶς τοὺς καλλιεργητὰς αὐτῆς, διότι εἶναι ἀναμφισβήτητον πλέον, ὅτι σὲ χωράφια ποῦ δὲν τοὺς λείπει ἡ ὑγρασία (ποτιστικὰ δροσερά, νοτερὰ χωράφια, παραθαλάσσια κτλ.) τὰ χημικὰ λιπάσματα ἀφίνουν πάντοτε σημαντικὸν κέρδος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ξερικὰ χωράφια ἐν Ἑλλάδι αἱ ἐσοδεῖαι τῶν προϊόντων πολλαπλασιάζονται, ὅπου χρησιμοποιοῦνται τὰ χημικὰ λιπάσματα καὶ δὲν ἐπικρατήσει ξηρασία.

Ἐὰν μάλιστα συνδυασθῇ ἡ χρησιμοποίησις τῶν χημικῶν λιπασμάτων μὲ τὴν χρησιμοποίησιν συγχρόνως καὶ φυτικῶν ὀργανικῶν λιπασμάτων, δηλ. ἐὰν μαζὶ μὲ τὴν κοπριὰν ἢ τὰ σκουπίδια, ἢ τὴν χλωρὰν λίπανσιν ἢ μὲ σαπισμένα φυτὰ ἢ ἄλλα περιττὰ φυτὰ χωνευμένα χρησιμοποιηθοῦν καὶ τὰ χημικὰ λιπάσματα μαζί, ἐκεῖ ἡ προκύπτουσα ὠφέλεια εἶναι σημαντικωτάτη.

Αὐτὰ ἀπέδειξαν αἱ ἐπανειλημμένοι δοκιμαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀλλαχοῦ.

Τὰ ἐλαιόδενδρα, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἄλλα καρποφόρα δένδρα ἔχουν ἀνάγκην τῶν χημικῶν λιπασμάτων, διὰ ν' αὐξήσουν τὰς ἀποδόσεις των. Ἡ στρεμματικὴ ἐσοδεία τῆς πατάτας, τοῦ ἀραβοσίτου, τῆς κανάβεως καὶ τῶν ἄλλων ποτιστικῶν φυτῶν διπλασιάζεται καὶ τριπλασιάζεται ἐνίοτε διὰ τῆς χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων. Τὰ χωράφια τὰ σπαρέντα μὲ σανὰ κριθῆς καὶ βρώμης δίδουν τὸ διπλάσιον περίπου, ὅταν λιπανθοῦν μὲ πλήρη χημικὰ λιπάσματα καὶ ἰδίως ὅταν ταῦτα ἔχουν ἀρκετὸν ἄζωτον. Οἱ τριφυλλεῶνες καὶ τὰ ὄσπρια ἐν γένει αὐξάνουν σημαντικῶς ἐπίσης τὴν ἐσοδείαν των μὲ τὰ φωσφοροκαλιοῦχα χημικὰ λιπάσματα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸν σῖτον, τὴν κριθήν, τὴν βρώμην, ὅταν χρησιμοποιηθοῦν πλήρη χημικὰ λιπάσματα.

Διὰ τὴν γενίκευσιν τῆς χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων δὲν χρειάζονται πλέον νέα συγκριτικὰ πειράματα. Ἡ πεῖρα τῶν ἰδίων Ἑλλήνων καλλιεργητῶν εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἔχει διδάξει ἐπαρκῶς περὶ τούτου. Ἀπόδειξις ὅτι ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος τὸ ποσὸν τῶν καταναλισκομένων χημικῶν λιπασμάτων ἐν Ἑλλάδι αὐξάνει ἀρκετὰ σοβαρῶς.

Π. Δ. ΚΑΖΟΣ
Δ)τὴς Ἑλλην. Γεωργ. Ἀταιρεας

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Α'.

«Ὑπερφωσφορικὸν Ρενό».

Τελευταίως ἀνεφάνησαν εἰς τὴν ἀγοράν μας νέα λιπάσματα μάρκας «Ρενὸ» μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἓν τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται γαλλιστὶ μὲ τὴν ἑλληνικὴν λέξιν «ὑπερφωσφορικὸν» διὰ νὰ εὑρίσκεται ὡς φαίνεται ἐν Γαλλίᾳ νομικῶς ἐν τάξει μὲ τὸ καθ' ἑαυτὸ ὑπερφωσφορικὸν τὸ ὁποῖον οἱ Γάλλοι ὀνομάζουν «σουπερφωσφᾶτον» ἐκ τῆς λατινικῆς λέξεως «Super» ἤτις σημαίνει «ὑπέρ». Ἑλληνιστὶ ὅμως ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει καὶ ἄλλη λέξις θὰ χρησιμοποιηθῇ ἀσφαλῶς ἡ κοινὴ λέξις ὑπερφωσφορικόν. Ἐφιστῶμεν ἔθεν τὴν προσοχὴν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω λιπάσματος τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ φυσικὸν φωσφᾶτον λιανοτριμμένον, καθ' ὅτι πιθανὸν νὰ παρουσιασθῇ ὡς ὑπερφωσφορικὸν «Super», καὶ βεβαίως δὲν εἶναι· ὁ χωρικὸς ὅστις θὰ τὸ ἐξακριβώσῃ. Θὰ πληρώσῃ πάλιν μὲ τὰ λεπτά του τὴν ξενομανίαν του

Περὶ λιανοτριμμένων φυσικῶν φωσφάτων ὁ «Ἀγρτ. Ταχυδρόμος» ἔγραψε εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 168 φύλλον τῆς 15ης Ἀπριλίου 1926. Διὰ νὰ μὴν ἐπαναλαμβάνωμεν τὰ ἴδια πράγματα, παραπέμπομεν τοὺς ἐνδιαφερομένους ἀναγνώστας μας εἰς τὸ ἄνω φύλλον.

Β.

Τὰ χημικὰ λιπάσματα τῆς Α.Ε.Ε.Χ.Π.Λ. εἰς Γιάφαν—Παλαιστίνης.

Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος τοῦ «Ἀγρ. Ταχυδρόμου» ἐδημοσιεύσαμεν μίαν εἰκόνα, παρισταῖσαν τσαμπιὰ μπανάνας ἐκτεθέντα εἰς τὴν ἐν Γιάφᾳ Γεωργικὴν ἔκθεσιν.

Αἱ μπανάναι αὐταὶ ἐλιπάνθησαν μὲ λιπάσματα τῆς Α. Ε. Ε. Χ. Π. Λ. τὰ ὁποῖα ἐν Παλαιστίνῃ (Ἀγγλικὸν πρωτεκτοράτον) χαίρουσι μεγάλης καὶ καλλίστης ὑπολήψεως, καὶ διὰ τοῦτο ἡ κατανάλωσις των ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος δίνει πρὸς αὔξησιν, ὡς δεικνύει ὁ ἑπόμενος πίναξ:

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΛΛ. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ-33, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: ΟΞΕΑΛ, Ἀθήνας -- Τηλέφωνον Ν. 6—89

ΑΠΟΘΗΚΑΙ:
ΑΘΗΝΑΙ: Παλσιὸς σταθμὸς Θησείου
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: 20 Ὁδὸς Ἀριστείδου καὶ ὁδὸς Ἁγ. Διονυσίου

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
Εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΥΑΛΟΠΙΝΑΚΕΣ: Κοινοί, Ἐπιστεγάσεως καὶ Ἀδιαφανεῖς (ΜΑΤ)

ΕΙΔΗ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΥΑΛΟΥ:

Φιάλαι γυμνές: Κονιάκ, Οἴνου, Λικέρ, Ζύθου, Ἀεριούχων Ποτῶν, Μεταλλικῶν Ὑδάτων, Φαρμακείου, Βάζα Μαρμελάδας.
Γαλόνια Γυμνὰ καὶ Πλεκτά.
Δαμιτζᾶναι Πλεκταί. **Παγωνιέραι** Πλεκταί.
Βαρελάκια Γυμνὰ καὶ Πλεκτά.

ΕΙΔΗ ΛΕΥΚΗΣ ΥΑΛΟΥ:

Ποτήρια Ὕδατος, Οἴνου, Ζύθου, Λικέρ, Ρακῆς, Οὔζου. — **Φιάλαι** Τραπέζης καὶ Νυκτοφιάλαι. — **Κανάτια.— Φρουτιέρες καὶ Σαλατιέρες. — Πιατέλλα. — Δισκάκια. — Ἁλατοδοχεῖαι.— Γλυκοδοχεῖα.—Μελανοδοχεῖα.—Βεντούζες. Ἐσωκάνδηλα. — Ἀνθοδοχεῖα. — Λάμπαι. — Λαμποδοχεῖα. — Λαμπόγυαλα.—Ἀμπαζούρ.**

Τιμοκατάλογοι ἀποστέλλονται δωρεὰν τῷ αἰτοῦντι

Κατανάλωσις τοῦ ἔτους 1924 τόννοι 164
» » » 1925 » 240
» » » 1926 » 365
» » » 1927 » 375 μέχρι 7)βρίου.

Γ'.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΤΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑΣ

Στατιστικὴ καταναλώσεως 6—8—8 (1925 1927).

Τὸ λίπασμα 6—8—8 εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς πατάτας ἀπεδείχθη πλέον ὅτι εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως θαυματουργόν. Ἂς ἔχουν ὑπ' ὄψιν των οἱ καλλιεργηταὶ τοῦ πολυτίμου τούτου φυτοῦ, ὅτι ἡ πατάτα εἶναι ἐξόχως καλιόφυλον φυτὸν καὶ πρὸς τούτοις ὅτι θέλει τὸ κάλι ὑπὸ μορφὴν θειϊκοῦ καλίου καὶ ὄχι χλωριούχου.

Κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ ἔτη διάφοροι ἔμποροι προσφέρουν λιπάσματα χωρὶς κάλι. Οἱ φρόνιμοι πατατοκαλλιεργηταὶ χρεωστοῦν, χάριν τοῦ πραγματικοῦ συμφέροντός των, νὰ ἀποφεύγουν τὰ ἄνευ καλίου λιπάσματα, ὅπως ὁ διάβολος ἀποφεύγει τὸ λιβάνι.

Ὅσοι δὲν ἀκούσουν τὴν εἰλικρινῆ αὐτὴν συμβουλήν μας, μετὰ δύο ἢ τὸ πολὺ τρεῖς ἐσοδείας πατάτας, ἐπὶ τοῦ ἰδίου χωραφιοῦ, θὰ ἰδοῦν μὲ τὰ μάτια των ὅτι ὄχι μόνον ἡ ἐσοδεία των κατέπεσεν εἰς τὸ 1)3 ἢ 1)4, ἀλλὰ προσέτι θὰ ἰδοῦν ὅτι ἡ ποιότης τῆς πατάτας, ἐκεῖ ποῦ ἄλλοτε ὅτε μετεχειρίζοντο τὸν τύπον 6—8—8 ἦτο ἀρίστη, ἔγεινε πολὺ πρόστυχη καὶ κακή, Τοῦτο προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τοῦ καλίου,

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΓΛΩΝΑΡΙΟΝ—ΕΥΒΟΙΑΣ 13 Ἰουνίου 1927

Τὰ χημικὰ λιπάσματα τῆς ὑμετέρας Ἑταιρείας εἶναι τὰ ἀνώτερα καὶ καλύτερα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐγὼ εἶμαι κατενθουσιασμένος καὶ πολλοὶ πατριῶται μου διότι ἀπὸ μερικὰ χωράφια, φιωχότοποι καὶ ξεχασμένα δὲν θὰ πέρναμε οὐδὲ τὸν σπόρον μας.

Μερικοὶ ξενομανεῖς ποῦ ἐπροτίμησαν τὸν ἀμερικανικὸν τραχανᾶ (ἀμμοφῶς) πιάσανε τὴν γάτα ἀπὸ τὰ νύχια τώρα ζητοῦν ἀπὸ ἡμᾶς φῶς, ἀπὸ ποῦ, καὶ τί, καὶ πῶς; νά, ἀτλούστατα τοὺς λέμε, μετεχειρίσθημεν τὰ ντόπια λιπάσματα τῆς ΑΕΕΧΠΛ τὰ ὁποῖα εὕρομεν ὡς τὰ μόνα κατάλληλα πρὸς μεγαλυτέραν καὶ ἀφθονωτέραν παραγωγὴν καὶ ποιότητα ἀρίστην, καὶ ἀπεφύγαμεν ὅλας τὰς ἀσθενείας τῶν φυτῶν.

Παρακαλῶ ὑμᾶς, ὅπως εὐαρεστούμενοι δημοσιεύσητε τοῦτα εἰς τὸ ἀγαπητὸν φύλλον «Ἀγροτικὸν Ταχυδρόμον», ὃν λαμβάνω τακτικότατα καὶ μένω πάρα πολὺ εὐχαριστημένος ἐκ τῶν πάρα πολὺ διὰ τὴν γεωργίαν ὠφελίμων δημοσιευμάτων.

Β. Χρ. Κωνστάντιος

ΛΑΒΔΑ—ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΗΣ

Γεωργοί. Μὴ κυλίεσθε πλέον εἰς τὸν βάρβαρον τῆς ἀμαθείας Μὴ μένετε ἀμέριμνοι, μὴ κοπιάζετε ἀδίκως. Μὴ περιμένετε ἀπὸ τὴν γῆν τὴν ὁποίαν σπέρνετε νὰ σᾶς δώσῃ εἰσόδημα. Σκεφθῆτε λίγο, σπέρνετε ἓν ἀπέραντον δάσος καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ δὲν εἰσπράττετε τὸ εἰσόδημα ἑνὸς ἔτους διὰ τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἐκοπιάσατε.

Τὰ λιπάσματα εἶναι ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων τὸ εἰσόδημά σας θὰ γίνῃ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον. Τὰ λιπάσματα εἶναι ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἠμπορέσητε πλέον νὰ ζήσητε εὐτυχέστερα. Καὶ τέλος τὰ λιπάσματα εἶναι ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων οἱ κόποι σας δὲν θὰ πηγαίνουν χαμένοι, διότι ὅσοι γεωργοὶ δὲν μετεχειρίσθησαν λιπάσματα ἐκινδύνευσαν ν' ἀποθάνουν τῆς πείνης, καὶ τοὐναντίον ὅσοι γεωργοὶ μετεχειρίσθησαν λίπασπατα ἐπήνεγκον εἰσοδήματα.

Γεωργοί!!!!! Ξυπνᾶτε πλέον!!!!! Προμηθευθῆτε λιπάσματα.

Γ. Κ. Παπαγεωργίου

ΧΑΛΚΙΣ τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1927

Παρακαλοῦμεν νὰ σημειώσητε ὅτι ἡ παραγωγὴ πατατῶν κατὰ στρέμμα εἰς τὴν περιφέρειάν μας ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἄνευ λιπάσματος καὶ κόπρου ἀποδίδουν 350—400 ὀκάδες τὸ στρέμμα.

Μετὰ λιπάσματος καὶ κόπρου ἀποδίδουν 1800—2000 ὀκάδας τὸ στρέμμα.

Εἰς τὴν περιφέρειάν μας μετχειρίζονται καὶ σπόρον πατάτας Κερκύρας. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους μεταχειρίζονται καὶ σπόρον Κύπρου ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι εὐχαριστημένοι οἱ παραγωγοὶ καὶ φαίνεται ὅτι θὰ προτιμηθῇ οὗτος εἰς τὸ μέλλον.

Μετὰ τιμῆς
Μουστάκας

ΝΕΟΧΩΡΙΟΝ—ΘΗΒΩΝ 2-10 927

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ συγχαρῶ τὴν ὑμετέραν Ἑταιρείαν χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ μας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐλίπαναν τὰ 30 ο)ο τῶν ἀγρῶν των μὲ τὸν τύπον 4 12 3 καὶ ἔμειναν ἀρκετὰ εὐχαριστημένοι.

Εἶδον ὅτι ἓν στρέμμα μὲ λίπασμα παρήγαγεν 120 ὀκάδας σίτου, ἐνῷ χωρὶς λίπασμα παρήγαγε μόνον 35—40 ὀκ., καὶ ἕνεκα τούτου ἀφοῦ ἐκανοποιήθησαν ἠγόρασαν ἤδη ἄφθονα λιπάσματα τῆς ΑΕΕΧΠΛ, οὕτως ὥστε κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν γεωργικὴν περίοδον δὲν θὰ μείνῃ οὐδὲ ἓν στρέμμα ἐσπαρμένον χωρὶς λίπασμα.

Παναγιώτης Ν. Κυριακοῦ

ΜΑΓΟΥΛΑ—ΤΕΓΕΑΣ 19 Ἰουλίου 1927

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν προμηθευόμην λιπάσματα τῆς ΑΕΕΧΠΛ καὶ βλέπαμεν μίαν πρόοδον, ἀλλὰ ἐφέτος ἠπατήθην καὶ ἐπρομηθεύθην Βελτικά, τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον δὲν ἔδωσαν οὐδεμίαν πρόοδον, ἀλλὰ καὶ τὰ κτήματα κατεστράφησαν.

Ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θὰ παύσω νὰ προμηθεύωμαι λιπάσματα τῆς ΑΕΕΧΠΛ,

Φ. Δ. Μητροπούλου

ΕΝ ΣΕΛΙΤΣΙΑΝΗ τῇ 22 10 27

Σπεύδω νὰ συγχαρῶ τὴν Ἑταιρείαν τῶν Λιπασμάτων σας διὰ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα αὐτῶν ἅτινα παρουσίασαν εἰς τὰ γεώμηλα τῶν ὁποίων ἀπὸ ἐτῶν κάμω χρῆσιν καὶ συνιστῶ εἰς κάθε παραγωγὸν εἰς ὅτι δήποτε εἶδους ἂν θέλῃ νὰ πλουτίσῃ, νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ χημικὰ λιπάσματα τῆς ἑλλην. Ἑταιρείας.

Μεθ' ὑπολήψεως
Ἰωάννης Καζαχάτης

ΙΕΡΑ Μ. ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΩΝ-ΡΕΤΕΝΤΣΑΣ-ΗΛΕΙΑΣ 23-10 27

Παρακαλῶ δημοσιεύσατε τὰ κάτωθι εἰς τὰς στήλας τοῦ περιοδ. «Ἀγροτ. Ταχυδρόμος».

Δὲν δύναμαι νὰ ἀποκρύψω τὴν ἀλήθειαν καὶ δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσω τὰ εἰλικρινῆ μου συγχαρητήρια διὰ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῶν Προϊόντων Χημικῶν Λιπασμάτων Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας.

Καίτοι δὲν καταγίνομαι εἰς τὴν γεωργίαν λόγῳ τοῦ ἐπαγγέλματός μου, ἐν τούτοις θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ διαλαλήσω δημοσίᾳ τὰ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα τοῦ λιπάσματος τοῦ τύπου 6-8-8 εἰς τὰ κηπουρικά μου εἴδη καὶ πρὸ παντὸς διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς πατάτας.

Μεθ' ὑπολήψεως
Ἀρτέμιος Κανελλόπουλος (Ἱερομόναχος)

ΓΕΡΑΚΑΡΙ—ΑΜΑΡΙΟΥ (Κρήτης), 20 Ὀκτωβρίου 1927.

Φίλτατε κ. Μουράτογλου,

Σᾶς παρακαλῶ δημοσιεύσατε στὸν «Ἀγροτικὸν Ταχυδρόμον» τὰ ἑξῆς, διότι σκέπτομαι ὅτι κάθε γεωργὸς ὀφείλει ὅτι βλέπει ὅτι ὠφελεῖ στὴν γεωργίαν, καὶ συντείνει εἰς τὸ νὰ ἐπιτυγχάνουν τὰ εἰσοδήματά μας νὰ τὸ λέγει καὶ δημοσίᾳ.

Λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν μου θὰ γράψω περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἐφέτος τῆς περιφερείας μας.

Δὲν κατηγορῶ τὰ ξένα λιπάσματα, καὶ ἰδίως τὸ Ἀμοφῶς διότι καὶ αὐτὰ θὰ φέρουν ἐπιτυχίαν εἰς τὰ μέρη καὶ σιὰ χωράφια, ποῦ ταιριάζουν μὲ τὰ συστατικά των, καὶ ἴσως καὶ ἐδῶ νὰ ὠφελοῦν στὰ δημητριακά.

Ἐφέτος ἐδῶ στὴν περιφέρειάν μας ἔβαλλε Ἀμερικάνικο λίπασμα Ἀμοφῶς ὁ Νικόλαος Μαρντέλος καὶ ἐφύτευσε τὲς πατάτες του εἰς θέσιν Πατητηράκια, καὶ ἐδυσκολεύθη νὰ σοδέψῃ ὅσες ἐφύτευσε. Ἐνῷ ὁ ἀδελφός του Ἀντώνιος Μαρντέρος ἐφύτευσεν διακοσίας ὀκάδες πατάτες μὲ Ἑλληνικὸ λίπασμα 6-8 8 τοῦ «Πετεινοῦ» καὶ μὲ ὅλην τὴν χολέραν ποῦ ἔπιασε τὲς πατάτες ἐφέτος ἐδῶ ἐσόδεψε 4,000 ὀκάδες πατάτες. Ὁ Κωστῆς Χ. Πεδιαδίτης εἶχε φυτεύσει τὲς πατάτες του εἰς θέσιν Ἁϊγιάννης μὲ ἄμοφῶς καὶ δὲν ἐσόδεψεν ὅσες ἐφύτευσεν. Ἐνῷ ὁ ἀδελφός μου Μιχαὴλ εἶχε φυτεύσει τὲς πατάτες του στὴν ἴδιαν θέσιν μὲ Ἑλληνικὸ λίπασμα Πετεινοῦ καὶ ἔβγαλε κάθε μία ὀκὰ σπόρου ἀνω τῶν 20 ὀκάδων.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

Κεφάλαιον ἐξ ὁλοκλήρου καταβεβλημένον Δραχ. **15.000.000.—**
Κεφάλαια ἀποθεματικὰ καὶ κρατήσεις » **44.264.423**

ΕΔΡΑ ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 33. ΑΠΟΘΗΚΑΙ: ἐν Ἀθήναις Παλαιὸς σιδηροδρομικὸς σταθμὸς Θησείου.
Ἐν ΠΕΙΡΑΙΕΙ ὁδὸς Ἀριστείδου 20. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τοῦ Κράτους.

Κατασκευάζονται εἰς τὰ ἐργοστάσιά της φωσφορικὰ καὶ σύνθετα λιπάσματα, θειϊκὸν ὀξύ, ὑδροχλωρικόν, νιτρικόν, θειϊκὸς σίδηρος, καὶ περοσπορίνη κτλ. Εἰς τὸ εἰδικὸν δὲ ἐργοστάσιον ΥΑΛΟΥΡΓΙΑΣ κατασκευάζονται δαμιτζάναι, γιάλαι, διάφορα ἐπιτραπέζια εἴδη (ποτήρια) ὑαλοπίνακες (τζάμια) κλπ.

ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

Τύποι Λιπασμάτων	Ὁ τόννος 1000 κιλὰ ἡμίσακκοι	Παρατηρήσεις διὰ τὴν χρησιμοποίησιν
Α. Φ. Κ.	**Δραχ.**	**Α΄. Κανονικῶν συνθέτων Χημ. Λιπασμάτων.**
0—16— 0	1270.—	=Πρὸς συμπλήρωσιν κόπρου πρὸς 5—10 ο)ο τοῦ βάρους τῆς κόπρου.
0—12— 6	1820.—	=Δι᾽ ὄσπρια, τριφύλλια καὶ συμπλήρωσιν κόπρου διὰ τὰ καλιόφιλα φυτά.
4—12— 3	2860.—	=Διὰ δημητριακὰ, ἀραβόσιτον καὶ διὰ τὰ φυτὰ τῆς ἀροτραίας καλλιεργείας.
4—10— 5	2890.—	=Δι᾽ ἄμπελον, σταφιδάμπελον, ἐλαίαν, ὀπωροφόρα καὶ παντὸς εἴδους δένδρα.
4—10—10	3085.—	
6— 8— 8	3510.—	=Διὰ πατάταν, καπνὸν, ἐσπεριδοειδῆ, κηπευρικὰ, δι᾽ ἄνθη καὶ ἐν γένει δι᾽ ὅλα τὰ πολύτιμα φυτά.
7— 7— 3	3705.—	=Διὰ σπορεῖα ἐν γένει (καπνοῦ, ντομάτας κλπ.) κακοχειμωνιασμένα σιτάρια, κριθάρια κλπ. (Α΄ ἐπιφανείας).
		Β΄. Ἁπλῶν λιπασμάτων
15—0— 0	Αἱ τιμαὶ δί-	=Νίτρον
20—0— 0	δονται δι᾽ ἀλ-	=Θειϊκ. Ἀμμωνία
10—0—48	ληλογραφίας	=Θειϊκὸν κάλι

Ἡ χρῆσις τῶν ἁπλῶν λιπασμάτων παρουσιάζει δυσκολίας καὶ ἐνέχει κινδύνους ἀποτυχιῶν.

Αἱ ἄνω τιμαὶ εἶνε ἁπλῶς ἐνδεικτικαί. Αἱ μόνιμοι, σταθεραὶ τιμαί μας εἶναι αἱ κάτωθι εἰς λίρας Ἀγγλίας:

Τύπος	0—16—0	ὁ τόννος	τῶν	1000	χιλιογράμμων	Λ. ΣΤ.	3. 5)—
»	0—12—6	»	»	»	»	»	»	4.13)—
»	4—12—3	»	»	»	»	»	»	7. 7)—
»	4—10—5	»	»	»	»	»	»	7. 8)—
»	4—10—10	»	»	»	»	»	»	7.18)—
»	6—8—8	»	»	»	»	»	»	9.—)—
»	7—7—3	»	»	»	»	»	»	9.10)—

Αἱ ἄνω τιμαὶ ἐννοοῦνται δι᾽ ἐμπόρευμα παραδοτέον εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ Ἐργοστάσιόν μας, εἰς μονὰ ἡμίσακκα τῶν 50 χιλιογράμμων, πληρωμὴ τοῖς μετρητοῖς διὰ τσεκ ἐπὶ Λονδίνου.

Ἡ πληρωμὴ δύναται νὰ γίνῃ εἴτε εἰς Λίρας δι᾽ ἐπιταγῆς ἐπὶ Λονδίνου, εἴτε εἰς δραχμὰς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πληρωμῆς ἐν τοῖς Γραφείοις.

Οἱ σάκκοι εἶναι σφραγισμένοι μὲ τὴν μεταλλίνην σφραγῖδα. Ἡ περιεκτικότης τοῦ λιπάσματος εἶναι ἠγγυημένη, ἐφ᾽ ὅσον ἡ σφραγὶς εἶναι ἀπαραβίαστος.

Ἡ ἀξία τῶν λιπασμάτων ἐμβάζεται συγχρόνως μὲ τὴν διαβίβασιν τῆς παραγγελίας. **Οἱ ἀντιπρόσωποί μας ὑποχρεοῦνται νὰ πωλῶσιν εἰς τὰς ἄνω τιμὰς τοῦ τιμολογίου μας, ἐπηυξημένας μόνον μὲ τὰ ἔξοδα μεταφορῶν ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τῆς Ἑταιρείας εἰς τὸν τόπον τῆς παραδόσεως τοῦ λιπάσματος.**

Ἐπίσης οἱ λοιποὶ γεωργοὶ εἴχαμε πάρη ἀπὸ τὰ λιπάσματα Πετεινοῦ καὶ ὅπως προείπα μὲ ὅλην τὴν ἀσθένειαν ποῦ εἶχαν ἐφέτος οἱ πατάτες ἐπέτυχαν καλά. Ἐμένα, οἱ δικές μου πατάτες ἐφέτος ἐβγάλαν μὲ λίπασμα Πετεινοῦ, ἡ κάθε ὀκὰ σπόρου 15 ὀκάδες. Καλλιτέραν δὲ ἐπιτυχίαν εἶχαν οἱ πατάτες τοῦ Στεφάνου Γενεράλη, τοῦ Κωνσταντίνου καὶ Γεωργίου Καραϊσκάκη, τοῦ Ἀντώνη Ταταράκη, τοῦ Κωστῆ Ξεκάλου καὶ ἄλλων ποῦ τὲς εἶχαν φυτεύσει μὲ λίπασμα «Πετεινοῦ». Ὁ Νικόλαος Χαρ. Ἀποστολάκις εἶχε φυτεύσει εἰς θέσιν Διόγη 100 ὀκ. πατάτες, καὶ πρὸς δοκιμὴν ἐφύτεισε τὲς μισὲς μὲ ξένο λίπασμα ἄμμο-φῶς, καὶ τὲς ἄλλες μὲ λίπασμα «Πετεινοῦ». Λοιπὸν ἀπ᾽ αὐτὲς ποὺ ἐφύτευσε μὲ ἄμμο-φῶς δὲν ἔβγαλεν ὅσες ἐφύτευσεν, ἀπὸ δὲ τὶς ἄλλες ἔβγαλε 10 φορτία.

Ἐπίσης ὁ Μιχαὴλ Πελαντάκις ἔχει μίαν ἀμπελον εἰς θέσιν «Κεφάλες» καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ ἔβγαλε ὅλα ὅλα μιὰ κόφα σταφύλια. Ἐφέτος δὲ καὶ κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ ἔβαλε ἕνα σάκκο λίπασμα «Πετεινοῦ» 4-10-10 καὶ ἔβγαλε 8 φορτία σταφύλια. Λοιπὸν ἀπεδείχθη ὅτι ἐδῶ ἐπιτυγχάνουν μόνον τὰ ἑλληνικὰ λιπάσματα «Πετεινοῦ» καὶ ὅλοι ἐφέτος θὰ πάρουν ἀπ᾽ αὐτά.

Μεθ᾽ ὑπολήψεως
Γεώργιος Ι. Γενεράλης

